T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

ANONİM ŞİRKETLERDE KAR PAYI AVANSI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ercan GEÇGEL

Doç. Dr. Hakan ÇEBİ

KOCAELİ 2017

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

ANONİM ŞİRKETLERDE KAR PAYI AVANSI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Ercan GEÇGEL
Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 03.05.2017/12

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Hakan ÇEBİ

Jüri Üyesi: Yar. Doç. Dr. Mustafa YASAN

Jüri Üyesi: Yard. Doç. Dr. İbrahim AĞSAKAL

KOCAELİ, 2017

İÇİNDEKİLER

ÖZET **5**

ABSTRACT **6**

KISALTMALAR **7**

GİRİŞ **9**

Birinci Bölüm

§ 1. KÂR KAVRAMI, KÂR PAYI KAVRAMI VE KÂR PAYI AVANSI KAVRAMI

1. KÂR KAVRAMI **12**

1.1. Genel Olarak *12*

1.2. Kâr Kavramı *13*

1.3. Kâr Çeşitleri *14*

1.3.1. Ticari Kâr 14

1.3.2. Mali Kâr 14

1.3.3. Net Dönem Kârı (Safi Kâr) 15

1.3.4. Dağıtılabilir Kâr 16

2. KÂR PAYI KAVRAMI **17**

2.1. Kâr Payı Kavramının Tanımı *17*

2.2. Kâr Payı Hakkının Hukuksal Niteliği *18*

2.2.1. Genel Olarak Kâr Payı Hakkı 18

2.2.2. Kâr Payı Hakkının Müktesep(Kazanılmış) Hak Niteliği 19

2.2.2.1. Müktesep Hak Kavramı ve Çeşitleri 19

2.2.2.2. Kâr Payının Müktesep Hak Niteliği 21

2.2.2.2.1. Doktrindeki Görüşler 21

2.2.2.2.2. Yargıtay'ın Kâr Payının Müktesep Hak Niteliğine İlişkin Kararları 24

2.2.2.2.3. Kâr Payının SPK Açısından Müktesep Hak Niteliği 25

2.2.3. Kâr Payının Vazgeçilmez Hak Niteliği 26

2.2.4. Kâr Payının Şarta Bağlı Alacak Niteliği 27

2.3. Kâr Payı Hakkına Hakim Olan İlkeler *28*

2.3.1. Malvarlığının Korunması İlkesi 28

2.3.2. Oransallık İlkesi 31
2.3.3. Eşit İşlem İlkesi 31
2.3.4. Kurumsal Yönetim İlkesi 34
2.3.5. Dürüst Resim İlkesi 35
2.4. Kâr Payı Kavramının Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması 36
2.4.1. Faiz İle Karşılaştırması 36
2.4.2. Hazırlık Devresi Faizi İle Karşılaştırması 36
2.4.3. Tasfiye Payı İle Karşılaştırması 37
3. KÂR PAYI AVANSI KAVRAMI 38
3.1. Kâr Payı Avansının Tanımı 38
3.2. Kâr Payı Avansının Ara Kâr ile Karşılaştırması 38
3.3. Kâr Payı Avansının Sağladığı Avantajlar 39
3.4. Karşılaştırmalı Hukukta Kâr Payı Avansı 40
3.4.1. Almanya Uygulaması 40
3.4.2. Avusturya Uygulaması 42
3.4.3. Avrupa Birliği Uygulaması 43

İkinci Bölüm

§ 2. HALKA KAPALI ve AÇIK ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR PAYI AVANSI

1. HALKA KAPALI ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR PAYI AVANSI 44
1.1. Halka Kapalı Anonim Şirketler 44
1.2. Kâr Payı Avansı Dağıtımına İlişkin Düzenlemeler 44
1.3. Kâr Payı Avansı Dağıtılabilecek Kişiler 45
1.4. Kâr Payı Avansının Dağıtılma Şartları 46
1.4.1. Kâr Edilmiş Olması 46
1.4.2. Genel Kurulca Karar Verilmesi 46
1.4.3. Dağıtılacak Kâr payı Avansı Tutarının Hesaplanması ve Ödenmesi 49
1.4.3.1. Dağıtılacak Kâr payı Avansı Tutarının Hesaplanması 49
1.4.3.2. Dağıtılacak Kâr Payı Avansının Ödenmesi 52
1.5. Kâr Payı Avansı İşlemlerinde Yönetim Organının Görevleri 54
1.6. Kâr Payı Avansının İadesi Gereken Haller 55

1.6.1. Net Dönem Kârının Oluşmaması 55
1.6.2. Zarar Etmesi 57
1.7. Kâr Payı Avansı ve Faiz Ödenmesi 58

2. HALKA AÇIK ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR PAYI AVANSI 59

2.1. Halka Açık Anonim Şirketler 59
2.2. Kâr Payı Avansı Dağıtımına İlişkin Düzenlemeler 60
2.3. Kâr Payı Avansı Dağıtılabilecek Kişiler 61
2.4. Kâr Payı Avansının Dağıtılma Şartları 61
2.4.1. Esas Sözleşmede Hüküm Bulunması 61
2.4.2. Genel Kurulda Karar Alınması 61
2.4.3. Yönetim Kurulunda Karar Alınması 62
2.5. Dağıtılacak Kâr payı Avansı Tutarının Hesaplanması ve Ödenmesi 64
2.5.1. Dağıtılacak Kâr Payı Avansı Tutarının Hesaplanması 64
2.5.2. Dağıtılacak Kâr Payı Avansının Ödenmesi 67

Üçüncü Bölüm

§ 3. KAR PAYI AVANSI DAĞITIMINDA SORUMLULUK VE İPTAL DAVASI

1. KAR PAYI AVANSI DAĞITIMINDA SORUMLULUK VE İPTAL DAVASI 69

1.1. Genel Olarak 69
1.2. Kâr Payı Avansı Dağıtımında Hukuka Aykırılık ve Sonuçları 69
1.3. Hukuka Aykırı Kâr Payı Avansı Dağıtımında Hukuki Sorumluluk 70
1.3.1. Sorumlu Tutulacak Kişiler ve Sorumluluk Esasları 70
1.3.1.2. Yönetim Kurulu 71
1.3.1.2.1. Sorumluluk Sebepleri 71
1.3.1.2.2. Sorumluluk Şartları 73
1.3.1.2.3. Sorumluluk Davası 75
1.3.1.2. Denetçiler 77
1.3.1.2.1. Sorumluluk Sebepleri 77
1.3.1.2.2. Sorumluluk Şartları 78
1.3.1.2.3. Sorumluluk Davası 78
1.4. Haksız ve Kötüniyetle Dağıtılan Kâr Payı Dağıtımından Doğan İade Yükümlülüğü 78

1.5. Kâr Payı Avansının Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptali..... 79
SONUÇ 82
KAYNAKÇA.....87
ÖZGEÇMİŞ 94

ÖZET

Anonim şirketlerin temel amacı belli bir dönemde gerçekleştirdikleri faaliyetler sonucunda kâr elde etmek ve bu elde edilen kârı dağıtmaktır. Anonim şirketler için bu amaç vazgeçilmez niteliktedir. Anonim şirkette pay sahipleri de şirkete getirdiği sermayenin karşılığı olarak kâr elde etmeyi amaçlar. Bundan dolayı kâr payı hakkı, pay sahibinin en önemli mali hakkıdır.

Anonim şirketin kâr dağıtımı için politika belirlemesi gelişmekte olan piyasalarda oldukça önemlidir. Anonim şirketin belirleyeceği kâr dağıtım politikaları, nihai kâr dağıtımı, ara kâr dağıtımı ve avans kâr dağıtımı şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmamızın konusu, anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtılması ilişkin düzenlemelerdir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile, kâr payı avansı dağıtımına ilişkin önemli bir değişikliğe gidilmiştir. Bu değişiklikle, sadece halka açık anonim şirketler için söz konusu olan kâr payı avansı müessesesi, halka kapılı anonim şirketler için de kabul edilmiştir.

Çalışmamızda, kâr kavramına ve kâr kavramının çeşitlerine değinilmiştir. Kâr payının tanımı ve hukuksal niteliği de Türk Ticaret Kanunu, doktrin görüşleri ve Yargıtay kararları ışığında ele alınmıştır. Ayrıca, kâr payı hakkına hakim olan ilkelere de yer verilmiştir. Çalışmamızın asıl konusu olan kâr payı avansı dağıtımı ise, Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve Sermaye Piyasası kurulu tarafından çıkartılan ikincil düzenlemelerde yer alan hükümler ve doktrindeki görüşler doğrultusunda incelenmiştir. Bununla birlikte, kâr payı avansı dağıtımında ortaya çıkabilecek sorumluk konusu da ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anonim Şirket, Kâr Payı, Kâr Payı Avansı

ABSTRACT

The main purpose of joint-stock companies is to generate profits as a result of activities carried out in a certain period and to distribute the profits thus obtained. This purpose is fundamental and essential for joint-stock companies. Shareholders in joint stock companies also aim to make profits as a counterpart to the capital they bring to the company. Therefore, the right of dividend is the most important financial right of the shareholder.

The policy determining of a joint stock company's dividend distribution is very important in emerging markets. The dividend distribution policies of a joint stock company compose of final dividend distribution, interim dividend distribution and advance dividend distribution. The subject of our study is the regulations on distributing advance dividend in corporations. With the Turkish Commercial Code No. 6102, an important change has been made regarding the distribution of the interim dividend payment. With this amendment, interim dividend paying institution has been accepted in not only open joint stock companies, but also closed joint stock companies.

In our study, we have referred to the concept of profit and the variety of the concept of profit. The definition and legal nature of the dividend share is also handled in the light of the Turkish Commercial Code, doctrine views and decisions of the Turkish Court of Appeal. The distribution of advance interim dividend, which is the main subject of our work, has been examined in accordance with the provisions of the Turkish Commercial Code, the Capital Markets Law and the provisions of the secondary regulations issued by the Capital Market Board and the opinions of its doctrine. However, in this study we have addressed the liability that may arise in the distribution of advance dividend.

Key words: Joint Stock Company, Dividend Distribution, Advance Dividend Distribution

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği

AktG : Aktiengesetz *(Alman Pay Senetli Şirketler Kanunu)*

AÜHFD : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

BATİDER : Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi

bkz : bakınız

C : Cilt

dpnt. : Dipnot

E. : Esas

Ed. : Editör

eTTK : 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu

f. : fıkra

FE : Forum Europeum

GVK : 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu

HD : Hukuk Dairesi

HGK : Hukuk Genel Kurulu

İİK : 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu

İsv. BK **:** İsviçre Borçlar Kanunu

İÜHFM : İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası

K. : Karar

KPT : Kâr Payı Tebliği

KPAD : Kâr Payı Avansı Dağıtımı

krş. : Karşılaştırınız

KVK : 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu

m. : madde

MÜHFD : Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

N. : Numara

RG : Resmi Gazete

s. : sayfa

S. : Sayı

SPK : 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu

SerPK : 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu

T. : Tarih

TBK : 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

TMK : 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun

TTK : 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu

VUK : 213 sayılı Vergi Usul Kanunu

Y. : Yargıtay

GİRİŞ

Anonim Şirketler, bireysel yatırımcıların bir araya gelerek büyük sermaye gruplarının oluşturulması ve bunun sonucunda elde edilen kârında kural olarak pay sahiplerinin şirkete getirdiği sermaye oranında dağıtılması temeline dayanmaktadır. Anonim şirketlerin bu temel özelliği ile küçük tasarruf sahipleri bir araya gelerek büyük sermayeli şirket kurabilecektir. Bu sayede kapitalist sistemin en büyük sorunlarından biri olan küçük tasarrufların saf dışı bırakılmasının önüne geçilmesine yardımcı olacaktır. Sonuç olarak büyük sermaye gruplarına ortak olabilen küçük tasarruf sahipleri, bu ortaklığın karşılığında dönem sonu kârına katılabilecektir. Büyük sermayeli şirketlerinde mali durumunun iyi olmasına katkı sağlayacaktır.

Anonim şirketlerde pay sahipleri sınırlı sorumlu olmalarından dolayı, anonim şirketin malvarlığı ayrı bir önem kazanmaktadır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 329'da anonim şirketin, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan ve borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan bir şirket olduğu ifade edilmiştir. Anonim şirket ile pay sahibi arasında ki ilişki sonucunda, pay sahibi, bir takım borç ve sorumluluklar altına girmesi söz konusudur. Bunun yanında pay sahipleri de anonim şirkette bir takım haklara sahip olur. Bu haklardan en önemlilerinden biride malvarlığı haklarında yer alan kâr payı hakkıdır.

Anonim şirketin en önemli amaçlarından biri de, faaliyetleri sonucunda kâr elde etmektir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 507/1'de her pay sahibinin, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkını haiz olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, şirketin kârından yararlanan yöneticiler, çalışanlar ve özel menfaat grupları açısından da önem arz eder.

Anonim şirketlerde dönem kârını mümkün olduğunca şirkette tutma isteğiyle pay sahiplerinin kâr payı alma hakkından yararlanma isteği çatışmaya neden olmaktadır. Pay sahibi şirkete getirdiği sermaye karşılığında kâr payından yararlanmak isterken, anonim şirkette bu dönem kârını dağıtmayarak şirket bünyesinde tutmak isteyebilir. Anonim şirket, yeni yatırımlar yapmak amacıyla pay sahiplerine kâr dağıtmazsa ilerleyen dönemlerde pay sahiplerini kaybetme riskiyle karşılaşabilir. Bunun tam tersi bir durumda da yani, sadece pay sahiplerine kâr dağıtır ve yapılması gereken yatırımları

yapılmazsa şirket zor durumda kalabilir. Bu çatışan menfaatler karşısında anonim şirketin yönetimi çıkarlar dengesini sağlarlarsa uzun vadede yapacağı yatırımlarda başarı sağlayacağı gibi, şirkette ki pay sahiplerini de kaybetme riski azalacak aksine şirkete yeni pay sahiplerinin katılması söz konusu olacaktır.

Anonim şirkette kâr payı avansını konusunu inceleyeceğimiz bu çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Bu çalışmamızda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu esas alınmıştır. Ayrıca bu kanunların verdiği izinle çıkartılan Kâr Payı Avansı Dağıtımı Tebliği ve Kâr Payı Tebliği esas alınmıştır. Vergi hukukundaki kâr payı avansına ilişkin düzenlemeler konumuzun kapsamı dışında tutulmuştur.

Çalışmamızın birinci bölümünde kâr ve kâr payı kavramları ile kâr payı hakkının hukuksal niteliği ile kâr payı hakkına hakim olan ilkelere değinilecektir. Kâr payı kavramını benzer kavramlarla karşılaştırması yapılacaktır. Bunların yanı sıra kâr payı avansının tanımı, ara kâr ile karşılaştırması, kâr payı avansının avantajları ve dezavantajları ve son olarak karşılaştırmalı hukukta kâr payı avansının uygulanması incelenecektir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde halka kapalı anonim şirketlerde ve halka açık anonim şirketlerde kâr payı avansı anlatılacaktır. Bu bölümde ilk olarak halka kapalı anonim şirketlerde kâr payı avansına ilişkin düzenlemelere değinilecektir. Daha sonra halka kapalı anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtılabilecek kişiler ve bu dağıtımı gerçekleştirilebilmesi için gereken şartlar üzerinde durulacaktır. Ayrıca kâr payı avansı dağıtımda yönetim kurulunun görevleri ve kâr payı avansının iadesi gereken haller ele alınacaktır.

Halka açık anonim şirketlerde kâr payı avansına ilişkin düzenlemeler ve kâr payı avansı dağıtımının yapılması için gerekli olan şartları neler olduğu ortaya konulacaktır. Bu şartlar belirtildikten sonra halka açık anonim şirketlerde dağıtılacak olan kâr payı avansının tutarının hesaplanmasının ve ödenmesinin nasıl yapılacağı hususları üzerinde durulacaktır.

Çalışmamızın üçüncü ve son bölümünde ise, hukuka aykırı kâr payı avansı dağıtımında hukuki sorumluluk, haksız ve kötüniyetle dağıtılan kâr payı dağıtımından doğan iade yükümlülüğüne ilişkin düzenlemenin kâr payı avansında uygulanıp uygulanamayacağı ve son olarak kâr payı avansı dağıtımına ilişkin genel kararının iptali incelenecektir.

Birinci Bölüm

§ 1. KÂR KAVRAMI, KÂR PAYI KAVRAMI VE KÂR PAYI AVANSI KAVRAMI

1. KÂR KAVRAMI

1.1. Genel Olarak

Türk Ticaret Kanunun (TTK) merkez kavramı[1] olan ticari işletmenin en önemli niteliklerinden biri de gelir sağlamayı hedef tutmaktır (TTK m.11). Bu hedefin fiilen gerçekleşip gerçekleşmediği önemli değildir. Önemli olan gelir elde etme hedefinin var olmasıdır (Arkan, s. 17). Gelir sağlamayı hedefleyen bir işletmenin, faaliyet sonunda gelir sağlayamaması veya zarar etmesi ticari işletme niteliği değiştirmez (Karayalçın, (Ticari İşletme), s. 158-159; İmregün, (Temel İlke), s. 11; Karahan, (Ticari İşletme), s. 13).

Anonim şirket, kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir[2] (TTK m.331). Bu hükme rağmen, anonim şirketin mutlaka kazanç elde etmek ve bu kazancı pay sahiplerine dağıtmak amacıyla kurulduğunun kabul edilmesi gerektiği doktrinde savunulmaktadır (İmregün, (Kâr Payı), s. 413)[3]. Anonim şirket, devamlılığını ve faaliyetlerini sürdürebilmek için kâr elde etmeyi ve bu kârı pay sahiplerine dağıtmayı amaçlar (Şener, s. 291). Bu amaç şirketin devamlılığını ve pay sahiplerinin gelir elde etmesini sağlayan en önemli faktördür (Karslıoğlu, s. 41-42).

Anonim şirketin gerçekleştirdiği faaliyetler sonucunda kâr elde etmesi halinde, elde edilen kâr, tüzel kişiliğe sahip olan anonim şirkete aittir. Anonim şirkette her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkına haizdir (TTK m.507/1). Genel kurulun kâr dağıtılmasına karar vermesi halinde, kâr payı, pay

[1] Ayrıca bu kavram ticaret hukukunun temel hareket noktasıdır. Bkz. **Birsel**, (Kâr Kavramı), s. 17.
[2] 6762 sayılı eTTK m. 137' de düzenlenmişti.
[3] Hükümde ifade edilmemesine rağmen anonim şirketlerin kâr dağıtma amacını hedeflediği fikrindedir. Bkz. **Bilgin**, s. 12; Anonim şirketin tacir sıfatına sahip olması ve ticari olmayan hususlarda etkinliğinin bulunmaması bu görüşü desteklemektedir. Bkz. **Seçer**, s. 3.

sahibinin esas sermayedeki payları oranında talep edebileceği bağımsız bir alacak hakkına dönüşür[4].

1.2. Kâr Kavramı

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunda (eTTK) ve doktrinde kâr kavramında kavram birliği sağlanamamıştır[5]. Daha sonra kanun koyucu 6102 sayılı TTK'nın m.507 ve 509 hükümlerinde ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (SPK) m.19'da *"kâr"* kavramını kullanarak kavram birliği sağlamıştır (Pulaşlı, (Şerh), s. 1405); Pulaşlı, s. 546; Eriş, (Ticari İşletme ve Şirketler), s. 3010).

Sözlük anlamı olarak kâr, bir işten elde edilen net kazanç, girişimcinin üretimden aldığı pay veya maliyet fiyatıyla satış fiyatı arasındaki fark anlamlarına gelmektedir (Yılmaz, s. 356).

Kâr kavramına ilişkin olarak doktrinde de farklı tanımlar yapılmıştır. Bir tanıma göre, belli bir dönem içinde, ekonomik faaliyetler sebebiyle bir ticari işletmenin malvarlığında meydana gelen fazlalıktır (Birsel, (Kâr Payı), s. 325; Erimez, (Vergi), s. 34; Birsel, (Kâr Kavramı), s. 1; Bilgin, s. 13). Başka bir tanıma göre ise de işletmenin belirli bir dönemdeki faaliyetleri sebebiyle Türk Medeni Kanunu (TMK) uyarınca ortaya çıkan hukuki semeredir (Arslanlı, s. 212; İmregün, Kâr Payı, s. 415; Ansay, s. 179; Pulaşlı, s. 601; Pulaşlı, Şerh, s. 1403).

Kâr kavramına ilişkin olarak doktrinde ayrımlara yer verilmiştir. Bu ayrımlar dar anlamda kâr ve geniş anlamda kârdır. Dar anlamda kâr, bir hesap dönemi içerisinde satılan ürünlerin satış fiyatıyla bu ürünlerin maliyet bedeli arasındaki olumlu farktır. Geniş anlamda kâr ise, işletmenin öz kaynaklarında artma meydana gelmesidir. Bir hesap dönemi içerisinde yapılan faaliyetler sonucunda işletmenin aktif ve pasifinde meydana gelen değişikliklerin özkaynaklar üzerinde bir artış oluşturması halinde kâr elde edilmiş olur (Atik/Karyağdı, s. 25).

---

[4] Bu alacak hakkı devre konu olabilir, şirkete karşı talep edilebilir ve icraya konulabilir. Bkz. **Bilgili/Demirkapı**, s. 517.

[5] 6762 sayılı eTTK m.455 ve m.457'de kazanç kavramını, m.466, m.467 ve m.470 kâr kavramını, SPK m.15 de temettü kavramını kullanmasına rağmen kanunda ve doktrin de aynı anlama gelecek şekilde kullanıldığı kabul edilmekteydi. Bkz. **Eriş,** Ticari İşletme ve Şirketler, s. 3010; **Yanlı**, s. 21.

Ticaret hukuku bakımından kâr ise, yıllık hesap dönemi boyunca ticari işletmenin gerçekleştirdiği faaliyetler sonucunda, kâr ve zarar hesabının kâr göstermesi ile pay sahiplerine dağıtılmaya ayrılan kalemdir (Birsel, (Kâr Kavramı), s. 18).

Genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre bir hesap döneminde kârın hesaplanmasını şu şekilde formüle ederiz:

Kâr: (Net Yapılan Satışlar + Diğer Faaliyetlerden Dolayı Gelirler) – (Yapılan Satışların Maliyeti + Faaliyet Giderleri + Diğer Faaliyetlerden Dolayı Giderler) (Karyağdı, Nazmi: Kâr Dağıtımı, İstanbul 1999, s. 23).

1.3. Kâr Çeşitleri

1.3.1. Ticari Kâr

Ticari kâr, ticaret hukuku ve sermaye piyasası kanunu ile muhasebe ilke ve standartlarına uygun olarak tutulan bir muhasebe sisteminde, dönem sonunda ortaya çıkan kârdır (Karyağdı, Nazmi: (Tüm Yönleriyle), s. 36). Ticari kâr kavramı, şirketin gelir tablolarında var olan dönem kârı ile aynı anlama gelmektedir (Karslıoğlu, s. 42). Ayrıca ticari kâr, vergi öncesi kâr, gayri safi kâr ve hesap dönemi kârı olarak da farklı şekillerde ifade edilmektedir (Aşçı, s. 14.).

Ticari kâr miktarının doğru belirlenmesi, TTK'da yer alan birleşme (m.144), bölünme (m.165), tür değiştirme (m.184), borca batıklık (m.376) ve iflas ertelemesi (m.376) ile kâr dağıtımı (m.507 vd.) gibi düzenlemeler için büyük önem taşımaktadır (Canözü, s. 56). Ticari kâr dağıtımında, TTK veya SPK'da yer alan değerleme ölçütlerine göre hazırlanan ticari bilanço esas alınır (Karyağdı, (Tüm Yönleriyle), s. 66). Ticari bilançoda kâr gözükmemesi halinde şirkette pay sahibi olan kişilere kâr dağıtımı yapılamamaktadır (Eriş, s. 2642).

1.3.2. Mali Kâr

Mali kâr, vergi mevzuatında yer alan düzenleme ve esaslara göre belirlenen oranlar üzerinden hesaplanan kâr olarak tanımlanabilir (Ateşağaoğlu, s. 15). Anonim şirkette dönem sonunda elde edilen kârdan devlet de pay alır. Devletin bu pay alma şekline vergilendirme denir. Anonim şirketlerde mali kârın tespiti hususunda 193 sayılı

Gelir Vergisi Kanunu'nun (GVK) 38. maddesinde *"bilanço esasında ticari kazancın tespiti"* kenar başlığını taşıyan düzenleme temel hüküm niteliğindedir.

Anonim şirketlerde kâr payının tespiti esnasında mali kâr, sadece vergilere esas alınan matrahın belirlenmesi açısından önemlidir. Mali bilanço ile belirlenen mali kâr üzerinden hesaplanan vergiler, ticari bilanço kârından düşüldükten sonra mali kârın bir önemi kalmamaktadır. Çünkü ticari bilanço üzerinden hesaplanan ticari kâr ile kâr payı dağıtılması mümkündür (Canözü, s. 57-58).

Ticari kâr ile mali kâr arasındaki temel farkları karşılaştıracak olursak (Karyağdı, Tüm Yönleriyle, s. 66);

1. İşletmeden çekilen kıymetler ticari bilançoda dikkate alınmazken mali kârda bu kıymetler dikkate alınır.
2. Ticari kârda iktisadi kıymetler, TTK'da düzenlenen değerleme ölçülerine göre değerlendirilir. Mali kârda ise iktisadi kıymetler VUK'da yer alan düzenlenen değerleme ölçülerine göre değerlendirilir.
3. Ticari kârda faaliyet giderleri geniş kapsamlı olarak düzenlenmiştir. Mali kârda ise kabul edilen ve kabul edilmeyen giderler olarak sınırlama getirilmiştir[6].
4. Ticari kârda yedek akçeler kazancı azaltan bir unsur olarak dikkate alınırken mali kârda bu mümkün değildir.

1.3.3. Net Dönem Kârı (Safi Kâr)

TTK'nın 509'ncu maddesinin gerekçesinde safi kâr kavramı yerine artık net dönem kârı kavramının kullanılacağı ifade edilmiştir. TTK'nın kârı düzenleyen hükümlerinde net dönem kârı kavramına ilişkin herhangi bir tanım yer almamaktadır[7].

Karayalçın, safi kârın tanımını yaparken üçlü bir ayrımı gitmiştir. Bu üçlü ayrım; gayri safi kâr, safi kâr ve dağıtılabilir kâr şeklindedir. Gayri safi kâr, hesap döneminde o döneme ait işletme faaliyetlerinden dolayı elde edilen gelirden, o döneme ait işletme

[6] Örneğin, işletmelerin herhangi bir yere yaptığı bağış ticari kârda gider olarak yazılır. Mali kârda ise bağışların gider olabilmesi için şart ve sınır mevcuttur. Bu sınırı aşan veya şartlara uymayan bağışlar gider olarak yazılamaz. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **Sarıkaya,** s. 2.

[7] eTTK'nın kâra ilişkin hükümlerinde de safi kâr kavramının tanımı yapılmamıştır. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **Kendigelen,** (İlk Tespitler), s. 417.

giderlerinin çıkartılması sonucunda kalan tutardır. Safi kâr ise gayri safi kârdan karşılıklar ve amortisman ile anonim şirketin kurumlar vergisi çıkarıldıktan sonra kalan tutar şeklinde tanımlamıştır (Karayalçın, (Muhasebe Hukuku), s. 114). Karyağdı ise safi kâr kavramının üç farklı tanımı olduğunu belirtmiştir[8].

Net dönem kârı hesaplanırken mali yükümlülüklerin yani vergilerin indirilmesi gereken bir unsur olup olmadığı konusunda görüş farklılıkları bulunmaktadır[9]. Hakim olan görüşe göre, net dönem kârı, ticari kârdan vergi, mali yükümlülükler ve geçmiş yıl zararları düşüldükten sonra kalan tutardır (Birsel, (Menfaat Çatışması), s. 50; Karayalçın, (Bilanço Hukuku), s. 62; Tekinalp, (Poray, Reha/Çamoğlu, Ersin), (Ortaklıklar Hukuku I), s. 625; Usluel, s. 13; Karslıoğlu, s. 44).

1.3.4. Dağıtılabilir Kâr

Dağıtılabilir kâr, faaliyetleri sonucunda kâr elde eden anonim şirket, hesap dönemi sonunda bu kârdan vergi vb. yükümlülükler, kanuni yedek akçeler ve varsa geçmiş yıllardaki zararları ayrıldıktan sonra kalan miktar olarak tanımlanır (Karayalçın, (Bilanço Hukuku), s. 62; Usluel, s. 14).

TTK m.509/2 hükmü uyarınca, kâr payı ancak net dönem kârı ve serbest yedek akçelerden dağıtılabilir. Hükümden de anlaşılacağı üzere dağıtılabilir kâr sadece net dönem kârından oluşabileceği gibi serbest yedek akçeler ile kâr dağıtımı amacıyla ayrılan yedek akçelerin eklenmesiyle de oluşması mümkündür. Bu kârı, net dönem kârını da içine alan bir üst kavram şeklinde de ifade edebiliriz (Canözü, s. 59).

Geçmiş yıldan aktarılan kâr, yedek akçeye dönüştüğünden dolayı tekrar net dönem kârına dahil edilemez. Kâr dağıtımı yapılabilmesi için ilgili dönemde kâr elde edilmiş olması şart değildir. Çünkü önceki dönemlerde elde edilmiş kârların dağıtılmayan kısımlarından, düzenli bir kâr dağıtımı maksadıyla ayrılmış yedek akçelerden ve belli bir amaca tahsis edilmemiş yedek akçelerden de yapılması mümkündür (Pulaşlı, s. 1406)(TTK m.523).

---

[8] İlk tanıma göre, bilançoda belirtilen ve üzerinden vergi ve diğer mali yüklerin indirilmediği kazançtır. İkinci tanıma göre, yine vergi ve mali yüklerin indirilmediği fakat ayrılması gereken yedek akçenin indirildiği kazançtır. Üçüncü tanıma göre de vergi, mali yükler ve yedek akçelerin indirildiği kazançtır. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **Karyağdı,** Kâr Dağıtımı, s. 135.

[9] TTK m.509'un gerekçesinde; net dönem kârının vergi öncesi veya vergi sonrası kârı ifade etmesinin bir vergi hukuku sorunu olduğu belirtilmiştir. Karslıoğlu, TTK açıkça belirtmemesini eleştirmiştir. Bkz. **Karslıoğlu,** s. 45, dpnt. 132.

2. KÂR PAYI KAVRAMI

2.1. Kâr Payı Kavramının Tanımı

Anonim şirketler hukukunun merkez kavramı paydır. Pay, kanuni ve teknik özellikler taşıyan temel bir kavramdır (Tekinalp (Poray/Çamoğlu), (Ortaklıklar Hukuku I), s. 545; İmregün, s. 273). TTK m.476-479'da paya ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Pay kavramını, esas veya çıkarılmış sermayenin, belirli sayıda birim değere bölünmüş olan parçası şeklinde tanımlayabiliriz[10]. Pay kavramının bu kadar önemli olmasının başlıca temel sebeplerinden biri de kâr ve zarara katılma gibi pay sahipliği haklarından faydalanmanın veya borçlar yüklemenin pay kavramına bağlanmış olmasıdır (Karslıoğlu, s. 24). Kârın dağıtımında pay sayısı esas alınır ve bu haktan faydalanabilmek için pay sahibinin tek bir payının olması yeterlidir (Çeker, s. 488).

Kâr payı kavramı, mevzuatımızda ilk kez SPK tarafında çıkartılan Seri: 4, 27 no'lu tebliğ m.3'te tanımlanmıştır[11]. TTK m.509, 511, 519, 523 ve 2499 sayılı eski Sermaye Piyasası Kanunu (SerPK) m.19, 20'de kâr payı kavramı kullanılmış ancak söz konusu maddelerde kâr payı kavramının tanımına ilişkin bir düzenleme söz konusu değildir. Kâr payı kavramı, Kâr Payı Tebliği (KPT) m.3/1-f'de tanımlanmıştır. Bu tanıma göre, net dönem kârı veya kâr dağıtımına konu edilebilecek kaynaklar üzerinden ortaklara ve kâra katılan diğer kimselere genel kurulca dağıtılmasına karar verilen tutardır.

Doktrinde kâr payı kavramına ilişkin olarak farklı tanımlar yapılmıştır. Birsel'e göre, dağıtılmasına genel kurul tarafından karar verilen kârın, pay sahibi olanlara şirket tarafından ödenmesi gerekli ve miktarı belli edilmiş kısmıdır (Birsel, (Menfaat Çatışması), s. 10). Karayalçın'da kâr payını, anonim şirkete konulan sermaye payı için dönem sonunda dağıtılabilir net dönem kârından veya serbest yedek akçelerden ayrılan ve payı bulunan herkese nakdi olarak ödenecek para şeklinde tanımlamıştır (Karayalçın, (Muhasebe Hukuku), s. 127; Karayalçın, (Bilanço Hukuku), s. 78). Hakim olan tanıma göre kâr payı, pay sahiplerinin şirkete getirdiği veya getirmeyi taahhüt ettiği sermayenin

[10] Teoman'a göre, pay birbirinden farklı üç anlamı vardır. Bu ilk anlamı esas sermayenin bir bölümüdür. İkinci anlamı olarak üyelik haklarının üstünde toplandığı pay senedini ifade eder. Üçüncü anlamı olarak ise hak ve borçların tümünü ifade eder. **Teoman,** s. 498; Aynı yönde bkz. **Tekinalp** (**Poray** /**Çamoğlu**), Ortaklıklar Hukuku I, s. 545.

[11] Bu tanımı göre, anonim şirkette pay sahiplerine ve kâra katılan diğer kişilere dağıtılacak kârdan bunların her birine düşen payı ifade etmektedir. **Akbulak**/**Akbulak,** s. 282; **Akbulak**, Kâr Payı, s. 171.

hukuki semeresidir (İmregün, (Kâr Payı), s. 414; Ansay, s. 179; Sengir, s. 77; Bahtiyar, s. 289; Ayhan, s. 99; Kızılkaya, s. 12). Kanaatimizce de kâr payı, anonim şirkete getirilen sermayenin hukuki semeresidir.

2.2. Kâr Payı Hakkının Hukuksal Niteliği

2.2.1. Genel Olarak Kâr Payı Hakkı

Pay sahibi, payın veya pay senedinin maliki olan kişiye denir. Pay sahibinin gerçek veya tüzel kişi olmasında herhangi bir yasal engel bulunmamaktadır[12]. Ayrıca bir kişi birden fazla paya sahip olabileceği gibi, birlikte satın alma, miras gibi yollarla, bir payda birden fazla kişinin mülkiyeti veya başka bir hakkı olabilir[13] (TTK m.477/1). Gerçek veya tüzel kişiler anonim şirkette pay sahibi olarak maddi çıkarlar sağlamaktadır. Bu çıkarlardan en önemli ve devamlı olanı ise, kişilerin şirket kazancından alacağı kâr payıdır (Ansay, s. 180; Tekinalp, (Poray/Çamoğlu), (Ortaklıklar Hukuku I), s. 624).

Pay sahibinin kâr payı, birinci kısım kâr payı ve ikinci kısım kâr payı olmak üzere iki kısımdan oluşur (Karyağdı, (Tüm Yönleriyle), s. 162 vd.; Pulaşlı, s. 547-548; Karslıoğlu, s. 101-102; Karahan/Bozgeyik, (Şirketler Hukuku), s. 638-641) :

Birinci kısım kâr payının belirlemek için ilk önce anonim şirketin net dönem kârı tespit edilir (TTK m.509/2, 519/1). Tespit edilen net dönem kârının %5'i birinci tertip kanuni yedek akçe olarak ayrılır. Ayrıca esas sözleşmede hüküm varsa isteğe bağlı yedek akçeler ayrılır. TTK m.523 hükmü uyarıca kanuni ve esas sözleşmede öngörülen isteğe bağlı yedek akçeler ayrılmadıkça ayrılmadıkça kâr payının belirlenemeyeceği belirtilmiştir. Yedek akçe ayrımı yapıldıktan sonra net dönem kârının kalan miktarının %5'i birinci kısım kâr payı olarak pay sahiplerine ödenir (TTK m.519/2).

Birinci kısım kâr payı, pay sahiplerine dağıtıldıktan sonra esas sözleşmede hüküm olması halinde; geriye kalan net dönem kârının %10'nu kadar kâr kuruculara (TTK m.502), yönetim kurulu üyelerine kazanç payları (TTK m.511), kârda imtiyaz tanınan pay sahiplerine, imtiyazlı olan kâr (TTK m.478) dağıtımları yapılır. Daha sonra ikinci kısım kanuni yedek akçe ayrımı yapılır (TTK m.519/2) (Karslıoğlu, s. 102). Ayrıca

[12] **Tekinalp** (**Poray**/**Çamoğlu**), Ortaklıklar Hukuku I, s. 577; **Bahtiyar,** s. 272.
[13] **Bahtiyar,** s. 272.

genel kurul kararı olması halinde isteğe bağlı yedek akçe ayrımı yapılır (TTK m.523). Bu dağıtım ve yapılan ayrımlar sonucunda net dönem kârından geriye kalan kâr olması halinde genel kurul kararı ile ikinci kısım kâr dağıtımı pay sahibi olan kişilere yapılabilir.

Sonuç olarak, anonim şirkette I. Kâr payı tahsisinin ve II. Kâr payı tahsisinin toplamı pay sahiplerine ödenecek olan kâr payı miktarını ifade etmektedir (Birsel, Menfaat Çatışması, s. 12).

2.2.2. Kâr Payı Hakkının Müktesep(Kazanılmış) Hak Niteliği

2.2.2.1. Müktesep Hak Kavramı ve Çeşitleri

Anonim şirketler, değişen ihtiyaçlarına göre sürekli kendini yenilemesi, değiştirmesi veya geliştirmesi gerekebilir. Bundan dolayı esas sözleşme değişikliği, bazı durumlarda şirket için zorunlu hale gelebilir. Esas sözleşme değişikliğinin yapılabilmesi için oybirliği aranan hallerde, bu değişikliklerin yapılabilmesi neredeyse imkansız hale gelir (İmregün, (Menfaat İhtilafları), s. 106). Anonim şirketlerin genel kurulu değişen ihtiyaçlara göre esas sözleşmeyi değiştirme yetkisine sahiptir. Genel kurulda azınlıkta kalan pay sahiplerinin korunması için, anonim şirketler hukukunda, müktesep haklar kavramı ortaya çıkmıştır (İmregün, Menfaat İhtilafları, s. 107)[14].

Müktesep hak kavramı ile kastedilen, hukukun öznesinin malvarlığına girmiş ve hak sahibinin izni olmaksızın üzerinde tasarruf yapılamayan ve sadece hak sabinin kendi rızası ile tasarruf yapabileceği haklardır. Müktesep hak kavramı doktrinde, hukukun en muğlak ve tanımlanması güç kavramlarından biri olarak nitelendirilmiştir (Arslanlı, s. 237; İmregün, Kâr payı, s. 427; İmregün, Anonim Ortaklık, s. 259; Pulaşlı, Şerh, s. 1549). Genel olarak müktesep hakkı tanımlayacak olursak, üzerinde pay sahibinin izni olmadan herhangi bir tasarruf gerçekleştirilemeyen, sadece pay sahibinin izni ile sınırlandırılabilen ve genel kurul ve yönetim kurulunun tasarruflarına karşı korumaya alınmış haklardır (Eriş, Anonim Şirket, s. 501; Karahan, (İmtiyaz), s. 30; Tekinalp, (Tek Kişi Ortaklığı), s. 198; Bozgeyik, s. 123). Bu hakkın içeriğinin müktesep hakkı niteliği kazanmasında önemi yoktur. Müktesep hakta önemli olan kazanılış

[14] Ayrıca azınlıkta kalan hisse senedi sahiplerinin korunmasına ilişkin karar için bkz. YTD. 30.04.1968, E.2594/K.2561, (**Eriş,** Gönen: Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995, (Anonim Şirket), s. 503.)

biçimidir (İmregün, Menfaat İhtilafları, s. 108; İmregün, Kâr Payı, s. 427; Pulaşlı, Şerh, s. 1549).

Müktesep hak kavramı ve çeşitli örnekler eTTK'a m.385/2'de düzenlenmişti. Bu düzenlemeye göre müktesep haklar; kanun veya esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tabi olmayan yahut umumi heyetin toplantılarına iştirak doğan, hususiyle azalık, iptal davası açmak, rey kullanmak, kâr payı almak ve tasfiye sonucuna iştirak etmek gibi haklardan oluşmaktadır (eTTK m.385/2).

TTK, eTTK'da yer alan "münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları müktesep haklarda rızaları olmaksızın değişiklik yapılamaz" hükmüne yer vermemiş, ayrıca, müktesep hakları yetersiz bir şekilde tanımlayan ve müktesep hakları sayan ikinci fıkra, yanlış anlamalara yol açtığı için hükümden çıkartılmıştır. TTK'nın çeşitli yerlerinde müktesep haklara yer verilmiş olması sebebiyle, sadece 452. maddede müktesep hakların varlığını kabul etmiştir.

Müktesep haklar doktrinde mutlak ve nispi müktesep haklar olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Tekinalp (Poray/Çamoğlu), s. 448). Mutlak müktesep haklar, pay sahibinin rızası olmaksızın herhangi bir değişiklik yapılması mümkün olmayan haklardır (Tekinalp, (Poray, /Çamoğlu), (Ortaklıklar Hukuku), s. 448; Karahan, (Tasfiye), s. 215-216). Bu haklar, genel kurul ve yönetim kurulu kararları karşısında mutlak bir güce sahiptir (Ansay, s. 180). Başka bir yönden bakıldığında ise, müktesep hakkı, pay sahibine tanınmış veto hakkı olarak da nitelendirebiliriz (Akyazan, s. 43). Nispi müktesep haklar ise sadece özü korunan, buna karşılık anonim şirketin menfaatlerinden dolayı kapsamları belirtilmek kaydıyla sınırlandırılabilen haklardır (Bilgin, s. 43; Yasaman, s. 213). Ayrıca bu nispi müktesep hakkın güçlü mü güçsüz mü olduğu sınırlandırmanın kapsamından ortaya çıkmaktadır (Tekinalp (Poray/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku, s. 448)[15]. Bu hakkın sınırlandırılması, kanunun emredici hükümlerine, hakkın özüne ve dürüstlük kuralına uyarak yapılmalıdır (Yavuz, s. 90).

[15] Nispi müktesep haklar mutlak müktesep hakkı dönüşebileceği gibi güçsüz müktesep haklar da güçlü müktesep haklara dönüşebilir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **Tekinalp**, Ünal; Esas Sözleşmesel Müktesep hak, İktisat ve Maliye Dergisi, Ankara 1983, C. XXX, S. 1, (Müktesep Hak), s. 21.

2.2.2.2. Kâr Payının Müktesep Hak Niteliği

6762 sayılı eTTK m.385'te müktesep haklar düzenlenmiştir. Bu hükme göre, aksine esas mukavelede hüküm olmadığı takdirde umumi heyet aşağıdaki maddelerde bildirilen şartlar dairesinde esas mukavelenin bütün hükümlerini değiştirebilir. Şu kadar ki; münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları müktesep haklarda rızaları olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamaz (eTTK. m.385/1). Bu hüküm ile müktesep hakkın özüne dokunulamayacağı, tamamen kaldırılamayacağı ve pay sahibi olan kişilerin izni olmaksızın herhangi bir değişiklik yapılmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir (Akyazan, s. 52).

TTK m.452'de müktesep haklar düzenlenmiş ve hükmün gerekçesinde eTK m.385'deki f.1'i bazı değişiklerle tekrar ettiği belirtilmiştir. TTK m.452'ye göre; genel kurul, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, kanunda öngörülen şartlara uyarak, esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebilir; ancak müktesep hak ve vazgeçilmez hak saklıdır.

2.2.2.2.1. Doktrindeki Görüşler

6762 sayılı Ticaret Kanunu döneminde kâr payının müktesep hak niteliği ve bu hakkın sağladı korumanın tamamına mı yoksa belli bir kısmına mı ait olacağına ilişkin tartışmalar yaşanmıştır. Bu tartışmalar;

Sengir'in (Sengir, s. 84) görüşüne göre, kanun, açıkça müktesep hakkı açıklamış ve örnekler vermiştir. Müktesep hakka ilişkin olarak gösterdiği örneklerden biri de kâr payı hakkıdır. Hüküm müktesep hakların, kanun veya esas sözleşme hükümlerine göre, genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına tabi olmayan haklar beyan etmiştir. Hükümden de anlaşılacağı üzere kâr payı hakkı, genel kurul kararı ile verilen veya verilemeyen bir nitelikte değildir. Yine Sengir'e göre, pay sahipleri kanuni veya ihtiyari yedek akçe ayrımı yapıldıktan sonra da kalan kârdan yoksun bırakılamaz. Ayrıca eTTK m.466/3 hükmü, şirketin kanuni yedek akçe ayrılma zamanında dahi pay sahipleri için %5 kâr payı ayrılmasını zorunlu tutmuş ve kanun koyucu kârdan yoksun bırakmama prensibini uygulamıştır. Eğer genel kurul kâr dağıtmama kararı alırsa bu karar kanuna aykırıdır. Genel kurul sadece ne ölçüde kâr dağıtılabileceği konusunda karar vermeye yetkilidir.

Tekinalp'in (Tekinalp (Poray/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku, s. 467-468; Tekinalp, (Bilanço ve Yedek Akçe), s. 439) görüşüne göre, şirket uzun vadede daha fazla kâr getirmesi beklenen iş, yönetim veya piyasadan dolayı, hesap dönemi sonunda hiç kâr dağıtmaması şirketin nihai amacına aykırı değildir. Pay sahibinin bu amacından dolayı bu hak, mutlak müktesep hak olarak kabul edilmelidir. Ancak hükme göre, pay sahiplerine kârın tamamının dağıtılmaması ve buna ilişkin olarak mecburiyetin bulunmaması, yedek akçe ayırma mecburiyeti bulunması ve diğer paralardan dolayı pay sahibinin bu hakkının, güçsüz nispi müktesep hak olduğunu belirtmiştir[16]. Ayrıca şirket, ilgili dönemde elde ettiği kârın tamamını bilanço da göstermemesi mümkündür. Bu durumda pay sahipleri bilanço da elde edilen kârın tamamının gösterilmesini talep edemez[17].

Karayalçın'ın (Karayalçın, (Muhasebe Hukuku), s. 133; Karayalçın, (Bilanço Hukuku), s. 82) görüşüne göre, pay sahibinin kâr payı alma hakkı, mutlak müktesep hak niteliğine sahip değildir. Bundan dolayı hakkın özüne dokunulmaması şartıyla sınırlandırılabileceğini belirtmiştir. Ancak, hakkın özüyle ne anlaşılması gerektiğini açıklamamıştır. Dönem kârı olması halinde %5 oranındaki birinci kâr payını dağıtmak zorundadır. eTTK m.466/2'de düzenlenmiş olan bu hüküm, emredici niteliktedir. Bundan dolayı genel kurul, hiç kâr dağıtılmamasına veya birinci kâr payından az miktarın dağıtılmasına karar veremez[18].

İmregün'ün (İmregün, (Anonim Ortaklık), s. 331)[19] görüşüne göre, genel kurulun kâr payı hakkını sınırlandırmaya yetkisi olduğundan dolayı, kâr payı hakkının müktesep hak sayılmayacağını ifade etmiştir. Ancak esas sözleşmede kâr payı dağıtımı konusunda net hükümler bulunması kaydıyla kâr payı hakkının müktesep hak niteliğini kazanacağını belirtmiştir.

---

[16] Aynı Görüş Bkz. **Pulaşlı,** s. 547; **Kayar**, s. 457.

[17] Doktrinde eTTK m.458 yönetime gizli yedek akçe ayrımı hakkı verdiği ve m.460 vd. hükümlerini değerlendirmede yönetim kuruluna geniş yetkiler verdiğinden dolayı kârı düşük gösterebileceği ifade edilmiştir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **Türk,** Ahmet: Hukuka Aykırı Bilançoda Kârın Düşük Gösterilmesi Halinde Pay Sahiplerinin Hakları, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. İhsan Tarakçıoğlu'na Armağan, Ankara 1999, C. II, S. 1-2, s. 105.

[18] Aksi görüş: Anonim şirket ile pay sahibinin menfaatleri çatışması halinde şirketin menfaatine öncelik tanınarak hiç kâr dağıtılmamasına karar verilmesi mümkündür. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **Arslanlı,** s. 213; **Bilgin,** s. 46.

[19] **İmregün,** Anonim Ortaklık, s. 331. Aynı yönde görüş için Bkz. **Berzek,** Ayşe Nur: Anonim Ortaklıkta İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı, İstanbul 1990, s. 37.

Akyazan'ın (Akyazan, s. 51) görüşüne göre, genel kurul kâr dağıtmama kararı alması halinde, pay sahiplerinin hakkını ihlal edileceğini belirtmiştir. Bu durumda pay sahipleri, eTTK m.381'de belirtilen şartlarında gerçekleşmesi ile iptal davası açma hakkına sahip olacaktır. Karahan'a (Karahan, (İmtiyazlı Paylar), s. 34; Karahan, (Tasfiye), s. 220-221) göre, kâr payı hakkının hiçbir şekilde sınırlayamayacağı görüşü, anonim şirketlerin temel özellikleriyle bağdaşmamaktadır. Aksine sınırlandırılması mümkün olan bir hak olduğunu belirtmiştir.

Kanaatimizce, kâr payı hakkı, pay sahiplerine kârın tamamının dağıtılmaması ve buna ilişkin olarak mecburiyetin bulunmaması, yedek akçe ayırma mecburiyeti bulunması ve diğer paralardan dolayı pay sahibinin bu hakkı, güçsüz nispi müktesep hak olarak kabul edilmelidir. Ayrıca doktrinde belirtilen hiç kâr dağıtılmaması veya şirketin menfaatinin üstün tutulması görüşü yerinde değildir. Çünkü anonim şirkette pay sahibi olan kişinin şirkete katılmasının en önemli sebeplerinden biride maddi menfaat elde etmektir[20].

TTK'da müktesep haklar 452. maddede düzenlenmiştir[21]. Bu hükme göre, genel kurul, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmaması kaydıyla, kanunda öngörülen şartlara uyarak, esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirmesi mümkündür. Fakat müktesep ve vazgeçilmez haklar saklı olduğu belirtilmiştir.

Doktrinde Tekinalp (Tekinalp, Tek Kişi Ortaklığı, s. 203; Tekinalp, (Yeni Hukuku), s. 354)[22], kâr payı hakkının m.452'de sayılmadığından dolayı müktesep hak olarak kabul edilmediğini belirtmiştir. Müktesep hak olarak kabul edilmemesinin sebebi ise, kârda imtiyazlı paylarla sınırsız bir şekilde küçültülebildiğini ve genel kurulda kâr dağıtılmamasına ilişkin karar alınabilmesidir. Ancak Yazar, bu hakkın esas sözleşme ile müktesep hale gelebileceğini ifade etmiştir[23]. Bizim de katıldığımız başka bir görüşe göre[24], TTK'da ki düzenlemeler açısından kâr payı hakkı, güçsüz bir müktesep hak niteliği göstermektedir. Ayrıca genel kurulda kâr payının dağıtılmamasına ilişkin karar

[20] Aynı görüş için Bkz. **Kızılkaya,** s. 30.
[21] Doktrinde Moroğlu, müktesep hak kavramının, müktesep hakkın ayırıcı unsurlarının ve bu hakka aykırılığın yaptırımına ilişkin TTK'da ayrıntılı düzenlemeler yer almamasını eleştirmiştir. Bkz. **Moroğlu,** Makaleler II, s. 185-186, 198-199; Aynı yönde açıklamalar için Bkz. **Karslıoğlu,** s. 67.
[22] Bilgili'ye göre, esas sözleşeme hükmü ile genel kurulun yetkisinin sınırlandırılması, TTK m. 523/2 ve m.340 düzenlemelerine uygun olmadığını belirtmiştir. Bkz. **Bilgili/Demirkapı**, s. 515, dpnt:1359.
[23] Aynı yönde görüş için Bkz. **Usluel,** s. 104-105.
[24] Aynı yönde görüşler için Bkz. **Pulaşlı,** Şerh, s. 1404-1405; **Bilgili/Demirkapı**, s. 515; **Çeker,** s. 499.

alınırsa, pay sahiplerinin, bu haklarının ödenmesini şirketten isteme hakkı bulunmadığı belirtilmiştir.

2.2.2.2.2. Yargıtay'ın Kâr Payının Müktesep Hak Niteliğine İlişkin Kararları

Yargıtay, kâr payının müktesep hak niteliğine ilişkin olarak birbiriyle çelişen birçok karar vermiştir. Yargıtay Ticaret Dairesinin 03.04.1968 tarihli kararında, anonim şirketin eskimiş makinelerini yenilemesi için, pay sahiplerine kâr dağıtmamasının ilişkin karar, müktesep hakların ihlali olduğu ve objektif iyi niyet kurallarıyla bağdaşmadığı gerekçesiyle, iptaline karar verilmiştir[25]. Ancak Yargıtay başka bir kararında ise yasal şartların gerçekleşmesi şartıyla uzun vadede daha yüksek ve istikrarlı kâr dağıtımı için birinci kâr payının dahi olağan yedek akçelere ayrılabileceğine karar vermiştir[26]. Yine başka bir kararda, hiç kâr dağıtılmaması durumunda müktesep hakkı ihlal etmiş olacağını ve sadece şirketin gelişmesi maksadıyla hiç kâr dağılmamasının mümkün olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca şirket bu maksadına kârın dağıtılması halinde de ulaşabiliyorsa kârın dağıtılması gerektiğini belirtmiştir[27].

Yargıtay başka bir kararında ise hakkın özünün ihlal edilmesi halinde müktesep hakkında ihlal edildiğini belirtmiştir[28]. Bir diğer karar ise, kâr payının gereksiz bir şekilde azaltılması veya hiç dağıtılmaması anonim şirketler olan ilgi ve güveni azaltabileceğinden dolayı kararın objektif iyi niyet kurallarına aykırı olmaması gerektiği ve kâr dağıtmamasındaki amacın, şirketin gelişimi için olup olmadığının araştırılması hatta gerekmesi durumunda bilirkişilerce inceleme yapılarak buna göre değerlendirme yapmalıdır[29].

Bizimde katıldığımız başka bir Yargıtay kararında, pay sahibi ile şirketin menfaatinin dengelenmesi gerektiğini ifade edilmiştir. Bu kararda şirketin devamlı gelişmesi amacı ile serbest yedek ayrılmasına imkan tanımış, ancak şirket takdir hakkını

---

[25] Bkz. **YTD.,T. 03.04.1968, E. 1966/2594, K. 1968/2561**, (www.hukukturk.com, E. T. 10.06.2016). Doktrin de Bilgin, bu kararı eleştirmiştir. Yargıtay bu kararda şirketin çıkarları ile pay sahiplerinin çıkarları eşit bir şekilde değerlendirmemiştir. Yargıtay iki menfaat arasında orta yolu bulması gerektiğini ifade etmiştir. Bkz. **Bilgin,** s. 46.

[26] Bkz. **11. HD. T. 10.02.2005, E. 2004/2649, K. 2005/999**, (www.kazancı.com, E. T. 10.06.2016).

[27] Bkz. **11. HD. T. 21.05.1981, E. 1981/2804, K. 1981/2507; Bozgeyik,** s. 124.

[28] Bkz. **HGK. T. 11.10.1978, E. 1977/11-1013, K. 1978/824,** (YKD, C. V, s. 1105).

[29] Bkz. **11. HD. T. 14.10.1982, E. 1982/3556, K. 1982/3887,** (www.kazancı.com, E. T. 11.06.2016).

kullanırken keyfi şekilde davranmaması gerektiğini ve objektif iyi niyet kurallarına göre karar vermesi gerektiği belirtilmiştir[30].

2.2.2.2.3. Kâr Payının SPK Açısından Müktesep Hak Niteliği

Halka açık anonim şirketlerde kâr ve bedelsiz payların dağıtımına ilişkin esaslar SPK m.19'da düzenlenmiştir. SPK m.19/1'e göre, halka açık anonim şirketler, kârlarını genel kurulları tarafından belirlenecek kâr dağıtım politikaları çerçevesinde ve ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak dağıtacağını belirtmiştir. Ayrıca kurul halka açık anonim şirketlerin kâr dağıtımı politikalarına ilişkin olarak, benzer nitelikteki ortaklıklar bazında farklı esaslar belirleyebileceğini belirtmiştir. Bu hüküm ile SerPK m.15/1 de düzenlenen hisseleri borsada işlem gören halka açık anonim şirketlerin birinci kâr payını esas sözleşmede gösterme zorunluğu kaldırılmıştır. Bu hükmün kaldırılması ile sözleşmesel müktesep hak niteliği kuvvetli olan kâr payının bu özelliği zayıflamıştır (Canözü, s. 39). SPK m.19'un bu şekilde düzenlenmesi ile halka açık anonim şirketler, finansal yapıları ve yatırım planlarına uygun hareket edebilme esnekliği kazanmıştır. Ayrıca söz konusu serbestinin kötüye kullanımını engellemek ve piyasanın ihtiyaçları doğrultusunda karar alınabilmesini sağlamak amacıyla Kurul'a sektör ve şirket bazında farklı esaslar belirleme yetkisi verilmiştir[31].

SPK m.19/2 hükmüne göre, kanunen ayrılması gereken yedek akçeler ve esas sözleşmede pay sahipleri için belirlenen kâr payı ayrılmadıkça başka yedek akçe ayrılmasına, ertesi yıla kâr aktarılmasına ve intifa senedi sahiplerine, yönetim kurulu üyelerine ve ortaklık çalışanlarına kârdan pay dağıtılmasına karar verilemeyeceği gibi, belirlenen kâr payı ödenmedikçe bu kişilere kârdan pay dağıtılamaz. Kanun koyucu bu hüküm ile isteğe bağlı yedek akçelere ayrılmadan önce kâr payına üstünlük vererek bu hakkın genel kurul veya esas sözleşme ile sınırlandırılmasına izin vermemiş ve bunun sonucunda müktesep hakkın niteliğinin güçlü olmasını sağlamıştır.

Kâr payı tebliğinde, payları borsada işlem görmeyen anonim şirketler açısından ise birinci kâr payı oranın esas sözleşmede yazılması mecburiyeti devam etmektedir. KPT m.7/1 fıkrası uyarınca, payları borsada işlem görmeyen şirketler için kâr payı dağıtım oranı, bu Tebliğ hükümleri uyarınca belirlenen bağışlar eklenmiş net

[30] Bkz. **11. HD. T. 04.12.1992, E. 1992/6968, K. 1992/11163,** (www.kazancı.com, E. T. 11.06.2016).
[31] SerPK m.19'un gerekçesi.

dağıtılabilir dönem kârının yüzde yirmisinden az olamayacağı belirtilmiştir. Bu hüküm ile yatırımcıyı korumak ve kâr payının dağıtılması amaçlanmıştır. Esas sözleşmede birinci kâr payının gösterilmesi ile kâr payı sözleşmesel niteliğe sahip olacaktır. Ayrıca müktesep hakkın niteliğinin güçlü olması sağlanacaktır (Erimez, s. 168; Aytaç, (Hisse Senetleri), s. 26).

Sonuç olarak, SPK m.19/2 hükmü ile TTK' da ki sıralamanın aksine kanuni yedek akçe dağıtımından sonra kâr payı ayırımı yapılması zorunlu olması ve KPT m.7/1 uyarınca payları borsada işlem görmeyen şirketlerin birinci kâr payını esas sözleşeme de göstermesi zorunluluğu kâr payının müktesep hak niteliği kuvvetlendirilmiştir (Tekinalp, (Kâr Dağıtımı), s. 46; Akbilek, s. 34-35).

2.2.3. Kâr Payının Vazgeçilmez Hak Niteliği

Vazgeçilmez haklar, kanun ile pay sahibine tanınan, esas sözleşme ve genel kurul kararlarıyla geri alınamayan, pay sahibinin vazgeçmesinin bir hüküm ifade etmediği, hak sahibinin rızası olsa bile üzerinde tasarruf edilmesi mümkün olmayan haklardır. Vazgeçilmez haklara örnek olarak, kanuna, esas sözleşmeye veya dürüstlük kurallarına aykırı genel kurul karşı iptal davası açma hakkı, bilgi alma ve inceleme hakkı, oy hakkı, genel kurula katılma hakkı, pay sahiplerinin eşit şartlarda eşit işleme sahip olma hakkı gösterilebilir (Tekinalp (Poray/Çamoğlu), (Ortaklıklar Hukuku I), s. 613-614; Karahan/Bozgeyik, (Şirketler Hukuku), s. 634).

Anonim şirketlerin temel gayelerinden biri de kâr elde etme ve bu elde ettiği kârı pay sahipleri arasında paylaştırmaktır. Kâr payının vazgeçilmez hak olarak nitelendirilmesinin en önemli sebebi, anonim şirketlerin bu gayeyi terk edememesi, geçici veya sürekli olarak erteleyememesi ve vazgeçmesinin mümkün olmamasıdır (Tekinalp, Yeni Hukuku, 354; Tekinalp (Poray/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, s. 613-614; Karslıoğlu, s. 65; Ayhan, s. 100). Ayrıca kâr payı hakkından vazgeçmeye ilişkin sözleşme hükümleri veya genel kurul kararları emredici kanun hükümlerine aykırı olmasından dolayı batıldır (Moroğlu, Hükümsüzlük, s.52 vd.; Yasaman, s. 207; Moroğlu, (Esas Sermaye Artırımı), s. 231).

Vazgeçilmez haklar, kavram olarak müktesep haklarında düzenlendiği TTK m.452'de yer verilmiştir[32]. Hükmün gerekçesinde vazgeçilmez hakkın bir yönden müktesep hakkın türü olduğu başka bir yönde ise müktesep haktan tamamen farklı özellikler taşıdığı ifade edilmiştir[33].

Kâr payı hakkı, TTK uyarınca vazgeçilmez hak niteliğine sahiptir. Esasında pay sahibinin talep hakkından vazgeçememesidir. Çünkü kâr payı hakkı güçsüz nitelikte müktesep hak niteliğindedir. Sonuç olarak, kâr payı hakkı, özüne dokunulamayan ve pay sahibinin, hak doğmadan vazgeçemeyeceği ve kural olarak da engellenemeyen vazgeçilmez bir hak şeklinde ifade edebiliriz (Bilgili/Demirkapı, s. 515; Karslıoğlu, s. 68).

2.2.4. Kâr Payının Şarta Bağlı Alacak Niteliği

Şart, bir hukuki işlemin etkisinin bağlandığı, ileride gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belirsiz olan olgudur (Öz, s. 175; Hatemi/Gökyayla, s. 337). Bir hukuki işlemin hüküm ifade etmesi veya bir borcun doğumu söz konusuysa geciktirici, işlemin hükmünün veya bir borcunun sona ermesi söz konusu ise bozucu niteliktedir (Öz, s. 175; Hatemi/Gökyayla, s. 337). TTK'da ki düzenlemelerde haklar, açık bir şekilde şarta bağlanmamıştır. Ancak bu hakların şarta bağlı olup olmadığı ve şarta bağlı bir hak ise hangi şarta bağlı olduğu hükmün incelenmesi ve yorumlanması ile ortaya çıkar (Pulaşlı, (Şart), s. 495).

Doktrinde kâr payı hakkı, şarta bağlı bir alacak hak niteliğinde olduğu kabul edilmektedir (Arslanlı, s. 212; Pulaşlı, Şerh, s. 1403; Pulaşlı, s.601; Bilgin, s. 37; Bozgeyik, s. 121). Kâr payı hakkının bu niteliği kazanması için ilk şart, anonim şirket finansal döneminin sonunda kâr elde etmesi veya kâr dağıtımı için yedek akçe çözülmesi yoluna gidilmesi gerekir. İkinci şart ise genel kurulun kâr veya kâr dağıtma amacıyla ayrılan yedek akçelerin çözülüp dağıtılmasına karar vermesidir (Bilgin, s. 37; Arslanlı, s. 212; Canözü, s. 43).

[32] Usluel, vazgeçilmez hakkın sadece ismen yazılması ve tanıma yada TTK m.447/1-a'da yalnızca birkaç örnek ile açıklanması, sınırlarının belirlenmesi açısından isabetli olmadığını belirtmiştir. Bkz. **Usluel,** s. 100.
[33] TTK m.452 Gerekçe.

Genel kurulun kâr dağıtımına ilişkin karar alması halinde pay sahiplerinin şarta bağlı talep hakkı şartsız bir alacak hakkına dönüşür. Bu alacak hakkının doğumu için, genel kurulun yıllık bilançoyu onaylaması yeterli değildir; Ayrıca bir kâr dağıtım kararı alınması gerekir (Pulaşlı, Şerh, s. 1403; Akbilek, s. 36; Arslanlı, s. 212; Bilgin, s. 37) Genel kurulun alacağı kâr dağıtım kararında dağıtım tarihi veya yönetim kuruluna tarih belirlemesi için yetki verilmesi gerekir (Seçer, s. 13; Kendigelen, (İntifa Senetleri), s. 124). Bu karar ile birlikte pay sahiplerinin kâr payı hakkı muaccel hale gelir ve şirkete karşı ileri sürebileceği alacak hakkına dönüşür (Arslanlı, s. 212; Pulaşlı, Şerh, s. 1403; Bilgin, s. 37).

Kâr dağıtımına ilişkin karar alındıktan sonra genel kurul, alacak hakkına dönüşen kâr payı hakkı üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunamaz. Genel kurulun almış olduğu bu karar yenilik doğurucu bir karar olduğundan dolayı tekrar geri alınamaz ve değiştirilemez (İmregün, Anonim Ortaklık, s. 299; Bozgeyik, s. 121; Kendigelen, (Hükümsüzlük), s. 194; Kocabey, s. 59). Genel kurulun almış olduğu kâr dağıtma kararını mahkeme tarafından iptali veya genel kurulun kararı verirken hataya düşmesi yahut aldatılması halinde bunu ispatlayarak karardan dönülmesi mümkün olur (Bilgin, s. 38). Ayrıca iptal davası açılması halinde, kâr dağıtım kararının alacağa dönüşmesini engellemek için bu davada kararın uygulanmasının durdurulmasına (TTK m.449) ilişkin karar verilmiş olması gerekir (Arslanlı, s. 202; Kayar, s. 467).

Kâr payı dağıtım kararı alınması ile birlikte alacak hakkına dönüşen kâr payına sahip olan pay sahipleri bu hakkı başka kişilere devredilebilmesi veya haczedilmesi mümkündür (İmregün, s. 299; Bilgin, s. 38). Ayrıca alacak hakkına dönüşen kâr payı hakkı, şirketin iflasında iflas masasına da normal alacak gibi dahil edilebilir (Bilgin, 38; Seçer, s. 13; Kocabey, s. 59).

2.3. Kâr Payı Hakkına Hakim Olan İlkeler

2.3.1. Malvarlığının Korunması İlkesi

Malvarlığının korunması ilkesinin temel çıkış noktası sınırlı sorumluluk ilkesidir (Tekinalp(Poray/Çamoğlu), (Ortaklıklar Hukuku I), s. 287; Tekil, s. 5; Usluel, s. 60). Sınırlı sorumluluk ilkesi uyarınca, pay sahipleri şirketin borçlarından dolayı doğrudan doğruya sorumlu değildirler. Pay sahiplerinin sorumluluğu sadece şirkete karşı ve

getirmeyi taahhüt ettikleri sermaye miktarıyla sınırlıdır. Bundan dolayı şirketten alacaklı olan kişiler sadece şirkete başvurabilir ve pay sahiplerine başvuramaz. Bunun sonucu olarak da alacaklı olan kişilerin tek güvencesi şirketin malvarlığının korunmasıdır.

Doktrinde malvarlığının korunması ilkesi ile ilgili en temel tartışma, koruma kapsamına anonim şirketin sadece sermayesi mi yoksa tüm malvarlığının mı gireceği hususudur. Bir görüşe göre, anonim şirketten alacaklı olanlar, sadece şirketin sermayesine değil, gerekmesi halinde tüm malvarlığına başvurması mümkündür. Bundan dolayı bu görüş tüm malvarlığının korunması gerektiğini savunmaktadır (Tekil, s.51; Poray, (Tekinalp/Çamoğlu), (Ortaklıklar Hukuku I), s. 287; Paslı, s. 217; Üçışık, Güzin/Çelik, Aydın: Anonim Ortaklıklar Hukuku, C. 1, Ankara 2013, s. 53). Diğer görüş ise, anonim şirketin tüm malvarlığının değil, pay sahiplerine dağıtılması engellenen malvarlığının korunması esas kabul edilmektedir. Bu görüşe göre, malvarlığının koruduğu çıkar grubunun alacaklılar olduğunu ve anonim şirket pay sahiplerine dağıtmadığı esas sermaye ve pay sahiplerine dağıtılmayan kanuni yedek akçeler şirket alacaklıları için güvence oluşturduğundan dolayı şirketin malvarlığının ancak belirtilen bu miktar kadarıyla şirket alacaklıları lehine korunacağı ifade edilmiştir (Bkz. Aydın, s. 8 vd.). Her iki görüşte de yazarlar, ortak nokta olarak alacaklıların dikkate alınması ve sadece alacaklıların korunmasını doktrinde eleştirilmiştir (Paslı, s. 218; Usluel, s. 61; Tekinalp, Ünal: Anonim Ortaklıkta Sermayenin Korunması İlkesi, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, İstanbul 2010, C. II, (Sermayenin Korunması), s. 1693; Kırca, İsmail/Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/Manavgat, Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Ankara 2013, s. 126).

Malvarlığının korunması ilkesine ilişkin TTK'da getirilen en önemli yenilik ise, söz konusu ilkeye aykırı genel kurul ve yönetim kurulu kararlarının batıl olacağı hükmüdür (TTK m.391/1-b, 447/1-c). Butlan yaptırıma tabi olması ilkenin önemini artırmış ve sermaye korunması ilkesini başka bir boyuta taşımıştır (Karahan/Çoşkun, Şirketler Hukuku, s. 356; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 122). Burada önemli nokta ise TTK'da ki sermayenin korunması ilkesinin dar mı yoksa geniş anlamda mı yorumlayacağıdır (Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 122). TTK ve gerekçesinde her

ne kadar hakim[34] ifade olarak sermayenin korunması ilkesi kullanılsa da bu ilke, tüm malvarlığını kapsayacak şekilde geniş yorumlanmalıdır. Geniş şekilde yorumlanmasının sebebi ise malvarlığının korunması ilkesine aykırılığın yaptırımının butlan olması, söz konusu ilkenin amacının sadece alacakları korumak olmadığını, diğer menfaat sahiplerini de korumak istemesinin bir sonucudur. Aksi halde, malvarlığının korunması ilkesine aykırı kararlar butlan hükmüne bağlı olmaz, alacaklılara tanınacak olan dava hakları ile hükme bağlanması gerekirdi (Usluel, s. 63; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 129; Tekinalp, (Sermayenin Korunması), s. 1653-1694).

Bu ilkenin amacı şirketi, pay sahiplerini ve menfaati olan diğer kişileri korumaktır (Tekinalp, Sermayenin Korunması, s. 1693; Karahan/Çoşkun, Şirketler Hukuku, s. 355; Bilgili/Demirkapı, s. 204). Kanun koyucu şirketin malvarlığının korunması için çeşitli önlemler almıştır. Örnek olarak; şirketin ticaret siciline tescilden önce sermayenin tamamen taahhüt edilmiş olması (TTK m.332/1), şirketin tek pay sahibi olacak şekilde kendi paylarını iktisap etmesi yasağı (TTK m.338/3), itibari değerinin altında pay çıkarılamaması (TTK m.347), sermayenin belirli oranlarda kaybedilmesi halinde yapılması gerekenler (TTK m. 376) ve sermayenin geri istenemeyeceği (TTK m. 480/3) gösterilebilir[35].

Kâr payına ilişkin olarak ise en önemli önlem TTK m.509/2 düzenlemesidir. Bu hükme göre, kâr payı ancak net dönem kârından ve serbest yedek akçelerden dağıtılabilecektir. Hüküm ile kârın kaynakları belirtilmiş ve şirketin diğer kaynaklarından kâr dağıtımı yapılmasının önüne geçilmeye çalışılmıştır. Bu hükmün bir sonucu olarak, kâr dağıtımına ilişin karar alma yetkisi genel kurulun devredilmez yetkileri arasında sayılmış (TTK m.408/2-d) ve şirketin yönetim kurulunun kâr dağıtımına ilişkin keyfi uygulamalarını engellemeyi amaçlamıştır. Ayrıca haksız yere ve kötü niyetle kâr payı alan pay sahiplerine ilişkin düzenleme de (TTK m.512) sermayenin korunması ilkesinin bir sonucudur (Usluel, s. 63).

[34] Kanun koyucu, TTK m.369'un gerekçesinde özen yükünün belirlenmesine ilişkin olarak sermaye ve malvarlığının korunması ilkesi birlikte ifade edilmiş ve tasfiyeye ilişkin 548. maddenin gerekçesinde ise malvarlığı ifadesi kullanmıştır. Bkz. **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat),** s. 125 dpnt. 473.

[35] Sermayenin korunmasına ilişkin hükümlerin listesi için Bkz. **Tekinalp,** Sermayenin Korunması, s. 1683-1688.

2.3.2. Oransallık İlkesi

Anonim şirket pay sahiplerinin ortaklık sıfatından doğan haklardan, şirkete getirdikleri değerle, başka bir ifadeyle paylarıyla orantılı olarak yararlanırlar (Bilgili/Demirkapı, s. 216; Tekinalp (Poray /Çamoğlu), (Ortaklıklar Hukuku I), s. 616). Bu ilkenin temel gerekçesi, şirkete getirdiği sermaye oranında risk üstlenen pay sahibi, bu aldığı risk karşılığında yarar sağlamasıdır. Bu yarar sağlama, mali haklar olan kâr payı, tasfiye payı, hazırlık devresi faizi ve yeni pay almada olduğu kadar oy hakkı gibi idari haklarda da oransallık ilkesine uygun olarak kullanılır (Pulaşlı, (Şerh), s. 595; Bilgili/Demirkapı, s. 216).

Anonim şirkette kâra ilişkin oransallık ilkesi TTK m.507'de belirtilmiştir. Bu hükme göre, her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkını haizdir.

Bu hükmün ikinci fıkrasında ise, esas sözleşmeye hüküm konularak payların bazı türlerine imtiyaz tanınabileceği belirtilmiştir. İmtiyaz, kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır (TTK m.478/2). Bunun sonucunda imtiyaz, belli bir pay sahiplerine, sermaye katılım oranından bağımsız bir şekilde ayrıcalıklı bir konum kazandırmakta ve sermayeye dayalı oransallık ilkesi uygulanmamaktadır (Bilgili/Demirkapı, s. 216).

Anonim şirkette bazı haklardan yararlanmada sermaye oranı düşük olan pay sahiplerinin haklarını koruma amacından dolayı kontrol hakları olarak nitelendirilen haklarda oransallık ilkesi dikkate alınmaz. Başka bir deyişle, tek paya sahip olan pay sahibi ile 1 milyon paya sahip olan pay sahibi arasında herhangi bir fark olmaksızın bazı hakların kullanımında eşittirler. Bu haklara örnek olarak, genel kurul kararlarına karşı iptal davası açma hakkı (TTK m.446), bilgi alma ve inceleme hakkı (TTK m.437), genel kurula katılma hakkı (TTK m.425), özel denetim isteme hakkı (TTK m.446) gösterilebilir (Tekinalp (Poray/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, s. 616-617).

2.3.3. Eşit İşlem İlkesi

Anonim şirketlerde benimsenen ilkelerden biride çoğunluk ilkesidir. Genel kurul, oybirliği aranan istisnai haller dışında kararlarını sermayeye dayalı çoğunluk ilkesine

göre alır. Bunun sonucu olarak çoğunluk pay sahiplerinin, diğer pay sahiplerinin karşı iradesine rağmen, istedikleri gibi karar alması mümkündür. Ayrıca genel kurul çoğunluğuna sahip olan kişiler, yönetim kurulundaki çoğunluğu da istediği gibi belirlemesi durumunda, çoğunluğu oluşturan pay sahiplerinin menfaatlerini, diğer pay sahiplerinin menfaatlerinden üstün tutabilir (Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 133; Yıldız, s. 57 vd.; Karasu, s. 39). Kanun koyucu bu gibi durumların için eşit işlem ilkesine yer vermiştir. Eşit işlem ilkesi, karar verme iradesine sahip çoğunluğun diğer pay sahiplerinin menfaatlerini gözetmemesi, yani keyfi olarak zarar vermesi gibi hallerde, önleyici temel bir işleve sahiptir (Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 133; Yıldız, s. 57 vd.).

Eşit işlem ilkesi, eTTK döneminde kanunumuzda yer almamış ancak hem doktrinde hem de Yargıtay kararlarında kabul edilmiştir[36]. Eşit işlem ilkesi, TTK'da, temel ilkeler başlığı altında m.357'de açık bir şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca eşit işlem ilkesine aykırı olan yönetim kurulu kararı, TTK m.391'de ki batıl işlemlerden biri olarak sayılmıştır. Fakat, batıl olan genel kurul kararlarını düzenleyen TTK m.457'de ki hükümde, benzer bir düzenleme getirilmemiştir (Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 136).

TTK m.357'ye göre, pay sahipleri eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulur. Hükmün gerekçesinde ise eşit işlem ilkesinin amacının, bir taraftan organların öznel ve keyfî karar ve uygulamalarına bir üst hukuk kuralı ile kanunî bir barikat çekmek, diğer taraftan da esas sözleşmelerdeki hükümlerin adil ve menfaatler dengesine uygun bir şekilde yorumlanmasını sağlamak olduğu belirtilmiştir (Üçışık/Çelik, s. 58)[37].

Anonim şirkette pay sahiplerinin genel kurul toplantısına katılma, konuşma, bilgi alma hakkı, genel kurul kararlarına karşı iptal davası veya yönetim kurulu üyelerinin aleyhine sorumluluk davası açma hakkı gibi hakların sınırlanması halinde herhangi bir gerekçeye bakılmaksızın eşit işlem ilkesine aykırılık oluşturur (Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 145).

---

[36] Kararlar için Bkz. **11. HD, 28.12.1984, E. 6607, K. 6608; 11. HD, 06.10..1997, E. 5583, K. 6609; 11. HD, 20.03.2007, E. 2005/13567, K. 2007/4688**, (www.kazancı.com, E. T. 23.09. 2016)

[37] TTK 357. hükmün gerekçesinde lex-specialis olup olmadığı tartışmaya açık olduğu ifade edilmiştir. Eşit işlem ilkesinin hukuki niteliğine ilişkin iki temel yaklaşım ileri sürülmüştür. Bu görüşlerin birincisi, eşit işlem ilkesini bir hukuk prensibi olarak nitelendirmiştir. İkinci görüş ise eşit işlem ilkesini dürüstlük kuralının bir görünümü olarak nitelendirmiştir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat),** s. 134

Eşit işlem ilkesi, pay sahipliği haklarının sınırlandırılabildiği kâr payı, rüçhan hakkı gibi haklarda daha büyük önem taşımaktadır (Usluel, s. 55; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 146). TTK m.507'e göre her pay sahibi net dönem kârına payı oranında katılma hakkına sahiptir. Kâr payı dağıtımı bu hükme aykırı olursa, bu kâr dağıtımı pay sahipleri arasındaki eşitliği bozacak nitelikte olur (Usluel, s. 55). Pay sahibine ödenecek olan kârın hesaplanması, esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa, pay sahibinin sermaye payı için şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak belirlenir (TTK m.508). Hükümden de anlaşılacağı üzere esas sözleşmeye koyulacak bir hüküm ile şirkete yaptığı ödemeye değil, payın itibari değerinin esas alınmasına karar verilebilir. Doktrinde Tekinalp, payın itibari değerinin esas alındığı durumda eşit işlem ilkesinin ihlal edilmemesi gerektiğini ve eşitliği ortadan kaldıracak şekilde pay bedellerinin ödettirilemeyeceğini, aksi bir durumda açık ya da örtülü imtiyazın söz konusu olabileceğini ifade etmiştir (Tekinalp(Poray/Çamoğlu), (Ortaklıklar Hukuku), N. 911). Usluel ise, kâr payı hesaplanmasında, esas sözleşmeye itibari değerin esas alınacağına ilişkin hüküm konulması halinde, pay sahipleri arasındaki eşitliğin gözetilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Usluel, s. 56). Bizim de katıldığımız Yıldız'ın görüşüne göre, payın itibari değeri esas alınarak yapılacak olan kâr hesaplamasının eşit işlem ilkesine aykırı olmayacağını ileri sürmüştür. Aykırı olmamasının sebebi ise, TTK 508/1 hükmünün emredici nitelikte düzenlenmemesi, TTK'nın pay esas alınmak şartıyla farklı hesaplama yöntemlerine izin vermesi ve payların tamamının ödeninceye kadar (TTK m.344/1) böyle bir farklılığın geçerli sayılmasıdır (Yıldız, s. 141). Eşit işlem ilkesi sadece kârın hesaplanmasında değil, kârdan faydalanmada esas alınacak tarih ve kâr payının pay sahibine ödenme şekli ve zamanı bakımından da dikkate alınmalıdır (Usluel, s. 56).

Eşit işlem ilkesine aykırı yönetim kurulu kararlarının batıl olduğunun tespitinin mahkemeden istenebileceğini düzenlenmiştir (TTK m.391/1-a)[38]. Öte yandan, genel kurul kararlarının butlanın düzenlendiği TTK m.447'de, eşit işlem ilkesine aykırılığa ilişkin herhangi bir yaptırım öngörülmemiştir. Ancak TTK m.447 yer alan "özellikle" ifadesinden dolayı geniş bir şekilde yorumlanması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca ilkenin temel düzenlemesi olan TTK m.357'nin gerekçesinde, ilkeye aykırılığın hukukî

[38] Bu hükmün eleştirisi için bkz. **Moroğlu,** Hükümsüzlük, s. 213-214; **Kendigelen,** İlk Tespitler, s. 279; **Karahan/Çoşkun,** Şirketler Hukuku, s. 355.

sonucunun somut olayın şartlarına bağlı olmak şartı ile iptal olduğu fakat, iptalin söz konusu tek sonuç olmadığının belirtilmesi de bu yorumu desteklemektedir. Sonuç olarak genel kurul kararları iptal edilebilesinin yanı sıra bu kararların batıl olduğunun tespiti de mahkemeden istenebilir (Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 150-151; Karahan/Çoşkun, Şirketler Hukuku, s. 355; Usluel, s. 59)[39].

2.3.4. Kurumsal Yönetim İlkesi

Kurumsal yönetim ilkesi ticaret kanunumuzda ilk defa 6102 sayılı kanun ile yer almıştır. Daha önceki dönemde ise SPK ile mevzuatımızda düzenlenmişti. Kurumsal yönetim, bir işletmenin sevk ve idaresinin en iyi şekilde yapılmasını ayrıca, bu sevk ve idarenin şeffaf bir yöntemle izlenebilmesi ve denetlenebilmesi ile ilgili temel ilkeler şeklinde tanımlanabilir (Pulaşlı, (Kurumsal Yönetim), s. 4; Poray, (Tekinalp/Çamoğlu), (Ortaklıklar Hukuku I), s. 289).

Kurumsal yönetime ilişkin hüküm TTK m.1529'da düzenlenmiştir. Bu hükme göre, halka açık anonim şirketlerde kurumsal yönetim ilkeleri, yönetim kurulunun buna ilişkin açıklamasının esasları ve şirketlerin bu yönden derecelendirme kural ve sonuçları SPK tarafından belirleneceği düzenlenmiştir. Ayrıca hükmün ikinci fıkrasında Sermaye Piyasası Kurulunun uygun görüşü alınmak kaydıyla, diğer kamu kurum ve kuruluşları, sadece kendi alanları için geçerli olabilecek kurumsal yönetim ilkeleriyle ilgili, ayrıntıya ilişkin sınırlı düzenlemeler yapabileceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile halka açık anonim şirketlerde kurumsal yönetim ilkesinin uygulanması zorunlu hale getirilmiş (Usluel, s. 65) ve bu kapsamda kurumsal yönetime ilişkin tebliğ SPK tarafından çıkarılmıştır[40].

SPK tarafında çıkarılan kurumsal yönetime ilişkin tebliğde kâr payına ilişkin düzenleme de getirilmiştir(İlke m.1.6). Bu düzenlemeye göre, Şirketin belirli ve tutarlı bir kâr dağıtım politikası bulunur. Bu politika genel kurul toplantısında pay sahiplerinin onayına sunulur ve şirketin kurumsal internet sitesinde kamuya açıklanır. Ayrıca bu kâr dağıtım politikası, pay sahiplerinin şirketin gelecek dönemlerde elde edeceği kârın dağıtım usul ve esaslarını öngörebilmesine imkan verecek açıklıkta asgari

[39] Eşit işlem ilkesine aykırı kararlar sürekli ise butlan yaptırımı, bir defalık yani geçici bir aykırılık olması halinde ise iptal yaptırımı uygulanacaktır. Bkz. **Moroğlu,** Hükümsüzlük, s. 228-229.
[40] RG, 03.01.2014, S: 28871.

bilgileri içermesi gerekmektedir. Eğer yönetim kurulu, genel kurulda kârın dağıtılmamasını teklif ederse, buna ilişkin nedenleri ile dağıtılmayan kârın kullanım şekline ilişkin bilgiye kâr dağıtımına ilişkin gündem maddesinde yer verileceği belirtilmiştir. Hükmün son fıkrasında ise, kâr dağıtım politikasında pay sahiplerinin menfaatleri ile ortaklık menfaati arasında dengeli bir politika izlenmesi gerektiği düzenlenmiştir.

Bu tebliğdeki kâr dağıtımına ilişkin düzenlemeler genel itibariyle TTK ile uyumludur. Fakat TTK'da kâr dağıtım politikasını ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Tebliğ ile getirilen kâr dağıtım politikasına ilişkin hüküm, Türkiye'deki ekonomik koşullar dikkate alındığında bu politikanın uygulanabilirliği ve ileriye dönük böyle bir politikanın belirlenmesinin zor olduğu konusunda hükme eleştiri getirilmiştir (Usluel, s. 65).

2.3.5. Dürüst Resim İlkesi

TTK m.515'de yeni bir ilke olan dürüst resim ilkesi düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, "anonim şirketlerin finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre şirketin malvarlığını, borç ve yükümlülüklerini, öz kaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak; gerçeği dürüst, aynen ve aslına sadık surette yansıtacak şekilde çıkarılır".

Dürüst resim ilkesi, dört emredici ilkeyi içerir. Bu emredici ilkeler hükümde de belirtildiği üzere, yıl sonu finansal tabloları Türkiye Muhasebe Standartlarına (m. 88, geçici m. 1) göre çıkarılması; finansal tablolardan şirketin malvarlığı, borçları, yükümlülükleri, öz kaynakları ve faaliyet sonuçlarının anlaşılması gerektiği; finansal tablolar tam, anlaşılabilir, geçmiş yıllarla karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun, şeffaf, güvenilir olmalı; şirketin durumunun resmini vermeli ve bu resim gerçeği dürüst ve aslına uygun olarak yansıtmalıdır[41].

Hükmün gerekçesinde dürüst resim ilkesinin Anglo-Sakson hukukunun ünlü bir üst hukuk kuralı olan "true and fair view" ilkesi olduğu ifade edilmiştir. Hukukumuzda da bir üst hukuk kuralı olarak kabul edildiği, yani bu ilkeye uymayan, bu ilkeyi yeteri

[41] TTK m.515 Gerekçesi.

kadar temsil etmeyen standart ve hükümleri bertaraf eder ve tabloyu çıkarandan ilkeye uygun hareketin yerine getirilmesinin istenebileceği gerekçede belirtilmiştir[42].

2.4. Kâr Payı Kavramının Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması

2.4.1. Faiz İle Karşılaştırması

Kâr payı ile faiz temel olarak birbirinden farklı kavramlardır (Canözü s. 44). Pay sahiplerine kârı dağıtılabilmesi için öncelikli olarak hesap döneminde kâr elde etmesi gerekir. Zira şirket kâr yerine zararda edebilir. Eğer şirket zarar ederse ve kâr dağıtımı için ayırılmış yedek akçe de bulunmaması halinde kâr dağıtımı yapma zorunluluğu yoktur. Faiz de ise borç veren kişi için işletmenin işlerinin durumunun iyi veya kötü olmasının hiçbir önemi bulunmamaktadır. Sadece işletmenin iflası durumunda faiz ödenmeyebilir (Birsel, Kâr Payı, s. 326).

Kâr payının miktarı genel kurulun alacağı karar ile belli olurken faiz de ise ödenmesi gereken miktar bellidir (Ansay, s. 180; Bilgin, s. 37). Ayrıca pay sahibi, payı oranında kâr payından yararlanması söz konusudur. Öte yandan faiz de ise, şirkete ödünç veren kişinin bunun karşılığında alacaklı olmasıdır (Akbilek, s. 18).

2.4.2. Hazırlık Devresi Faizi İle Karşılaştırması

Anonim şirkette kural olarak şirkete getirilen sermaye karşılığında faiz ödenmez (509/1). Bu yasağın temel amacı sermayenin korunmasıdır (Ansay, s. 186; Pulaşlı, Şerh, s. 1307; Bahtiyar, s. 294). Çünkü bu yasak, pay sahipleri şirketin malvarlığına katılan kişi olarak nitelendirilmelerinden dolayı sadece kârdan yararlanabilmelerini ve getirdikleri sermayeyi geri isteyememelerinden kaynaklanır (Bahtiyar, s. 294-295; Teoman, (İntifa Senetleri), s. 46; Öçal, s. 56).

Sermaye karşılığında faiz ödenmesine ilişkin olarak kanunumuzda bir istisna vardır. Bu istisna da TTK m.510'da düzenlenen hazırlık devresi faizidir. Hükümdeki faiz kavramı gerçek anlamda faiz olmadığı, pay sahibinin katılma payını gösteren bir yatırımdır. Hazırlık devresi faizinin hükmü ile küçük tasarruf sahipleri, anonim şirket kuruluşundan faaliyetlere başlayıncaya kadar ki süre zarfında gelir elde edemeyeceği düşüncesinin önüne geçilerek, küçük tasarruf sahiplerini anonim şirkete yatırım

[42] TTK m.515 Gerekçesi.

yapmaya teşvik etmiştir (Tekinalp (Poray /Çamoğlu), (Ortaklıklar Hukuku), s. 489; Akbilek, s. 19).

Esas sözleşmede hazırlık devresi faizine ilişkin hüküm bulunmalıdır. Bunun yanı sıra hazırlık devresi faizinin ne zamana kadar ödeneceği de esas sözleşmede belirtilmesi gerekir. Esas sözleşmede belirtilen bu zamandan kesin bir tarih anlaşılmamalı, hedeflenen belirli bir aşamayı da kapsayacak şekilde geniş yorumlanmalıdır. Örneğin, deneme imalatının sona ermesi veya üretim başlaması ile sona ereceği gibi bir ifade yeterlidir (Tekinalp (Poray /Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku, s. 489; Kızılkaya, s. 38; Bahtiyar, s. 295)[43].

Esas sözleşmede hazırlık devresi faizi süresi belli ise, bu süre dolduğunda şirket tam anlamıyla faaliyetlerine başlayamamışsa, bundan sonra ki zamanlar için hazırlık devresi faizi ödenemez. Ayrıca belirtilen süreden daha önce tam anlamıyla faaliyete geçerse, faaliyete geçtiği andan itibaren hazırlık dönemi faizi ödenemez (Tekil, s. 391; Canözü, s. 46).

2.4.3. Tasfiye Payı İle Karşılaştırması

Tasfiye payı, şirketin sona ermesi ve tasfiyesi sonunda şirketin borçlarının tamamının ödenmesi ve pay bedellerinin geri verilmesinden sonra kalan varlığın pay sahiplerine dağıtılması sonucunda pay sahibine düşen hissedir (Pulaşlı, Şerh, s. 1563). Tasfiye payı hakkı, kâr payı hakkının şirketin sona ermesi üzerine ortaya çıkan bir görünümü niteliğinde değildir. Çünkü kâr payı hakkı net dönem kârının dağıtılması kararlaştırılan kısmına ilişkin iken, tasfiye payı sona erme durumunda şirketin borçları ödendikten sonra kalan varlıkların pay sahiplerine dağıtılması düşüncesinin bir sonucudur (Karahan/Bozgeyik, (Şirketler Hukuku), s. 647)

Ayrıca tasfiye payı hakkı şirket faaliyetlerine devam ettiği sürece talep edilmesi mümkün değil iken, kâr payı hakkı ise şirket faaliyetlerine devam ettiği sürece talep edilmesi mümkün olan bir haktır (Canözü, s. 46).

Tasfiye payı belirlenirken tasfiye bilançosu esas alınır. Kâr dağıtımında ise şirketin devamlılığı ilkesine göre hazırlanan bilanço esas alınır. Bu bilançolar arasındaki en önemli fark, kâr payı dağıtımında hazırlanan bilanço da işletmenin varlıkları sadece

[43] Zamanın tarih olarak belirlenmesi gerektiği yönünde Bkz. **Öçal,** s. 58.

amortisman payları düşülerek hesap edilirken, tasfiye bilançosunda ise her bir varlığın satış değeri esas alınır[44].

3. KÂR PAYI AVANSI KAVRAMI

3.1. Kâr Payı Avansının Tanımı

Avans kavramını, ileride gerçekleşmesi beklenen bir alacağa karşılık önceden yapılan peşin ödeme şeklinde tanımlayabiliriz (Yılmaz, s. 91).

SerPK m.15'in verdiği yetkiye dayanarak Seri: IV No: 27 sayılı tebliğ çıkartılmıştır. Bu tebliğde yapılan tanıma göre, sadece ortaklara ara dönem kârı üzerinden dağıtılacak avanstır. TTK ve SPK'da kâr payı avansı tanımına yer verilmemiştir. Ancak bu kanunların verdiği yetkiyle çıkartılan tebliğlerde kâr payı avansı tanıma yer verilmiştir. Kâr Payı Avansı Dağıtımı Hakkında Tebliğinde(KPAD Tebliğ) ki tanıma göre, kâr payından mahsup edilmek üzere ara dönem finansal tablolara göre oluşan kârlar üzerinden bu Tebliğ hükümlerine göre hesaplanan tutardır (KPAD Tebliği m.4/1-c). Kâr Payı Tebliğinde (KPT) yapılan tanıma göre ise, yıllık finansal tablolar üzerinden dağıtılacak kâr payından mahsup edilmek üzere ara dönem finansal tablolara göre oluşan kârlar üzerinden bu Tebliğ hükümlerine göre hesaplanan tutardır (KPT m.3/1-f).

Kâr payı avansı, yıllık finansal tablolar üzerinden dağıtılacak kâr payından mahsup edilmek üzere ara dönem finansal tablolara göre oluşan kârlar üzerinden şirketin türüne göre uygulanacak Tebliğ ile hesaplanan tutar şeklinde tanımlayabiliriz.

3.2. Kâr Payı Avansının Ara Kâr ile Karşılaştırması

Ara kâr dağıtımı, uygulamada iki anlamda da kullanılmaktadır. İlk anlamına göre ara kâr, ara dönemde çıkarılan finansal tablo esas alınarak sene içinde dağıttığı kesin ödemedir (Kocaoğlu, s. 107). Ara kâr dağıtımının ikinci anlamı ise, hesap dönemi içinde, pay sahibine ara bilançonun uygun olmasıyla yıl sonunda dağıtılacak kârdan

[44] Örnek olarak 2010 yılında 500.000 TL' ye alınan makinin 10 yıllık ömür varsa yıllık %10 amortisman ayrılması gerekir. 2014 yılına gelindiğinde, 4 yılda toplam 200.000 TL amortisman ayrılmış olacağından dolayı bu makinenin değeri muhasebe kayıtlarında 300.000 TL olarak gözükecektir. Ancak makinenin satışı sırasında ekonomik ve teknolojik gelişmeler dikkate alınacağından dolayı satış fiyatı daha düşük olabilir. Bkz. **Canözü,** s. 46.

avans verilmesidir. İkinci anlamıyla ara kâr dağıtımı, yani kâr payı avansı, bir çok ülkenin uygulamasında yer almaktadır (Aytaç, Kâr Dağıtımı, s. 81; Tekinalp, (Sorunlar IV), s. 387 vd.).

Ara kâr dağıtımının ilk anlamıyla ikinci anlamı arasında temel bazı farklılıklar vardır. İlk anlamında ara kâr dağıtımı kesin ödemeli olup, ara dönemlerde genel kurul toplanarak ve bilanço kesinleştirilerek yapılmaktadır. Bundan dolayı ara kâr dağıtımında mahsup ve iade işlemleri söz konusu değildir (Tekinalp, (Sorunlar IV), s. 387; Korgun, s. 22). İkinci anlamında ise, kesin ödeme söz konusu değil, ara bilanço uygun ise kâr dağıtımı yapılmaktadır. Ayrıca, bu dağımda mahsup ve iade işlemleri söz konusu olmaktadır.

3.3. Kâr Payı Avansının Sağladığı Avantajlar

Anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtımı, hisse senetleri ve pay sahipleri açısından çeşitli avantajlar sağlamaktadır. Bu avantajlar;

1. Pay sahipleri şirketin dağıtacağı kâr paylarının belli bir kısmına, dağıtımın gerçekleşeceği tarihten önce kavuşurlar. Normal şartlarda kâr dağıtımı için hesap döneminin kapanması ve genel kurulun toplanıp karar alması gerekir. Ancak kâr payı avansına tebliğlerde belirtilen şartları yerine getirerek, hesap dönemi içinde kâr paylarının belirli bir kısmına kavuşurlar. Bunun sonucunda, pay sahipleri kısa vadede gelir elde ederler (Aydemir, s. 89; Korgun, s. 2, 42).
2. Ara dönemlerde kâr payı avansı dağıtılarak, hisse senetlerini kısa vadeli diğer yatırım araçları karşısında cazip hale getirecektir. Ayrıca, pay sahipliğine olan talebi artırarak sermayenin tabana yayılmasını sağlayacaktır. Bunun sonucunda, daha sık kâr alan pay sahibinin hisse senedini uzun vadede elinde tutacağı ve bununda uzun vadeli bir yatırımcı profilinin yaygınlaşması yardım edeceği açıktır (Aydemir, s. 90; Korgun, s. 35).
3. Kâr payı avansı dağıtımı, şirketin mali durumu hakkında daha sık ve güncel bilgi vermesini sağlayacaktır. Bunun sonucunda, yatırımcılar şirket ilişkin güncel mali duruma ulaşabilecektir (Kocaoğlu, s. 109).

3.4.Karşılaştırmalı Hukukta Kâr Payı Avansı

Kâr payı avansı, 1960'ların sonundan itibaren bir çok ülkede uygulanmaya başlamıştır. Türkiye'de olduğu gibi diğer ülkelerde de kâr payı avansının uygulanmasının temel nedenleri: hisse senedini kısa vadede diğer yatırım araçları ile rekabet edilebilir hale getirmek ve piyasada daha etkin bir konuma sahip olmasını sağlamaktır (Karyağdı, Nazmi, s. 256).

3.4.1. Almanya Uygulaması

Alman Pay Senetli Şirketler Kanunu'nda (Aktiengessetz(AktG)) 1965 yılanda yapılan değişiklik ile şirketlerin hesap yılı sonunda kâr payı avansı dağıtması mümkün kılınmıştır ve bugüne kadar değiştirilmemiştir. Bu düzenleme AktG m.59'da yer almaktadır. Bu hüküm şu şekilde düzenlenmiştir:

"Esas sözleşme, hesap döneminin bitmesinden sonra beklenen bilanço kârına mahsuben pay sahiplerine avans ödemesi yapama yetkisini yönetim kuruluna verebilir.

Yönetim kurulu, hesap dönemi için çıkarılan geçici yıl sonu hesabının, kâr göstermesi halinde avans ödemesinde bulunabilir. Avans olarak, yıllık kârdan kanuni ve yedek akçeler ayrıldıktan sonra kalan miktarın en çok yarısı ödenebilir. Ayrıca dağıtılacak avans bir önceki hesap yılına ait bilanço kârının yarısını geçemez.

Avans dağıtımı yapılabilmesi için gözetim kurulunun onayı gerekir."

Bu hükmün gerekçesinde, mevcut düzenlemelerde kâr payı dağıtımının sadece bir kez gerçekleşmesinden dolayı sabit faizli tahvile karşı hisse senedinin zayıf kaldığı belirtilmiştir. Zira o dönemdeki sabit faizli tahvil, 6 ayda bir faiz ödemektedir. Bunun yanı sıra yabancı hisse senetlerinde de ara dönemler itibari ile kâr payı dağıtılması söz konusudur (Tekinalp, Sorunlar IV, s. 387). Fakat bu kanuni düzenlemenin amacına pratikte ulaşılamamıştır. Anglo-Amerikan Hukuku ile karşılaştırıldığında, Alman anonim şirketler, pay senedi sahipliğini daha cazibeli kılsa da, yıllık olası faizden avans dağıtımı yolunu tercih etmemişlerdir. Bunun temel sebebi, hem avans dağıtımının sıkı şartlara bağlı olması hem de sorumlu tutulma riskinin yüksek olmasıdır (Bayer, in Münchener Kommentar, AktG §59, Rn. I, 3).

AktG § 59 / I' e göre avans dağıtımının mümkün olması için esas sözleşme ile yönetim kuruluna yetki tanınması gerekir. Bu yetki olmadan, genel kurulun avans

dağıtımına ilişkin kararı geçersiz sayılır. Fakat genel kurul, esas sözleşmeyi değiştirerek her zaman avans (Abschlagszahlung) dağıtma yetkisini yönetim kuruluna tanıyabilir yahut kaldırabilir. Genel kurul, yönetim kuruluna sadece yetki tanıyabilir. Yönetim kurulu hiçbir zaman genel kurul kararıyla avans dağıtmaya zorlanamaz. Yönetim kurulu avans dağıtımının sorumluluğunu da üstlendiği için, dağıtıp dağıtmama kararını da yalnızca kendisi alabiliyor (Bayer, in Münchener Kommentar, AktG §59, Rn. II, 1).

AktG'ye göre avans sadece mali yıl (Geschäftsjahr) sonunda dağıtılabilir. Bu durum, Türk düzenlemesine kıyasla büyük bir farklılıktır. Alman hukukunda mali yıl HGB 240 II'de düzenlenmiştir. Mali yıl normalde 12 ay sürer. Bunun istisnası, kuruluş, devir ve şirketin tasfiyesi gibi durumlarda mümkündür. Sadece bu durumlarda kısa mali yıllar oluşabilir, haricinde 12 aydır. Mali yılın 12 aydan uzun kararlaştırılması mümkün değildir[45]. Alman hukukunda devam eden mali yılda avans dağıtılması, hiçbir durumda mümkün değildir. Sadece yıl sonunda diğer şartların da uygun olması durumunda dağıtım yapılabilir (Bayer, in Münchener Kommentar, AktG §59, Rn. II, 3).

Alman hukukunda kâr payı dağıtımında geçici yıl sonu bilançosu (vorläufiger Jahresabschluss) ve yıllık net kar (Jahresüberschuss) kavramları, avans dağıtımının anlaşılması açısından önem arz etmektedir. Geçici yıl sonu bilançosu, sene sonunda hesaplanan bilançodur. Buradaki 'geçici' kelimesi §59 II/1'e göre bilançonun denetçinin inceleme ve onayından geçmediği anlamına gelmektedir (Bayer, in Münchener Kommentar, AktG §59, Rn. II, 3). Yıl sonu bilançosunun kesinleşip dağıtılması ise alman sisteminde belirli bir süre gerektirmektedir. Bu sebeple AktG § 59 da düzenlenen avans (Abschlagszahlung) sisteminin tek bir amacı bulunmaktadır: Yıl sonu bilançosunun kesinleşmesine kadar olan süreyi değerlendirmek (Bayer, in Münchener Kommentar, AktG §59, Rn. II, 3). Bunun dışında hesaplanmamış, tahmini, olası kâra göre dağıtım yapılması hiçbir şart altında mümkün değildir.

Bu düzenlemede dikkat çeken durum, yönetim kurulunun dağıtım yapmadan önce denetim kurulundan onay olmak zorunda olmasıdır. Sonradan verilecek bir onaylama geçersiz kabul edilmiştir[46]. Bu açıdan Alman Hukukunda kâr payı avansı dağıtılmasının daha katı şartlara bağlı olduğu görülmektedir.

[45] Bkz. HGB 240

[46] İleride anlatacağımız üzere, Türk Hukukunda bu şekilde bir onay zorunluluğu bulunmamaktadır. **Bayer,** in Münchener Kommentar, AktG §59, Rn. II, 4.

Alman hukukunda peşinatın miktarı da iki şartla sınırlandırılmıştır. İlk sınırlama, avans ödemesinin geçici yıl sonu bilançosunda hesaplanan kâr miktarının yarısından fazla yapılamayacağıdır. Diğer bir kısıtlama ise bir önceki hesap yılının kârının da yarısından fazla olamayacağıdır. Bu ikinci şartla birlikte avans dağıtımı iyice sınırlanmış olmaktadır. Bunun temel sebebi, avans dağıtımı ile yönetim kurulunun kârın değerlendirilme şekline fazla müdahalesinin önlenmek istenmesidir. Kâr payının büyük kısmı avans olarak dağıtılırsa, genel kurulun kâr üzerinde alacağı kararlar da önemini yitirecektir. Ayrıca bu kısıtlamaların avans dağıtımının iyimser ve düşüncesizce yapılmasını önleyeceği öngörülmüştür (Bayer, in Münchener Kommentar, AktG §59, Rn. II, 5.b.).

3.4.2. Avusturya Uygulaması

Avusturya Pay Senetli Şirketler Kanununda (öAktg) § 54a'da avans kâr dağıtımı düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, yönetim kurulu, denetleme kurulunun onayı ile, mali yılın ilk yarım döneminden sonra hissedarlarına avans dağıtımında bulunabilir. Bu düzenleme bizim hukukumuza daha yakın bir düzenlemedir.

Avusturya hukukunda avans kâr payı düzenlemesine göre, esas sözleşmede avans dağıtımı ile alakalı hüküm olmasına gerek yoktur. Yönetim, esas sözleşmede hüküm olmasa da buna karar verebilir (Schulz, in Münchener Kommentar, AktG §59, Rn. IV, 2). Fakat denetim kurulunun onayına yine de ihtiyaç bulunmaktadır. Bu açıdan alman düzenlemesi ile benzer, fakat bizim düzenlememizden farklıdır. Ayrıca kâr payı avansı dağıtıldıktan sonra, yeterli kâr elde edilmezse, yahut kanuna aykırı şekilde dağıtıldığı ortaya çıkarsa, öAktG § 56 ya göre hissedarların geri ödeme yükümlülüğü bulunmaktadır. Aynı zamanda avans dağıtımı bir kâr payı dağıtımı sayıldığı için öAktG § 56, I,3'e göre hissedarların iyi niyetli olması durumunda, geri ödeme yükümlülükleri kalkmaktadır (Schulz, in Münchener Kommentar, AktG §59, Rn. IV, 3). Böyle durumlarda sorumluluk yönetim ve denetleme kurullarına aittir (öAktG §84 III).

Avusturya sisteminde her ne kadar kâr payı avansı daha işlevsel bir şekilde düzenlendiyse de Alman Hukukundaki gibi pratikte bir önemi bulunmamaktadır (**Schulz,** in Münchener Kommentar, AktG §59, Rn. IV, 1).

3.4.3. Avrupa Birliği Uygulaması

Avrupa Birliği mevzuatında da kâr payı avansına ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. Konseyin 2012/30/EU sayılı direktifinde Art.15/5'te şirketlerin kâr payı avansı dağıtabilmesine ilişkin düzenlemeye göre; üye devletin hukukunda kâr payı avansı dağıtımı mümkün ise, en azından iki şart uygulanmalıdır:

- Hazırlanan ara dönem hesap tablolarına göre, kâr dağıtımı için fonların yeterli olması gerekir.
- Dağıtılacak toplam miktar, yıllık hesapların oluşturulduğu son mali yılın bitiminden itibaren elde edilen toplam kâra, geçmiş kârlar ve bu amaç için ayrılmış yedek akçelerin eklenmesi ve geçmiş dönemden aktarılan zararlar ile üye devletin hukuk ve yasalarına göre ayrılacak miktarların çıkarılması sonucu oluşan miktarı geçemez.

Konsey direktifine göre, kâr payı avansı dağıtımı için bu iki şartın ikisi birden gerçekleşmiş olması gerekir. Önerilen bu önlemler, öncelikle şirketlerin kâr dağıtımından dolayı ekonomik değer kaybetmemesini ve erken kâr dağıtımından dolayı zarara girmemesini sağlayacak niteliktedir.

Anglo-Sakson hukukunda ise kâr payı avansının uygulaması pek bulunmamaktadır. Bunun yerine temel eğilim ara kâr dağıtımı yönündedir (**Gürbüz Usluel**, s. 109).

Kâr payı avansını, bir çok ülke mevzuatında bulunmaktadır. Bu düzenlemelerde ortak özellik, kâr payı avansının, bir çok şarta birden bağlanmış olmasıdır. Bu durum, şirketlerin ekonomik durumunu korumak için gerçekleştirilse de, uygulanmasını zor kılmaktadır.

İkinci Bölüm
§ 2. HALKA KAPALI ve AÇIK ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR PAYI AVANSI ve SORUMLULUK

1. HALKA KAPALI ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR PAYI AVANSI

1.1. Halka Kapalı Anonim Şirketler

Halka kapalı anonim şirketler[47] pay sahibi sayısı 500'ü geçmediği için halka arz edilmemiş olan veya payları halka arz edilmemiş şirketler şeklinde tanımlayabiliriz (Karslıoğlu, s. 20). Halka kapalı anonim şirketler, uygulamada çoğunlukla aile şirketi şeklinde veya "iki grup ortak" tarafından kurulan şirket şeklinde karşımıza çıkar. Birinci durumda, şirketin ortaklarının hepsi aynı aile fertlerinden oluşmakta iken ikinci durumda, şirketin kuruluşunda payları A ve B grubu şeklinde iki gruba ayırılır ve şirketin yönetim kurulu oluşturulurken iki grupta dikkate alınır. Ayrıca pay devirleri de pay gruplarına göre belirlenmektedir (Pulaşlı, s. 266-267).

Halka kapalı anonim şirket şeklinde ifade edilmesinin nedeni, payların nama yazılı olması ve belirli kişi veya grupların elinde olması ve halka kapalı olmasına dayanır. Bu tip şirketlerde kişi unsurunun öne çıkmasından dolayı, kamuyu aydınlatma ve kurumsal yönetime ilişkin düzenlemeler, halka açık anonim şirketlerde olduğu kadar önem taşımamaktadır. Ayrıca bu şirketlerde çoğunlukla, esas sözleşmeye konulan hükümlerle payın devri izne tutularak zorlaştırılmakta ve alım, ön alım gibi benzeri haklar yoluyla şirketin değişme uğramasına engel olunmaktadır (Bilgili/Demirkapı, s. 209; Pulaşlı, s. 267).

1.2. Kâr Payı Avansı Dağıtımına İlişkin Düzenlemeler

Mevzuatımıza ilk defa 1999 yılında 2499 sayılı SerPK'nın 15. Maddesinde değişiklik yapılarak halka açık anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtımı getirilmiştir. Bu düzenlemeye dayanarak Sermaye Piyasa Kurulu tarafından Seri : IV No: 27 sayılı tebliğ çıkartılmıştır.

[47] 6102 sayılı TTK' da genel olarak "halka açık olmayan şirket" kavramı kullanılmıştır. Ayrıca TTK' nın genel gerekçesinde halka açık anonim şirketler ile halka açık olmayan(kapalı) anonim şirketler arasındaki farkların en az düzeye indirilmesi komisyonun başlıca hedeflerinden biri olarak sayılmıştır. Bkz. **TTK Genel Gerekçe,** N. 102.

TTK m.509/3'te kâr payı avansının, Sermaye Piyasası Kanuna tabi olmayan şirketlerde, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca bir tebliğ ile düzenlenmesi öngörülmüştür. Hükmün gerekçesinde kâr payının avansını halka açık anonim şirketlere özgülemenin haklı bir sebebi olmadığı belirtilmiştir[48]. TTK'da kâr payı avansına ilişin olarak 509/3 hükmü dışında başka düzenleme yer almamaktadır. Kâr payı avansı, hem halka açık anonim şirketlerde hem de halka kapalı şirketlerde uygulama alanı bulmasından dolayı sadece TTK'da kısa cümle ile düzenlemek yerine daha ayrıntılı olarak düzenlenmesi daha yerinde olurdu[49].

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından "Kâr Payı Avansı Dağıtımı Hakkında Tebliğ[50]" (KPAD Tebliğ) çıkarılmıştır. KPAD Tebliğinde 509/3 hükmü ile birlikte TTK 565/2 ve 644/1-b hükümlerine dayanarak bu tebliğin hazırlandığı belirtilmiştir. KPAD tebliğinin amacı, kâr payı avansı dağıtımında uyulacak usul ve esasların tamamını düzenlemektir (KPAD tebliğ m. 1). Ayrıca KPAD tebliğinde 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa tabi olmayan anonim şirketler ile limited şirketler ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketleri kapsayacağı belirtilmiştir (KPAD tebliğ m. 2).

1.3. Kâr Payı Avansı Dağıtılabilecek Kişiler

Kâr payı, pay sahiplerine ve esas sözleşmede hüküm bulunması halinde kuruculara, intifa senedi sahiplerine, karda imtiyaz tanınan pay sahiplerine, kâra katılmalı tahvil sahiplerine, şirketin yöneticilerine, şirket çalışanlarına yardım amacıyla oluşturulmuş vakıflara ve yönetim kurulu üyelerine dağıtılabilir. Ayrıca esas sözleşmede hüküm varsa, yönetim kurulu üyelerine de kazanç payı dağıtılabilir (TTK m.523). KPAD tebliğ m.8/1'e göre kâr payı avansı ise sadece ortaklara ödenebilir.

Kâra katılacak diğer kişilerin kâr payı avansından faydalanıp faydalanamayacağının belirlenmesi gerekir. Bu husus KPAD tebliğ m.8/2 de düzenlenmiştir. Bu hükümde ilk olarak, kârdan imtiyaz tanınan paylara kâr payı avansı ödenmesi sırasında imtiyazların dikkate alınmayacağı belirtilmiştir. İkinci olarak da,

[48] TTK m.509/3 Gerekçe; Ayrıca halka kapalı anonim şirketlerde kâr payı avansının kabul edilmesinin bir sebebi de şirkete borçlanma yasağına ilişkin getirilen ilk düzenlemedir. Şirkete borçlanma yasağı sıkı şartlara bağlı olduğundan dolayı ortaya çıkabilecek olumsuzluklar, kar payı avansı ile dengelenmeye çalışılmıştır. Bkz. **Gökmen,** s. 43.
[49] Aynı Yönde Bkz. **Karacan/Erişir Karacan,** s. 277-278.
[50] RG, 09.08.2012, S. 28379.

intifa senedi sahiplerine, ortak olmayan yönetim organı üyelerine ve ortaklar dışında kâra katılan diğer kimselere kâr payı avansı ödenmeyeceği belirtilmiştir.

KPAD tebliğ ile kurucu intifa senedi sahiplerinin kâr payı avansından yararlanamayan kişiler arasında sayılması TTK sistemiyle tamamen çelişen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (Usluel, s. 114). Çünkü TTK m.348/3'de, şirketin dağıtılabilecek kâr mevcut olması halinde, genel kurul kârın dağıtılmamasına ilişkin karar almış olsa bile kurucu intifa sahipleri esas sözleşmede öngörülen kâr paylarını alacağı belirtilmiştir.

Sonuç olarak kâr payı avansı sadece ortaklara ödenebilir, kâra katılacak olan intifa senedi sahiplerine, ortak olmayan yönetim organı üyelerine ve ortaklar dışında ki diğer kimselere kâr payı avansı ödenmesi mümkün değildir.

1.4. Kâr Payı Avansının Dağıtılma Şartları

1.4.1. Kâr Edilmiş Olması

Şirket kâr payı avansı dağıtabilmesi için, dağıtılacak hesap döneminde hazırlanan üç, altı veya dokuz aylık ara dönem finansal tablolara göre kâr edilmiş olması gerekli olduğu hükümde belirtilmiştir(KPAD tebliğ m. 5). Ayrıca üç, altı veya dokuz aylık ara dönemlerin yanında şirketin bir yıllık hesap döneminde de kâr elde edip etmemiş olması önemlidir (Yanlı, (Kâr Payı Avansı), s. 19). Şirkette kar payı avansı dağıtımının yapıldığı yılın sonunda, yıl içinde dağıtılan avans tutarı karşılamaya yetecek kadar net dönem kârı ortaya çıkmış ise herhangi bir problem yoktur. Fakat, şirketin yıl içinde dağıtılan kâr payı avansını karşılamaya yetecek tutarda net dönem kârı elde etmemesi veya şirketin zarar etmesi ihtimali ortaya çıkabilir. Bu ihtimaller KPAD tebliği m.6'da ayrı ayrı düzenlenmiştir.

1.4.2. Genel Kurulca Karar Verilmesi

Şirketlerin kâr avansı dağıtabilmesi için aranan şartlardan biri de, şirket genel kurulunca kâr payı avansı dağıtımına ilişkin karar alınmasıdır. Genel kurulun bu kararı verebilmesi için esas sözleşmede bu konuda özel bir hüküm bulunmasına gerek yoktur. Şirketin kar payı avansı dağıtabilmesi için hesap döneminde hazırlanan üç, altı veya dokuz aylık ara dönem finansal tablolara göre kâr edilmiş olması gerekir. Bu durumda

genel kurul, her bir finansal tablonun çıkarıldığı ara dönemde, kâr avansı dağıtabilmesi için ayrı ayrı genel kurul kararı alınmasının gerekli olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Yanlı, her bir finansal tablonun çıkarıldığı ara dönem için genel kurulun toplanması gerektiğini belirtmiştir. Bunun sebebini ise, şirketin her ara dönemde yönetim kurulunda düzenlenen rapora ve şirketin ara dönem finansal tablolarına göre, o dönemin değerlendirilmesinin faydalı olacağını ifade etmiştir. Zira, şirketin kâr payı avansı dağıtımı yaptığı ara dönemden bir sonraki ara döneme kadar ekonomik durumunda değişim söz konusu olabilir (Yanlı, (Kâr Payı Avansı Tartışmalar), s. 75-76). Bizim de katıldığımız Usluel'in görüşüne göre, kâr payı avansı dağıtılabilmesi için genel kurulda dönem başında alınan bir kararla, diğer ara dönemlerde çıkarılan finansal tablolara göre birden fazla kâr payı avansı dağıtımı yapılması mümkündür. Bu şekilde kâr payı avansı dağıtımı yapıldığında, her ne kadar, şirketin ekonomik durumunun değişime riski söz konusu olsa da, pay sahiplerinin bir yılda birden fazla genel kurul toplantısına katılması oldukça güçtür. Ayrıca, hem işlem ekonomisi hem de uygulama kolaylığı bakımından avantaj sağlamaktadır (Usluel, s. 117).

Kâr payı avansı dağıtımına ilişkin olarak esas sözleşmeye koyulacak bir hükümle genel kurulun karar alma yetkisinin bertaraf edilmesinin mümkün olup olamamasıyla ilgili olarak[51], TTK m.408/2'de düzenlenen münhasır yetkilerin değerlendirilmesi gerekir. Hükümde sayılan münhasır yetkilerde biride kâr payı dağıtımıdır. Kâr payı dağıtımının kapsamına kâr payı avansı dağıtımının da dâhil olduğu değerlendirilerek, esas sözleşmeye koyulacak bir hükümle genel kurulun karar alma yetkisinin yönetim kuruluna devredilmesi mümkün değildir (Yanlı, Kâr Payı Avansı Tartışmalar, s. 75; Usluel, s. 117).

Anonim şirkette genel kurulun kâr payı avansı dağıtımı kararı alabilmesi için toplantı da sermayenin en az dörtte birini karşılayan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır olması ve bu nisabın toplantı boyunca korunması gerekir. Bu karar toplantıda hazır bulunan oylarının çoğunluğu ile alınır(KPAD tebliğ m. 6/2)[52]. Tebliğin

[51] Bu hususta yöneltilen soru için bkz. **Teoman,** Ömer: Türk Ticaret Kanunu'na İlişkin İkincil Mevzuatın Değerlendirilmesi Sempozyumu, Tartışmalar, s. 73.

[52] Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, kâr payı avansı dağıtımına ilişkin karar alınabilmesi için toplantıya sermayenin en az dörtte birinin katılması ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu gerekir. Limited şirketlerde ise toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğunun kâr payı avansı dağıtımı yönünde oy kullanması gerekmektedir (KPAD Tebliğ m.6/2).

bu hükmü TTK m.418'de düzenlenen toplantı ve karar nisabı ile uyumludur[53]. Ayrıca esas sözleşmeye koyulacak bir hükümle daha ağır bir nisap öngörülebilir[54].

KPAD tebliğinde, TTK m.418'den farklı olarak, kâr payı avansı dağıtımı konusunda ki karara ilişkin birinci toplantı da gerekli olan toplantı nisabını sağlayamaması durumunda, ikinci toplantı hangi nisabın uygulanacağına ilişkin düzenlemeye yer verilmemiştir. TTK m.418'e göre birinci toplantı için gerekli nisap sağlanamazsa, ikinci toplantıda bu nisabın aranmayacağı düzenlenmektedir.

Doktrinde Yanlı (Yanlı, Kâr Payı Avansı, s. 22-23), tebliğ düzenlemesinin birinci ve ikinci toplantı ayırımını dikkate almamasından dolayı iki farklı yorumun ortaya çıkacağını belirtmiştir. İlk yoruma göre, TTK'dan farklı bir düzenleme öngörülmediği için tebliğin amacı kanun düzenlemesi gibi kabul edilmesi gerekmektedir. Bundan dolayı, ilk genel kurul toplantısında gerekli nisap sağlanamazsa, ikinci toplantıda nisaba bakılmaksızın toplantıya katılanların oy çokluğu ile karar alınır. İkinci yoruma göre ise, şirkette hesap dönemi sonunda dağıtılan kâr payı avansını karşılayacak tutarda net dönem kârı elde edilmemişse, pay sahiplerine verilen ödemelerin bir bölümü veya tamamının şirkete geri verilmesi gerekebilir. Pay sahipleri için böyle ağır bir sonuca sebep olabilecek bu karara KPAD tebliğ m.6/2 hükmü uygulanması gerekmektedir. Fakat genel kurul, avans olarak değil de, serbest yedek akçelerden veya yıllık bilançoya göre tespit edilen net dönem kârından bir dağıtım yapma kararı verirse, burada haksız veya kötü niyetli olmadığı sürece avans ödemelerin şirkete geri ödenmesi gerekmez. Bundan dolayı kâr payı avansı dağıtımına ilişkin kararda TTK m.418'de ki yeter sayıların uygulanması isabetli olabilir. Ancak, gerçekleşen avans ödemelerinin iadesi sorunu ve pay sahiplerinin memnun kalmadığı bir dağıtım kararı alınacaksa, adi bir toplantı yeter sayısı aranmasının gerektiğini ifade etmiştir.

Kanaatimizce, ilk yorumun uygulanması daha yerinde olacaktır. Zira, tebliğ hükmünün TTK'ya aykırı olması söz konusu olamayacağından dolayı, ilk genel kurul

[53] KPAD tebliği m.6/2 hükmünün gereksiz bir şekilde TTK 418' de yer alan olağan toplantı ve karar nisabı hükmünü tekrar ettiği yönünde bkz. **Karacan**/**Erişir Karacan,** s. 279-280.
[54] Usluel, pay sahipleri tarafından ödenen avansın iade edilmesi halleri için esas sözleşmede daha ağır bir nisabın belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bkz. **Usluel,** s. 119.

toplantısında gerekli nisap sağlanamazsa, ikinci toplantıda nisaba bakılmaksızın toplantıya katılanların oy çokluğu ile karar alınması mümkündür[55].

1.4.3. Dağıtılacak Kâr payı Avansı Tutarının Hesaplanması ve Ödenmesi

1.4.3.1. Dağıtılacak Kâr payı Avansı Tutarının Hesaplanması

Kâr payı avansı olarak dağıtılacak tutarın hesaplanma yöntemi KPAD tebliği m.7/1'de düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, kâr payı avansı dağıtılabilmesi için üç, altı veya dokuz aylık ara dönemlerinde elde ettiği kârdan, hükümde belirtilen tutarlarının indirilmesi gerekmektedir. Hükümde belirtilen tutarlar:

- Vergi, fon ve mali karşılıklar

- Geçmiş yıllarda oluşan zararların tamamı: Kâr payının kaynağı net dönem kârı veya serbest yedek akçeler iken kâr payı avansının kaynağı ise sadece net dönem kârıdır. Net dönem kârı hesap edilirken, bilançoda var olan geçmiş yıllarda ki zararlarında bu kârdan karşılanmaktadır. Bundan dolayı, kâr payı avansı dağıtımında da geçmiş yıllarda oluşan zararların tamamının kapatılması gerekmektedir.

- Kanuni ve sözleşmeye göre ayrılması gereken yedek akçeler: Ara dönem karından indirilmesi gereken kanuni ve sözleşmeye göre ayrılacak yedek akçelere ilişkin tebliğdeki düzenleme ile TTK m.523'e işaret edilmektedir. Bu düzenlemeye göre, kanuni ve esas sözleşme de öngörülen isteğe bağlı yedek akçeler ayrılmadıkça kâr payı belirlenemez.

- İmtiyazlı pay sahipleri, intifa senedi sahipleri ve kâra katılan diğer kişiler için ayrılacak tutarlar: Anonim şirketlerde bazı paylara kârda imtiyaz tanınması mümkündür. İmtiyazlı paylar olması halinde kâr payı avansı dağıtımı için ayrılacak tutarlar sadece imtiyazı oluşturan tutarlardır. İmtiyazlı pay sahiplerine kâr payı avansı imtiyazı dikkate alınmadan ödenir (KPAD tebliğ m.8/2). Ayrıca intifa senedi sahipleri için ayrılacak tutarların da oluşan ara dönem kârından indirilmesi gerekir.

Tebliğ hükmündeki kâra katılan diğer kişiler ile kastedilen, yönetim kurulu üyeleri, kâra katılmalı tahvil sahipleri, şirket yöneticileri, diğer çalışanları ve şirket çalışanlarına yardım amacıyla oluşturulmuş vakıflar veya kamu tüzel kişileri gibi kuruluşlardır (İmregün, (Kar Payı), s. 419-426).

[55] Aynı yönde görüş için Bkz. **Usluel,** s. 119.

TTK m.511/1'e göre, yönetim kurulu üyelerine kazanç payları, sadece net kârdan ve ancak kanuni yedek akçe için belirli ayrım yapıldıktan ve pay sahiplerine ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranında veya esas sözleşmede öngörülen daha yüksek bir oranda kâr payı dağıtıldıktan sonra verilmesi mümkündür. Hükümden de anlaşılacağı üzere, pay sahiplerine ödenmesi gereken kâr payları tamamen ödenmedikçe, yönetim kurulu üyelerine kazanç payı verilemeyecektir. Bundan dolayı, kâr payı avans tutarının hesaplanmasında ara dönem karından yönetim kurulu üyelerinin kazanç payının indirilmesini mümkün değildir. Tebliğ hükmünde kâra katılan diğer kimseler ifadesinin tercih edilmiş olması da bu durumu desteklemektedir (Yanlı, Kâr Payı Avansı Tartışmalar, s. 25; Usluel, s. 112).

- Önceki ara dönemlerde ödenmiş kar payı avanslarının indirilmesi: Aynı hesap dönemi içinde üç, altı veya dokuz aylık ara dönemlerde de kâr oluşması halinde dağıtılacak kâr payı avansı tutarından KPAD tebliğ m.7/1'de belirtilen tutarların yanı sıra önceki ara dönem veya dönemlerde ödenmiş olan kâr payı avansı tutarları da indirilmesi gerekir (KPAD tebliğ m.7/2). Ödenecek kâr payı avansı, bu şekilde hesaplanan tutarın yarısını geçemez.

Kâr payı avansı; geçmiş yıllar zararlarının tamamının, vergi, fon ve mali karşılıkların, kanunlara ve sözleşmeye göre ayrılması gereken yedek akçelerin, varsa imtiyazlı pay sahipleri, intifa senedi sahipleri ve kâra katılan diğer kimseler için ayrılacak tutarların indirilmesinden sonra ortaya çıkan tutarın en fazla yarısı o döneme ilişkin kar payı avansı olarak ödenebilir (KPAD tebliğ m.7/1). Aynı şekilde, ara dönem veya dönemlerde ödenmiş olan kâr payı avansının indirilmesinden sonra kalan tutarın en fazla yarısı o döneme ilişkin kâr payı avansı olarak ödenebilir (KPAD tebliğ m.7/2).

Kâr payı avansı tutarının hesaplanmasına ilişkin tablo KPAD tebliğ Ek-1' de yer almaktadır. Bu tabloya göre;

ARA DÖNEM KÂRI
Varsa Geçmiş Yıl Zararları (-)[56]
Kurumlar Vergisi (-)
Gelir Vergisi Kesintileri (-)
Diğer Vergi ve Benzerleri (-)
1. Tertip Kanuni Yedek Akçeler (-) Ara dönem finansal kârın %5'i, ödenmiş sermayenin %20'sine ulaşıncaya kadar genel kanuni yedek akçe olarak ayrılır. Bu sınıra ulaşıldıktan sonra da; a) Yeni paylar çıkarılmışsa sağlanan primin, çıkarılma giderleri, itfa karşılıkları ve hayır amaçlı ödemeler için kullanılmamış bulunan kısmı, b) Varsa ıskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenmiş olan tutardan, bunların yerlerine verilecek yeni senetlerin çıkarılma giderlerinin düşürülmesinden sonra kalan kısmı, genel kanuni yedek akçe olarak ayrılır.
İsteğe Bağlı Yedek Akçeler (-) Kanunun 521 inci ve 522 nci maddelerine istinaden ayrılması gereken tutar belirtilir.
İmtiyazlı Pay Sahipleri İçin Ayrılan Tutar*[57] (-)
İntifa Senedi Sahipleri İçin Ayrılan Tutar* (-)
Kâra Katılan Diğer Kimseler İçin Ayrılan Tutar* (-)
Varsa Daha Önceki Ara Dönemlerde Ödenen Kâr Payı Avansı Tutarı (-)
KÂR PAYI AVANSINA ESAS TEŞKİL EDEN TUTAR
Kâr Payı Avansına Esas Teşkil Eden Tutarın Yarısı (-)
DAĞITILABİLECEK KÂR PAYI AVANSI TUTARI
2. Tertip Kanuni Yedek Akçeler (-) Dağıtılabilecek kâr payı avansı tutarının %10'u 2. tertip yedek akçe olarak ayrılır.
ÖDENECEK KÂR PAYI AVANSI TUTARI

[56] (-) İndirimleri ifade eder.
[57] (*) Sözleşmede hüküm bulunması durumunda yer verilir.

1.4.3.2. Dağıtılacak Kâr Payı Avansının Ödenmesi

Kâr payı avansı pay sahiplerine payları oranında ödenir. Bu ödeme yapılırken, dağıtım tarihinde pay sahibi olanlar dikkate alınır (KPAD tebliği m.8/1). TTK m.507 uyarınca, her pay sahibinin, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkına sahiptir. Dolayısıyla bu düzenleme, dağıtılacak olan kar payı avansında da uygulanacaktır (Yanlı, Kâr Payı Avansı, s. 26).

KPAD tebliği m.8/3'e göre, ortakların sermaye taahhüt borçları dışında şirkete borçlu olmaları halinde söz konusu borç, ortağa ödenecek kâr payı avansından mahsup edilecektir[58]. Bu hüküm ile, pay sahipleri şirkete sermaye taahhüdüne yerine getirmese bile kar payı avansı alabilecektir. Ancak bunun dışında kalan herhangi bir nedenle şirkete borçlanması halinde, bu borç kâr payı avansından indirilecektir. Doktrinde bir görüşe göre, KPAD tebliği m.8/3'ün, TTK m.358'de düzenlenen şirkete borçlanma yasağına aykırı olduğu ifade edilmiştir. Çünkü, pay sahipleri sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmemiş borçlarını ifa etmedikçe şirkete borçlanamayacağını belirtmiştir. Ancak pay sahibi şirkete üçüncü kişi sıfatıyla borçlanabilir (Usluel s. 114). Bizimde katıldığımız diğer görüşe göre, borçlanma yasağına ilişkin TTK m.358 hükmü, kâr payı avansı düzenlemesi ile uyum içindedir. Zira pay sahibi şirkete sermaye taahhüdünü yerine getirmese bile kâr payı avansı alabilecektir. Sermaye taahhüdünü ifa etmesi durumunda, pay sahibi diğer şartlar da gerçekleşmesiyle şirkete borçlanabilecek fakat kâr payı avansı dağıtılırken bu borcun indirilmesi gerekir (Özkorkut, s. 56; Bora, s. 82-83).

KPAD tebliği m.8/3 hükmüne ilişkin diğer önemli husus ise, ortakların sermaye taahhüt borçları dışındaki borçların muaccel olup olmadığına bakılmaksızın kâr payı avansından indirilmesidir. Öncelikli olarak sermaye taahhüt borcunun muaccel olmaması halinde, bu borcun kâr payı avansından indirilmemesi yerinde bir düzenlemedir. Ortakların diğer borçları içinde bu kuralın uygulanması gerekir. Çünkü TBK m.139/1 hükmüne göre, iki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para veya özdeş diğer edimleri birbirine borçlu oldukları takdirde, her iki borç muaccel ise her biri alacağını

[58] Bu durumda şirkete borcu olan pay sahiplerinin dağıtılacak kar payı avansında borcunun mahsup edilmesinin öncelikli olduğu yönünde Bkz. **Kızılot,** s. 7,

borcuyla takas edebilir. Bundan dolayı, ortakların sermaye borcu dışındaki kalan diğer borçlarının kar payı avansından indirilebilmesi için bu borçların muaccel olması gerekir. Ayrıca sermaye borcu da muaccel hale gelmişse, bu borcunda kâr payı avansından indirilmesi gerekir[59]. Bu nedenlerden, tebliğ düzenlemesinin TBK ve TTK ile uyumlu olmadığı doktrinde belirtilmiştir (Yanlı, (Kâr Payı Avansı), s. 27).

KPAD tebliği m.8/4'de ayrıca, bir hesap döneminde kâr payı avansı dağıtan ve ardından sermaye artırımı gerçekleştiren şirket, aynı hesap döneminde tekrar kâr payı avansı dağıtmak istediğinde, aşağıda yer alan esaslara uyulması gerekir. Bu esaslar:

-Sermaye artırımı sonrasında yapılacak kâr payı avansı ödemesinde, yeni ortaklara öncelik verilir.

-Yeni ortaklara verilen öncelik, eski ve yeni ortakların dönem içerisinde her pay için aldıkları toplam kâr payı avans tutarları eşitleninceye kadar devam eder.

-Eski ve yeni ortakların hesap dönemi içerisinde her pay için aldıkları toplam kâr payı avans tutarları eşitlendikten sonra, kalan kâr payı avansı tutarı veya bir sonraki ara hesap döneminde ödenecek kâr payı avansı tutarı mevcut ortaklara payları oranında ödenir.

KPAD tebliğinin bu hükmü, SerPK m.14/A ve sonradan eklenen 15. maddelerine[60] dayanılarak çıkarılan Seri IV ve 27 Sayılı "Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Olan Halka Anonim Ortaklıkların Temettü ve Temettü Avansı Dağıtımında Uyulacak Esaslar Hakkındaki Tebliğ"in[61] 14/3 hükmü ile aynıdır. Doktrinde bu hükmün aynen alınması iki farklı yoruma neden olmuştur.

İlk yoruma göre, halka kapalı anonim şirketler ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, KPAD tebliği m.8/4'ün uygulanması mümkün değildir (Yanlı, (Kâr Payı Avansı), s. 28). Çünkü, halka kapalı anonim şirketler ile halka açık anonim şirketler karşılaştırıldığında kârın hesaplanması ve dağıtım esasları farklıdır. Halka açık anonim şirketlerde SerPK m.15/3'e göre, temettü hesap dönemi sonu itibariyle mevcut payların tümüne, bunların ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın eşit olarak

[59] TTK m.481'e göre, payların bedelleri, yönetim kurulu tarafından, esas sözleşmede farklı bir düzenleme bulunmadığı sürece, pay sahiplerinden ilan yoluyla istenir. Bu ilanda, ödenmesi istenen sermaye borcunun oranı veya tutarı ile ödeme tarihi ve ödemenin nereye yapılacağı açıkça belirtilir. Bu yapılan çağrı, ödeme süresinin sonunda muaccel olur. Bkz. **Sevi,** s. 207.

[60] 1992 yılında 3794 sayılı kanun ile SerPK'nın 15. maddesine 3. fıkra yapılan değişiklikle eklenmiştir.

[61] RG Tarih: 13 Kasım 2001, S. 24582.

dağıtılır[62]. Hükümden anlaşılacağı üzere, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte ihraç edilen paylar, daha önceki dönemde ihraç edilen paylarla eşit olarak kâra katıldıklarından dolayı "zamana oranla hesaplama (kıst-el-yevm) kuralı uygulanmamaktadır. Fakat halka kapalı anonim şirketlerde esas sözleşmede aksine hüküm yoksa zamana oranla hesaplama kuralı uygulanmaktadır[63].

Bizimde katıldığımız diğer görüşe göre, KPAD tebliği m.8/4 hükmü TTK ile uyumludur. Kâr payı dağıtımı, pay sahibinin şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edilir (TTK m.508). Ancak kâr payı avansına ilişkin olarak böyle bir düzenleme bulunmamaktadır. Aksine, kâr avansının pay sahiplerine payları oranında dağıtılacağı ve kâr payı avansından indirilecek unsurlara sermaye taahhüt borçlarının dahil edilmeği tebliğde düzenlenmiştir. Bu şekilde düzenlemesinin sebebi ise, kâr payı avansı dağıtımının nitelik açısından kâr payı dağıtımından farklı olması, pay sahibine yapılan kâr avans ödemesinin niteliğinin ön ödeme olması ve şirketin hesap dönemi sonunda net dönem kârı elde edememesi ve yedek akçelerden zararın karşılanamaması halinde, dağıtılan kâr payı avansının iadesinin talep edilebilmesidir (**Usluel,** s. 116; **Kaya,** s. 76).

1.5. Kâr Payı Avansı İşlemlerinde Yönetim Organının Görevleri

Kâr payı avansına ilişkin olarak yönetim organın bazı görevleri vardır. Yönetim organın bu görevleri KPAD tebliği m.9'da düzenlenmiştir. Bu hükmün uygulanabilmesi için öncelikle anonim şirketin genel kurulu kâr avansı dağıtımına karar vermesi ve üç, altı veya dokuz aylık ara dönem finansal tablolarına kâr elde etmiş olması gerekir (KPAD tebliğ m.9/1). Bu şartların sağlanması halinde yönetim organı KPAD tebliği m.9'da sayılmış olan görevleri yerine getirmelidir.

Yönetim organı, kâr payı avansı dağıtımına ilişkin rapor hazırlaması gerekir. Bu raporda, kâr payı avansı dağıtımına dayanak oluşturan ara dönem finansal tabloların dürüst resim ilkesine uygun olarak hazırlandığı ve dağıtılacak kâr payı avansı tutarının KPAD tebliği m.7'ye göre hesaplandığı belirtilir. Yönetim organın hazırladığı bu

[62] SPK'nın aynı konuyu düzenleyen m.19/3 hükmünde bu kural aynen korunmuştur. SPK m.19/3 hükmüne göre, halka açık ortaklıklarda kâr payı, dağıtım tarihi itibarıyla mevcut payların tümüne, bunların ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın eşit olarak dağıtılır. Bu hükmün SerPK m.15/3'ten tek farkı, mevcut paylar için hesap dönemi değil de dağıtım tarihinin esas alınmasıdır.

[63] Ancak bu hüküm, limited şirketler ile esas sözleşmede zamana oranla hesaplama kuralının uygulanmayacağı anonim şirketlerde uygulanması mümkündür. KPAT tebliği m.8/4 hükmünün limited şirketlerde uygulama alanı bulmasının temel nedeni, sermaye payı için şirkete yaptığı ödemelerle orantılı bir hesap yapılmasının öngörülmemiş olmasıdır(TTK m.608/2). Bkz. **Yanlı,** Kâr Payı Avansı, s. 29.

raporda, yapılan hesaplamalar ve diğer şartların yerine getirildiğine ilişkin belgeler yer almalıdır (KPAD tebliğ m.9/1).

Yönetim organı, bu raporu hazırladıktan sonra tespit edilen kâr payı avansının pay sahiplerine ödenmesine ilişkin karar alır. Ayrıca, bu ödemelerin yapılma usulüne ilişkin olarak da karar alınması söz konusudur. Genel kurulun kâr payı avansı dağım kararını izleyen altı hafta içinde ödenmenin yapılması gerekir (KPAD tebliğ m.9/1-c). Genel kurul, dönem başında kâr payı avansının ara dönemlerde dağıtılabileceğine ilişkin karar alabilir. Bu durumda ara dönemlerde, kâr payı avansını yönetim kurulu dağıtacaktır. Bu şekilde yönetim kuruluna yetki verilmesi halinde, "dağıtım kararını izleyen altı hafta içinde ödenmesi gerekli" ifadesinden anlaşılması gereken dağıtım kararı, yönetim kurulunun ara dönemde alacağı karardır (Usluel, s. 120-121).

Kâr payı avansı, hamiline yazılı pay senedi sahiplerine ödenirken yönetim organı tarafından gerekli güvencenin alınması gerekir (KPAD tebliğ m.9/2). Yönetim organı, dağıtılan kâr payı avansı karşılında hamiline yazılı pay senedi sahiplerinden ayni ya da şahsi teminat isteyebilir (Usluel, s. 120).

Anonim şirkette, yıl içinde dağıtılan kâr payı avansını karşılayacak tutarda net dönem kârı oluşmaması veya şirket zarar etmesi halinde, fazladan ödenen kâr payı avanslarının ortaklardan tahsil edilerek şirkete iadesine ilişkin işlemler yönetim organınca yerine getirilir (KPAD tebliğ m.9/3).

1.6. Kâr Payı Avansının İadesi Gereken Haller

Anonim şirkette kâr payı avansı dağıtımının yapıldığı yılın sonunda, yıl içinde dağıtılan avans tutarı karşılamaya yetecek kadar net dönem kârı ortaya çıkmışsa, dağıtılan avanslar net dönem kârından indirilecektir. Fakat, şirketin yıl içinde dağıtılan kâr payı avansını karşılamaya yetecek tutarda net dönem kârı elde etmemesi veya şirketin zarar etmesi ihtimali ortaya çıkabilir. Bu ihtimaller;

1.6.1. Net Dönem Kârının Oluşmaması

Şirketin hesap dönemi sonunda kâr payı avansını karşılayacak net dönem kârı oluşmamışsa, net dönem kârını aşan kâr payı avanslarının varsa bir önceki yıla ait bilanço da yer alan serbest yedek akçelerden mahsup edilmesi hükme bağlanmıştır. Ancak serbest yedek akçe tutarının da dağıtılan kâr payı avanslarını karşılamaması

durumunda, fazla ödenmiş olan kâr payı avanslarının pay sahipleri tarafından şirkete iade edilmesi gerekmektedir (KPAD tebliğ m. 6/1-a). Burada ki serbest yedek akçeler ile kastedilenler, genel kanuni yedek akçelerin sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşan kısmı ile kanun ve sözleşme gereği ayrılanlar dışında Genel Kurulca ayrılmasına karar verilen yedek akçeler olduğu belirtilmiştir (KPAD tebliğ m. 4/1-d).

Bu ihtimale ilişkin olarak Altaş şöyle bir örnek vermektedir (Altaş, s. 88-89): (ABC) madencilik sanayi anonim şirketinin 2014 yılı 6 aylık ara dönem finansal tablolarına göre, 1.000.000 TL ticari kâr elde etmiştir. Elde edilen bu kârdan pay sahiplerine toplam miktarı 250.000 TL olan kâr payı avansı dağıtılmıştır. Şirket hesap dönemi içerisinde başka bir kâr payı dağıtmamıştır. Bu anonim şirket ağırlıklı olarak ihracat yapmakta olup; uluslararası piyasalarda yaşanan olumsuz gelişmelerden dolayı 2014 yılı hesap dönemi 200.000 TL net kârla kapatmıştır. Anonim şirketin esas sermayesi 1.000.000 TL ve 2013 yılı hesap dönemi bilançosuna göre genel kanuni yedek akçelerin toplamı 510.000 TL'dir. Ayrıca genel kanuni yedeklerden başka şirketin herhangi bir yedek akçesi yoktur. Buna göre, serbest yedek akçe tutarının esas sermayenin yarısını aşan kısmı 10.000 TL'dir (510.000-1.000.000/2). Anonim şirketin net dönem kârını aşan kâr payı avansı ödemesi 50.000 TL'dir (250.000-200.000). 50.000 TL'lik kâr payı avansı ödemesinin 10.000 TL'si serbest yedek akçelerden karşılanacak ve geriye 40.000 TL ise yönetim kurulunun ihtarı üzerine pay sahipleri tarafından şirkete iade edilecektir.

Yönetim kurulunun yapacağı ihtarın bir şekil şartına bağlı olup olmadığı ve pay sahipleri tarafından yapılacak olan iadenin ne zamana kadar yapabileceğine ilişkin ne TTK'da ne de KPAD tebliğinde herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. İhtara ilişkin şekil şartları esas sözleme ile düzenlenebilir. Fakat esas sözleşmede düzenlenmediyse, TTK m.482 ve 483'de düzenlenen pay bedellerinin ifa etmemenin sonuçları kıyasen uygulanabilir. Bu uygulama ile yönetim kurulu fazla ödemiş olduğu kâr payı avansını bilanço gününden itibaren Ticaret Sicil Gazetesinde ilan ve internet sitesinde yayınlanacak bir duyuru ile yapılabilir. Ayrıca nama yazılı pay sahiplerine bu ihtar iadeli taahhütlü mektupla ve internet sitesinde duyuru ile yapılması mümkündür. Pay sahiplerine ödeme için yapılan ihtardan sonra bu ödeme finansal tabloların görüşüleceği

genel kurul toplantısından önce yapılmalıdır. Zira iadenin sonuçlarının finansal tablolara yansıtılması gerektiği kanaatindeyiz[64].

1.6.2. Zarar Etmesi

Şirket, kâr payı avansının dağıtıldığı hesap döneminin sonunda zarar etmişse, bir önce ki yıla ait bilançoda yer alan genel kanuni yedek akçeler ile serbest yedek akçeler öncelikle oluşan zararın mahsubunda kullanılmalıdır. Bu akçelerin zararı karşılamaması halinde, dönem içinde dağıtılan kâr payı avanslarının tamamının yönetim organın ihtarı üzerine pay sahipleri tarafından şirkete iade edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Genel kanuni yedek akçeler ile serbest yedek akçelerin, oluşan dönem zararından mahsubu sonrasında, bakiye serbest yedek akçe tutarının dağıtılan kâr payı avanslarından indirileceği, indirim işlemi sonucunda dönem içinde dağıtılan kâr payı avansı tutarının bakiye serbest yedek akçe tutarını aşması halinde ise aşan kısmının yönetim organının ihtarı üzerine ortaklar tarafından şirkete iade edileceği hükme bağlanmıştır (KPAD tebliğ m. 6/1-b). Hükümden anlaşılacağı üzere eğer şirket kâr payı avansının dağıtıldığı hesap döneminin sonunda zarar etmişse, bu zararın kapatılması için genel kanuni yedek akçeler ve serbest yedek akçeler kullanması gerektiği belirtilmiş. Ayrıca zarar kapatıldıktan sonra serbest yedek akçe kalması halinde, pay sahiplerine dağıtılan kâr payı avansı serbest yedek akçeleri aşıyorsa, aşan kısım ortaklar tarafından şirkete iade edilmelidir. Fakat serbest yedek akçelerin dağıtılan kâr payı avansını karşılaması halinde kar payı avansının iadesine gerek yoktur, ortaklara dağıtılacak yıllık kâra sayılması söz konusudur. Bu durumda kâr, TTK m.509 uyarınca serbest yedek akçelerden dağıtılmıştır (Yanlı, (Kâr Payı Avansı), s. 21).

TTK m.519/2-c'ye göre pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu genel kanuni yedek akçeye eklenmelidir. Bundan dolayı, yıl içinde kâr payı avansı dağıtılmış ve bunun tutarı sermayenin yüzde beşini aşmışsa, ilgili yıla ilişkin yedek akçenin de ayrılması gerekmektedir (Yanlı, (Kâr Payı Avansı), s. 21).

Kâr dağıtımının kaynağı net dönem kârı ile serbest yedek akçelerdir (TTK 509/2). Bu hususta, serbest yedek akçelerden kâr payı avansının dağıtılmasının mümkün olup

[64] Aynı yönde Bkz. **Usluel,** s. 109.

olmadığı konusu tartışmalıdır. Bir görüşe göre, dönem içinde serbest yedek akçelerden bir dağıtım yapılması halinde, bu dağıtım kâr payı avansı ile ilgili değildir. Bu dağıtım, bir kâr dağıtımının sonucudur. Kâr payı avansının sadece tebliğ hükmünde belirtildiği gibi ara bilançolara göre çıkartılan net dönem kârından yapılabileceği ifade edilmiştir (Yanlı, Kâr Payı Avansı Tartışmalar, s. 79). Diğer görüş ise, kâr payı avansının ara bilançolara göre mevcut olan serbest yedek akçelere göre de dağıtılmasının mümkün olduğu belirtmiştir. Ayrıca tebliği öngören iradenin sadece net dönem kârını tercih etmesini eleştirmiştir (Kendigelen, s. 78). Kanaatimizce de kâr payı avansının mevcut olan serbest yedek dağıtılmamasının kanun koyucu tarafından tercih edilmemesi yerinde değildir. Zira, kâr payı avansının dağıtıldığı hesap döneminin sonunda zarar etmesi halinde serbest yedek akçeler kâr payı avansını karşılıyorsa, ortakların kâr payı avansını iade etmesine gerek yoktur. Bunun sonucunda dolaylı olarak serbest yedek akçelerden kâr payı avansı dağıtımı söz konusu olmaktadır.

1.7. Kâr Payı Avansı ve Faiz Ödenmesi

TTK ve KPAD tebliğinde kâr payı avansına faiz işleyip işlemeyeceğine ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bir görüşe göre, kârdan mahsup edilmek üzere önceden verilen bir avans söz konusudur. Bundan dolayı, TTK m.20/2'de ki tacirin verdiği avanslar için ödeme tarihinden itibaren faize hak kazanır hükmü, kâr payı avansında da uygulanacaktır. Bu uygulanacak faizin niteliği ise anapara faizidir. Kâr payı avansı için ödenecek faizin oranı, genel kurulda belirlenebilir. Ancak bu oran belirlenmemişse, 3095 sayılı Kanun m. 1 uyarınca yasal faiz oranı olan %9'un uygulanması gerekir (Usluel, s. 108). Bizimde katıldığımız diğer görüşe göre, dağıtılan kâr payı avansından faiz istenmesi bu şartlarda mümkün değildir. Ancak genel kurulda, pay sahibine kâr payı avansı alıp almama hususunda tercih hakkı verilir ve alanlarda iade zamanı faiz isteneceği belirtilirse faiz istenebilir (Yanlı, Kâr Payı Avansı Tartışmalar, s. 75-76).

Hesap dönemi sonunda net dönem kârı oluşmaması veya zarar etmesi halinde, pay sahipleri aldıkları bu kâr payı avansını yönetim kurulunun belirlediği makul sürede anonim şirkete iade etmelidir. Eğer makul sürede iade edilmemişse, temerrüt faizi istenmesi mümkündür (Usluel, s. 108).

2. HALKA AÇIK ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR PAYI AVANSI

2.1. Halka Açık Anonim Şirketler

Halka açık anonim şirketler, pay senetleri borsada işlem gören veya pay senetleri halka arz edilmiş sayılan şirketlerdir. Bu şirketler, pay sahipliği açısından "işletmeci pay sahibi" ve "yatırımcı pay sahibi" olmak üzere ikiye ayrılır. İşletmeci pay sahibi, anonim şirketi yönetebilme ve hakimiyet altında tutabilmesinin yanı sıra yönetimde doğrudan görev alır. Yatırımcı pay sahibi ise, yönetimde yer almayı düşünmeyen, sadece tasarrufunu anonim şirkete getiren ve bunun karşılığında rayiç bedelindeki artışlardan, kâr payından veya bedelsiz paylardan yararlanmayı amaç edinir (Pulaşlı, s. 268).

Halka açık anonim şirketlerde, öncelikli olarak SPK hükümleri ve SPK'ya göre çıkartılan ikincil mevzuatın uygulanması gerekir. Bu hükümlerde boşluk bulunması halinde TTK hükümlerine gidilir[65].

Anonim şirketin halka açık olması iki şekilden birinin gerçekleşmesiyle mümkündür. İlk olarak, kuruluşu veya sermaye artırımları sırasında paylarını halka arz etmesi yoluyla gerçekleşir. İkinci olarak da paylarını halka arz etmemiş olsa bile, pay sahibi sayısı 500'ü aşan anonim ortakların pay senetleri halka arz edilmiş sayılır ve bu şirketler, halka açık anonim şirket hükümlerine tabidir (SPK m.16/1).

Halka açık anonim şirketler kendi içerisinde, pay senetleri borsada işlem görenler ve görmeyenler şeklinde ikiye ayrılır. Pay senetleri borsada işlem gören şirketler ayrıca borsa mevzuatına ve denetimine tabi olurlar. SPK ile bu ayrımın kaldırılması ve halka açık şirketlerin borsada işlem gören şirket statüsü kazanması amaçlanmıştır. Bu amaca uygun olarak, payları borsada işlem görmeyen anonim şirketler, halka açık şirket statüsünü kazandıktan sonra en geç iki yıl içinde paylarının işlem görmesi için borsaya başvuru yapması zorunlu kılınmıştır. Başvuru yapılmaması durumunda, kurul, bu payların borsada işlem görmesi veya ortaklığın halka açık şirket statüsünden çıkarılması için, ortaklığın talebini aramaksızın gerekli kararları alır (SPK m.16/2).

[65] SPK'da ve bu Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan ikincil mevzuatta hüküm bulunmayan veya diğer kanunlarda SPK'nın uygulanmayacağının belirtildiği hâllerde genel hükümler uygulanır(SPK m.2/2). Hükümde belirtilen genel hükümler ifadesinden, TTK m.126'da belirtilen sıralama ile ilişkilendirildiğinde "her bir ticaret şirket tipine ilişkin kanundaki özel hükümler" anlaşılmalı ve anonim şirketlere ilişkin özel hükümlerin uygulamasına gidilir. Bkz. **Bilgili/Demirkapı,** s. 210.

2.2. Kâr Payı Avansı Dağıtımına İlişkin Düzenlemeler

1999 yılında SerPK'nın 15. maddesinde değişiklik yapılarak halka açık anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtımı getirilmiştir. Bu düzenlemeye dayanarak Sermaye Piyasa Kurulu tarafından Seri : IV No: 27 sayılı tebliğ çıkartılmış ve bu tebliğin üçüncü bölümünde "temettü avans dağıtımı" şeklinde düzenlenmiştir[66].

6362 sayılı SPK kâr payı avansını SerPK'dan farkı olarak kâr payı avansı başlığı altında 20. maddede düzenlemiştir. Ayrıca bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslara Kâr Payı Tebliği(KPT) m.9 ve m.10'da yer verilmiştir.

KPT m.9'da kâr payı avansını yalnızca payları borsada işlem gören şirketlerin dağıtacağını düzenlemiştir. Bu hüküm ile payları borsada işlem görmeyen şirketleri kapsam dışında bırakmıştır. Kapsam dışında bırakılan payları borsada işlem görmeyen şirketlere TTK ve KPAD tebliği uyarınca kâr payı avansı dağıtılıp dağıtılamayacağı hususu gündeme gelebilir. Ancak, TTK m.509/3 hükmü açıkça, kâr payı avansının SPK'ya tabi olmayan şirketlerde, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca bir tebliğ ile düzenlenmesi öngörülmüştür. Ayrıca KPAD tebliği m.2'ye göre, SPK tabi olmayan anonim şirketler ile limited şirketler ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketleri kapsayacağı belirtilmiştir. Bu düzenlemelerden dolayı payları borsada işlem görmeyen şirketlere TTK ve KPAD tebliği hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Sonuç olarak payları borsada işlem görmeyen şirketlerde kâr payı avansı dağıtımı söz konusu değildir.

Başka bir husus ise, SPK'da ve bu bağlı olarak çıkarılan KPT'de düzenlenmeyen veya yer almayan konularda TTK'ya göre çıkarılan düzenlemelerin genel hüküm niteliğinden olup olmayacağıdır. Kanaatimizce, TTK m.509/3 hükmü açıkça, kâr payı avansının SPK'ya tabi olmayan şirketlerde uygulanacağını düzenlediğinden dolayı bu düzenlemelerin genel hüküm niteliğinde kabul edilmesi mümkün değildir[67].

---

[66] Bu tebliğ, kâr payı tebliğinin 17. maddesindeki düzenleme ile yürürlükten kaldırılmış ve kurulun diğer düzenlemelerinde bu tebliğe yapılan atıfların kâr payı tebliğine yapılmış sayılacağı belirtilmiştir(Kâr Payı Tebliği m.17).

[67] Karacan ise SPK m.2/2 kapsamında bunun mümkün olduğunu belirtmiştir. Bkz. **Karacan/Erişir Karacan,** s. 278.

2.3. Kâr Payı Avansı Dağıtılabilecek Kişiler

Halka açık anonim şirketlerde kâr payı avansı sadece pay sahiplerine dağıtılabilir (KPT m.9/4). Bu düzenleme KPAD tebliği m.8/2 ile uyumlu gözükmektedir. KPAD tebliğinde açıkça intifa senedi sahiplerine, ortak olmayan yönetim organı üyelerine ve ortaklar dışında kâra katılan diğer kimselere kâr payı avansı ödenmeyeceği belirtilmiştir. Fakat KPT düzenlemesinde sadece pay sahibi dışındaki kişilere kâr payı avansı dağıtılmayacağı yer almıştır. Ayrıca KPAD tebliğinde yer alan imtiyazlı paylara ilişkin düzenleme benzer bir şekilde KPT yer almaktadır. KPT'ye göre imtiyazlı paylar varsa, kâr payı avansı bunlara ilişkin imtiyaz dikkate alınmadan ödenir (KPT m.9/4).

2.4. Kâr Payı Avansının Dağıtılma Şartları

2.4.1. Esas Sözleşmede Hüküm Bulunması

Kâr payı avansı dağıtılabilmesi için payları borsada işlem gören şirketin esas sözleşmesinde bu dağıtıma ilişkin olarak bir hüküm bulunması gerekir(KPT m.9/2)[68]. SerPK m.15/3'de esas sözleşmede hüküm bulunması gerektiği düzenlenmişti. Ancak yeni SPK'da bu husus yer almamış ve sadece KPT'de düzenlenmiştir.

KPAD tebliği, kâr payı avansı dağıtımı için genel kurul kararını yeterli görmüş ve esas sözleşmede kâr payı avansı dağıtımı için bir hüküm bulunması şartını aramamıştır(KPAD tebliği m.5/1).

2.4.2. Genel Kurulda Karar Alınması

Payları borsada işlem gören şirketin kâr payı avansı dağıtabilmesi için genel kurulun bu konuda karar alması şarttır. Bu şarta ilişkin düzenleme KPT m.9/2'de yer almaktadır. Bu düzenlemede, kâr payı avansının dağıtılabilmesi için genel kurul kararıyla ilgili hesap dönemi ile sınırlı olacak şekilde yönetim kuruluna kâr payı avansı dağıtımına karar vermek üzere yetki verilmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir. Bu karar, olağan genel kurul toplantısında alınabileceği gibi, dönem içinde kâr payı avansı

[68] BIST-30 endeksinde yer alan şirketlerin 21 tanesinin esas sözleşmesinde kâr payı avansı ile ilgili hüküm yer alırken diğer 9 şirkette kâr payı avansı uygulamasına ilişkin esas sözleşmede hüküm yer almamaktadır. Bkz. **Karacan/Erişir Karacan,** s. 278.

dağıtılması gerekirse olağanüstü genel kurulda da alınması mümkündür (Sevi, (Avans Kâr Dağıtımı), s. 1914).

Payları borsada işlem gören şirket, hesap döneminin sonunda yeterli kârı oluşmaması durumunda, mahsup konusunun karara bağlanması gerektiği KPT m.9/2'de düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, genel kurul toplantısında, ilgili hesap dönemi sonunda yeterli kâr oluşmaması veya zarar oluşması durumlarında, dağıtılacak kâr payı avansının söz konusu hesap dönemine ilişkin yıllık finansal durum tablosunda yer alan kâr dağıtımına konu edilebilecek kaynaklardan mahsup edileceği hususunun da karara bağlanmasının gerekli olduğu belirtilmiştir. Bu düzenleme KPAD tebliği m.6/1-2'nin aksine dar ve yetersiz olduğu doktrinde haklı bir şekilde eleştirilmiştir (Usluel, s. 257; Karacan/Erişir Karacan, s. 279).

Genel kurulun alacağı bu karar da hangi nisabın uygulanacağına ilişkin olarak herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. SPK m.29/3'de, halka açık anonim şirketlerin genel kurul toplantılarında, şirket merkezinin yurt dışına taşınması ile bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar hariç olmak üzere, bu Kanunda veya esas sözleşmelerinde açıkça oran belirtilmek suretiyle daha ağır nisaplar öngörülmediği takdirde, TTK m.418'in uygulanacağı düzenlenmiştir. Bundan dolayı kâr payı avansının dağıtılmasına ilişkin genel kurul kararlarında, TTK 418 hükmünde ki olağan toplantı ve karar nisabı uygulanacaktır. Ancak şirket esas sözleşmesinde daha ağır bir nisap düzenlenmiş ise toplantı ve karar için bu ağır nisap uygulanacaktır. Halka kapalı anonim şirketlerde, genel kurulun toplantı ve karar alma nisapları halka açık anonim şirketlerin aksine KPAD tebliği m.6/2'de açıkça düzenlenmiştir.

2.4.3. Yönetim Kurulunda Karar Alınması

KPT m.9/3'de, genel kurulda kâr payı avansı dağıtımı kararı alınmasından sonra yönetim kurulunda da bu karara ilişkin bir karar alınması gerektiği düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, yönetim kuruluna genel kurul tarafından kâr payı avansı dağıtımı için yetki verildiğinde yönetim kurulu tarafından kâr payı avansı dağıtma veya

dağıtmama konusunda bir karar alınması gerekir[69]. Bundan dolayı, genel kurulda alınan kâr payı avansı dağıtma kararını yönetim kurulu uygulamak zorunda değildir, yönetim kurulu şirketin durumunu ve piyasa koşullarını değerlendirerek karar verir. Ayrıca yönetim kurulu dağıtılabilir kâr payı avansı miktardan daha düşük bir oranda kâr payı avansı dağıtılmasına karar verebilir (Karacan/Erişir Karacan, s. 280).

Yönetim kurulu şirketin mali durumunu dikkate alarak, kâr payı avansı dağıtmama kararı alırsa, pay sahiplerinin bu karara ilişkin olarak dava açma hakkının bulunmaması gerekir. Ancak, şirketin mali durumu kâr payı avansı dağıtmaya uygun olmasına rağmen yönetim kurulu dağıtmama kararı alırsa, bu durumda yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu ortaya çıkacaktır. Ayrıca, kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş şirket açısından SPK m.18/6 hükmü uyarınca, kanuna, esas sözleşmeye ve dürüstlük kuralına aykırılık sebebiyle yönetim kurulu kararının iptali için dava açmasının mümkün olacağının belirtilmesi gerekir (Usluel, s. 258; Karacan/Erişir Karacan, s. 280).

Yönetim kurulu, kâr payı avansına ilişkin olarak aldığı kararı, en geç ara dönem finansal tabloların kamuya açıklandığı tarih itibarıyla SPK'nın özel durumların kamuya açıklanmasına ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde şirket tarafından kamuya duyurulması zorunlu hale getirilmiştir (KPT m.9/2).

KPT'de yönetim kurulunun kâr payı avansı dağıtımı yapacağı tarih belirtilmemiştir. Bundan dolayı yönetim kurulu, o hesap dönemiyle sınırlı olmak kaydıyla, kâr payı avansı avansını istediği tarihte dağıtması mümkün olacaktır (Usluel, s. 259).

Halka kapalı anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtılabilmesi için kâr elde edilmesi ve genel kurulun karar alması yeterli iken halka açık anonim şirketlerde ise esas sözleşmede hüküm bulunması, genel kurulun karar alması ve daha sonra yönetim kurulu karar alması gerekir. Bundan dolayı halka açık anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtımına ilişkin karar almada yetkinin dağılımına ilişkin bir farklılık söz konusudur. Kâr payı avansı dağıtımına ilişkin bir diğer fark ise, halka açık anonim şirketlerde yönetim kurulunun dağıtım yapacağı tarih belirtilmemiştir. Halka kapalı

[69] BIST-30 endeksinde yer alan şirketlerden sadece 3 tanesi(Doğan Holding, Enka Holding, Tüpraş), pay sahiplerine genel kurul toplantısında yönetim kuruluna kâr payı avansı dağıtma yetkisi vermiştir. Bkz. **Karacan**/**Erişir Karacan,** s. 278.

anonim şirketlerde ise, yönetim kurulu kararını izleyen altı hafta içinde kâr payı avansının dağıtılması gerekir.

2.5. Dağıtılacak Kâr payı Avansı Tutarının Hesaplanması ve Ödenmesi

2.5.1. Dağıtılacak Kâr Payı Avansı Tutarının Hesaplanması

Halka açık anonim şirketlerde dağıtılacak kâr payı avansı, ara dönem finansal tablolarına göre hesaplanacaktır. Bu ara dönemler, Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliğ[70] m.7'de düzenlenmiştir. Bu hükme göre, ihraç ettiği sermaye piyasası araçları bir borsada veya teşkilatlanmış diğer pazar yerlerinde işlem gören şirketler, yatırım kuruluşları, yatırım ortaklıkları, portföy yönetim şirketleri, ipotek finansmanı kuruluşları ve varlık kiralama şirketleri bu Tebliğde düzenlenen esaslara uygun olarak 3, 6 ve 9 aylık dönemler itibariyle ara dönem finansal rapor düzenlemekle yükümlüdürler[71].

Kâr payı avansı tutarının hesaplanmasına ilişkin KPT m.10'da sınırlamalar getirilmiştir. İlk sınırlamaya göre, dağıtılacak kâr payı avansı, ara dönem finansal tablolara göre oluşan net dönem kârından TTK'ya ve esas sözleşmeye göre ayrılması gereken yedek akçeler ile geçmiş yıllar zararları düşülmelidir. Net dönem kârından yedek akçeler ile geçmiş yıllar zararları düşüldükten sonra kalan kısım, dağıtılacak kâr payı avansının yarısını geçemez.

İkinci sınırlamada, kâr payı avansının hükümde belirtilen iki oran arasından düşük olamayacağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre: Bir hesap döneminde verilecek toplam kâr payı avansı tutarı;

a) Bir önceki yıla ait net dönem kârının yarısından,

b) İlgili ara dönem finansal tablolarında yer alan net dönem kârı hariç kâr dağıtımına konu edilebilecek diğer kaynaklardan

düşük olanı aşamaz (KPT m.10/2).

Hükümde belirtilen ikinci oranda "kâr dağıtımına konu edilebilecek diğer kaynaklar" terimine ilişkin KPT'de herhangi bir tanımlama yapılmamıştır. Bundan dolayı Kâr Payı Rehberindeki tanım dikkate alınacaktır. Bu rehbere göre, net dönem

[70] RG, 13.06.2013, S. 28676.
[71] KPAD tebliği m.5'te de bu yönde düzenleme vardır.

kârı hariç kâr dağıtımına konu edilebilecek kaynaklar, geçmiş yıl kârları ve serbest yedek akçelerdir. Bu düzenlemenin getirilmesindeki esas amaç, hesap döneminin kapanmasından sonra kâr payı avansının hesaplanacağı ara dönem tarihine kadar geçen süre zarfında şirketin finansal durumunda ara dönem kârı dışında meydana gelen gelişmeleri değerlendirebilmektir (Karacan/Erişir Karacan, s. 280).

Ayrıca hükmün devamında, aynı hesap dönemi içinde birden fazla sayıda kâr payı avansı ödemesi yapıldığı takdirde; sonraki ara dönemlerde ödenecek kâr payı avansları hesaplanırken, önceki ara dönemlerde ödenen kâr payı avansları bu maddenin ikinci fıkrasına göre hesaplanan tutardan indirilmesi gerektiği belirtilmiştir (KPT m.10/3). Bu hükme bir örnek verecek olursak, ABC anonim şirketi 2015 yılında net dönem kârı 300 birimse, 2016 senesinde en fazla 150 birim kâr payı avansı dağıtılabilir. Mart ara dönemde 50 birim, haziran ara döneminde 50 birim dağıtıldıysa, eylül ayında dağıtılacak oran 50 birimde fazla olması mümkün değildir[72].

Üçüncü sınırlamada kar mahsubu ile ilgilidir. Bu sınırlamaya göre, önceki hesap dönemlerinde ödenen kâr payı avansları mahsup edilmeden, sonraki hesap dönemlerinde ilave kâr payı avansı verilemez ve kâr payı dağıtılamaz. Bu düzenleme SPK m.20/1'de ve KPT m.10/4'te yer almış ve iki hükümde aynı ifadeleri kullanmıştır.

Kâr payı avansının mahsubuna ilişkin olarak değinilmesi gereken başka bir konu ise, aynı hesap döneminde dağıtılan kâr payı avanslarının, pay sahiplerine dağıtılacak kâr payından mahsubudur. Şirket, yeterli kâr elde etmesi durumunda dağıtılan kâr payı avansından mahsup yapılabilecektir. Fakat ilgili hesap dönemi sonunda yeterli kâr oluşmaması veya zarar oluşması durumlarında, dağıtılacak kâr payı avansının söz konusu hesap dönemine ilişkin yıllık finansal durum tablosunda yer alan kâr dağıtımına konu edilebilecek kaynaklardan mahsup edileceği hususunun da karara bağlanması gerektiği belirtilmiştir (KPT m.9/2). Kâr dağıtımına konu edilebilecek kaynakların yeterli olmaması haline ilişkin olarak SPK ve KPT'te düzenleme bulunmamaktadır. Doktrinde bu duruma ilişkin olarak, iki öneri getirilmiştir. Bu iki öneri şu şekildedir:

İlk öneride, payları borsada işlem gören şirketler açısından kâr payı avansı dağıtan şirketlerin genel kurul kararında iade ilişkin bir karar almasının yeterli olduğunu belirtmiştir (Karacan/Erişir Karacan, s. 285). Bu öneri doktrinde haklı bir şekilde

[72] Benzer örnekler için bkz. **Usluel,** s. 260; **Karacan**/**Erişir Karacan,** s. 280.

eleştirilmiştir. Bu eleştiriye göre, payları borsada işlem gören şirketlerde pay sahipliği çok hızlı değişebildiğinden dolayı bu önerinin uygulanması çok zordur. Ayrıca, TTK m.408/1'e göre genel kurul, kanunda ve esas sözleşmede hüküm bulunan hallerde karar alması mümkündür. SPK'da hüküm bulunmaması ve esas sözleşmeye böyle bir hüküm konulamamasından dolayı genel kurulun bu yönde karar alması mümkün değildir (Usluel, s. 261-262).

İkinci öneride ise, KPAD tebliği m.6/1'de ki hüküm gibi, kâr payı avansını karşılayacak tutarda net dönem oluşmaması durumunda, net dönem kârını aşan kâr payı avanslarının varsa bir önceki yıla ait bilanço da yer alan serbest yedek akçelerden mahsup edileceği, serbest yedek akçe tutarının da dağıtılan kâr payı avanslarını karşılayamaması durumunda fazla ödenmiş olan kâr payı avanslarının yönetim organının ihtarı üzerine pay sahipleri tarafından şirkete iade edilmesine ilişkin bir düzenleme SPK veya KPT de yer alması gerektiğini belirtmiştir (Usluel, s. 261-262). Kanaatimizce de bu yönde bir düzenleme getirilmesi yerinde olacaktır.

Sermaye Piyasası Kurulu tarafında çıkarılan Kâr Payı Rehberinde, dağılacak kâr payı avansının hesaplanmasına ilişkin tablo yer almaktadır. Bu kâr payı avansı tablosu şu şekildedir:

	... A.Ş. ....-.... Ara Dönemi Kâr Payı Avansı Dağıtım Tablosu (TL)	
1	**Dönem Kârı**	
2	Vergiler (-)	
3	**Dönem Net Kârı**	**(1 – 2)**
4	Geçmiş Yıllar Zararları (-)	
5	Genel Kanuni Yedek Akçe (-)	
6	**Net Dağıtılabilir Dönem Kârı**	**(3 – 4 – 5)**
7	Esas Sözleşmeye Göre Ayrılması Gereken Yedek Akçe (-)	
8	İmtiyazlı Pay Sahipleri İçin Ayrılan Tutar (-)	
9	**Kâr Payı Avansı Dağıtımına Esas Teşkil Eden Tutar**	**(6– 7 – 8)**
10	Dağıtılacak Kâr Payı Avansı Tutarı	
11	Daha Önceki Ara Dönemlerde Dağıtılan Kâr Payı Avansı Tutarı (-)	
12	Genel Kanuni Yedek Akçe	
13	**Avans Dağıtımından Sonra Kalan Net Ara Dönem Kârı**	**(9 – 10)**

2.5.2. Dağıtılacak Kâr Payı Avansının Ödenmesi

Payları borsada işlem gören şirketlerde, kâr payı avansı sadece pay sahiplerine dağıtılabilir (KPT m.9/4). Bu dağıtım, ara dönem finansal tablolarında yer alan kârları üzerinden nakden ödeme şeklinde yapılır (KPT m.9/1). Bu düzenlemenin yanı sıra Kâr Payı Rehberin de yer alan kâr payı avansı dağıtım tablosuna ilişkin açıklamalar bölümünde de kâr payı avansının nakden ödeneceği belirtilmiştir. Bu avansın mahsup

edilmesinin söz konusu olduğu durumlarda, avansın nakden ödenmesinin önemi artmaktadır (Usluel, s. 263).

Dağıtılacak olan kâr payı avansının taksit şeklinde ödenmesi mümkün değildir (KPT m.9/1). Payları borsada işlem gören şirketler kâr dağıtımını taksitle yapabilirken, kâr payı avansında taksitle ödeme yasaklanmıştır.

Pay sahiplerine kâr payı avansı, dağıtım tarihi itibarıyla mevcut payların tümüne, bunların ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın payları oranında eşit olarak dağıtılacağı hükme bağlanmıştır (KPT m.9/4). Bu düzenleme halka açık anonim şirketlerde kâr dağıtımına ilişkin düzenleme ile uyum içindedir.

Üçüncü Bölüm
§ 3. KAR PAYI AVANSI DAĞITIMINDA SORUMLULUK VE İPTAL DAVASI

1. KAR PAYI AVANSI DAĞITIMINDA SORUMLULUK VE İPTAL DAVASI

1.1. Genel Olarak

Anonim şirketlerde kâr payı avansının dağıtılması esnasında hukuka aykırılıklar ortaya çıkabilir. Bu hukuka aykırılıklar sonucu oluşan zarar bir tazminat sorumluluğu olarak sorumlulara yükletilmektedir.

Kâr payı avansı, anonim şirketlerde kâr payının özel bir dağıtım şeklidir. Bu sebeple, kâr payı avansı dağıtılmasına ilişkin sorumluluk incelenirken, öncelikle kâr payı dağıtımına ilişkin TTK'daki sorumluluk hükümleri incelenecektir. Aynı zamanda konu ile ilgili halka açık şirketler için SPK'nın ilgili hükümleri ve KPT'deki düzenlemeler ile halka kapalı anonim şirketlere uygulanacak KPAD Tebliği hükümleri incelenecektir.

Daha önce de belirtildiği gibi, kâr payı avansı dağıtım kararı genel kurul tarafından alınmaktadır. Genel kurulda hukuka aykırı olarak kâr payı avansı dağıtma kararı alındığında, ilgililer tarafından bu karara karşı iptal davası açılabilecektir. Kâr payı avansı dağıtımına ilişkin hukuka aykırılıklar ve bunların sonuçları incelenirken kâr payı avansı dağıtılmasına dair genel kurul kararına ilişkin iptal davası, davanın sebepleri, tarafları ve sonuçları birlikte açıklanacaktır.

1.2. Kâr Payı Avansı Dağıtımında Hukuka Aykırılık ve Sonuçları

Kâr payı avansının dağıtımında ortaya çıkan hukuka aykırılığın iki önemli sonucu bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, hukuki sorumluluk başlığında inceleyeceğimiz, oluşan zarardan kişilerin sorumlu tutulması, diğeri ise geri alma hakkı başlığında inceleyeceğimiz dağıtılan kâr payının geri alınmasıdır (TTK m. 512)[73].

Dağıtılan kâr payının geri alınması bir tazminat sorumluluğu değildir. Bu düzenleme sadece alınan kâr paylarının geri ödenmesi borcudur. Sorumluluk

[73] Bu hüküm haksız dağıtılan kâr payının geri alınmasını içermektedir, daha önce belirtilen net dönem kârının oluşmaması sonucu kâr payı avansının geri alınması durumundan farklıdır.

hükümlerinde ise dağıtılan kâr ile sınırlı olmadan şirketin uğradığı zararın tamamının tazmini sorumlulara yükletilmektedir. Böyle bir durumda hem dağıtılan kâr geri ödenecek hem de oluşan zarar ilgililerden tazmin edilecektir (**İmregün,** Hukuksal Sorumu; s. 263; **Helvacı**, s. 55; **Canözü**, s. 149).

1.3. Hukuka Aykırı Kâr Payı Avansı Dağıtımında Hukuki Sorumluluk

Anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtımından doğan sorumlulukla ilgili hukukumuzda halka açık anonim şirketler ile halka kapalı anonim şirketler arasında ayrım yapılmıştır. Halka kapalı anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtımına ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bu şirketlere TTK'nın anonim şirketlerde hukuki sorumluluğu düzenlediği onbirinci bölüm hükümleri (TTK m. 549-561) uygulanacaktır. Halka açık anonim şirketlerde ise bu hükümlerle birlikte SPK m. 20 ve KPT m. 9 uygulanacaktır.

1.3.1. Sorumlu Tutulacak Kişiler ve Sorumluluk Esasları

Ticaret hukukumuzda, organların hukuki sorumluluğunun temeli yükümlülük ihlalidir (**Tekinalp,** Sermaye Ortaklıkları, s. 418; **Pulaşlı**, s. 643). Bu sebeple sorumlu tutulacak kişiler incelenirken öncelikle kâr payı avansı dağıtımındaki yükümlülükleri ve bu yükümlülüklerin ne şekilde ihlal edilebileceğine değinilecektir. Kâr payı avansının hukuka uygun şekilde dağıtılmasında, görevli ve yetkili organlar yönetim kurulu ve denetçilerdir. Eski kanun (eTTK m. 336) yönetim kurulu üyelerinin haksız kâr payı ödemesini özel bir sorumluluk hükmü olarak kabul etmişti. Fakat yeni kanunda böyle bir hüküm bulunmasa da yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu düzenleyen genel madde 553 uyarınca yönetim kurulu üyeleri hukuka aykırı şekilde dağıtılan kârdan sorumlu tutulabilecektir. Aynı şekilde denetçilerin de kâr dağıtımı ile ilgili görevlerini aksatmaları durumunda sorumlu tutulacaklarına ilişkin TTK m. 554 düzenlenmiştir. Kuramsal açıdan pay sahiplerinin şirket yönetimi ile ilgili bir görevi bulunmamaktadır. Dolayısı ile ortaklık işleri nedeni ile sorumluluğu da bulunmaz (Helvacı, s. 24). Kâr payı avansı dağıtımı her ne kadar genel kurul kararıyla alınmış olsa da, genel kurulda oy kullanmak veya kullanmamak kâr payı avansı dağıtımında pay sahiplerine aldıkları kâr payını iade etmek haricinde bir sorumluluk yüklemez.

1.3.1.2. Yönetim Kurulu

1.3.1.2.1. Sorumluluk Sebepleri

Yönetim kurulu, anonim ortaklığın işlerini yöneten ve şirketi üçüncü kişilere karşı temsil eden yegâne organdır. Sorumluluk, bir görevin icrasında hukuka aykırılık bulunması veya görevin hiç yerine getirilmemesi durumunda ortaya çıkacaktır. Bu sebeple öncelikle yönetim kurulu üyelerinin kâr payı avansı dağıtımındaki görevlerine değinmemiz gerekecektir.

Kâr payı avansının dağıtımına ilişkin ilk önemli adım üç, altı ve dokuz aylık finansal tabloların hazırlanmasıdır. Genel kurul, kâr payı avansı dağıtımına ilişkin karar alacağı zaman yönetim kurulunun kendisine sunduğu bilgi ve belgelere göre karar almaktadır. Bu sebeple finansal tabloların mevzuat ile muhasebe ilke ve kurallarına uygun şekilde, dürüst resim ilkesine göre hazırlanması gerekmektedir (Karacan, s. 287; Gürbüz Usluel, s. 268). Finansal tabloların güvenilir ve şeffaf biçimde çıkarılmaması veya gerçeği yansıtmaması durumunda, kâr payı avansı dağıtımı hukuka aykırı şekilde yapılmış olacaktır ki, bu durumda ortaya çıkan zarardan yönetim kurulu sorumlu tutulur.

Finansal tablolar haricinde yönetim kurulunun kâr dağıtımı ile ilgili bir diğer önemli görevi de yıllık faaliyet raporlarının hazırlanmasıdır (TTK m. 514 vd). Yıllık faaliyet raporlarının içeriği Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca belirlenir (TTK m. 516/3). İlgili yönetmeliğin[74] 12. Maddesinde finansal durumla ilgili kısımda 'kâr payı' da bulunmaktadır. Bu durumda yönetim kurulunca hazırlanacak olan yıllık faaliyet raporu, kâr payına ilişkin şirket politikası, şirketin kârlılık durumu, kârın dağıtılıp dağıtılmaması açısından çok önemlidir. Yıllık faaliyet raporunun hazırlanması sırasında da dürüst resim ilkesine uyulmaması, gerçeği yansıtmaması veya her türlü hukuka aykırılık da kâr payı avansı dağıtımında hukuksuzluğa neden olacağından, yönetim kurulu sorumlu tutulabilecektir (Gürbüz Usluel, s. 269).

Hazırlanan finansal tabloların ve yıllık faaliyet raporunun şirketin kâr durumu ile ilgili olan kısmındaki bilgilere dair itirazları olan yönetim kurulu üyeleri bunları raporlarında belirtmek zorundadır. Bu şekilde hukuka aykırı dağıtılan kâr payından

[74] RG. 28.08.2012/28395, "Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik"

doğan sorumluluk itiraz eden yönetim kurulu üyesine yükletilemeyecektir(Gürbüz Usluel, s. 270).

Halka kapalı anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtımına ilişkin yönetim kurulu görevleri KPAD Tebliğ m. 9'da açıkça belirtilmiştir. Bu hükme göre şirket, ara dönem finansal tablolarına göre kâr etmiş ve kâr payı avansı dağıtımı kararı alınmışsa, yönetim kurulu dağıtılacak kâr payı avansına ilişkin belgelerin dürüst resim ilkesine göre hazırlandığını ve kâr payı avansı tutarının KPAD Tebliğ m.7'ye uygun olarak hesaplandığını belirten bir rapor hazırlayarak ilgili belgeleri de bu rapora ekler. Bu raporun hazırlanmaması veya raporun eklerinde hukuka aykırılık bulunması durumunda da yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu doğacaktır.

KPAD Tebliğinde ayrıca kâr payı avansının dağıtılma tarihine ilişkin de yönetim kuruluna görev verilmiştir. Buna göre kâr payı avansı dağıtılmasına ilişkin alınan kararı izleyen 6 hafta içerisinde ödeme yapılmak zorundadır (KPAD Tebliği m. 9/c). Bu ödeme konusunda oluşacak gecikmeden de yönetim kurulu sorumludur. Halka açık anonim şirketlerde kâr payı avansının dağıtılma tarihi ile ilgili sınırlayıcı açık bir hüküm bulunmamaktadır. Kanaatimizce, halka açık şirketlerde kâr payı avansı dağıtımına ilişkin kararda esas alınan finansal tabloların sonuna kadar yani 3 aylık ara dönemde kâr payı avansı dağıtılması gerekir. Bu nedenle kâr payı avansı dağıtımı ile ilgili karar alındıktan sonra çok geç dağıtılmasının da dağıtılmaması gibi sorumluluk doğuracağını kabul etmek gerekir. Sonuçta kâr payı avansı bir avans olarak dağıtılır ve pay sahiplerinin hak edecekleri payı önceden almaları için bir imkandır. Kâr payı avansı, doğası gereği bir avans olduğu için, özellikle de yıl içerisinde gerçekleşecek kârın avansı olduğu için, fazla geciktirilmesi bu özelliğini yitirmesine sebep olacaktır. Bu sebeple, kanımızca, karar alındıktan sonra avansın ödenmesinin geciktirilmesi de yönetim kurulunun sorumluluğu kapsamı içerisinde sayılmalıdır.

Kâr payı avansı ile ilgili yönetim kurulunun en önemli görevlerinden birisi de net dönem kârının oluşmadığı veya zarar oluştuğu durumlarda, dağıtılan avansın pay sahiplerinden geri alınmasıdır. Konuyla ilgili yönetim kurulunun sorumluluğu kâr payı avansının geri alınması için ve buna rağmen alınamayan avanslarla ilgili de pay sahibi hakkında gerekli işlemleri yapmaktır. Kâr payı avansı dağıtımına ilişkin yönetim kurulunun özel bir görevi de KPAD Tebliği m. 9/2'de düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye

göre hamiline yazılı pay senetleri sahiplerine kâr payı avansı ödenirken yönetim kurulunca gerekli güvence alınmak zorundadır. Gerekli güvence alınmadığı takdirde, avansın geri alınamamasından doğacak zarardan yönetim kurulu sorumlu tutulacaktır.

Kâra ilişkin yönetim kurulunun sorumluluğu, yukarıda anlatılanlarla sınırlı değildir. Genel hükümlerde yönetim kurulunun sorumluluğuna gidilebilecek daha bir çok maddenin kârla ve kâr payı avansı ile ilgili olması durumunda o hükümlerden de yönetim kurulu üyesinin sorumluluğu devam etmektedir[75].

1.3.1.2.2. Sorumluluk Şartları

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun düzenlendiği TTK m. 553'e göre "…, yönetim kurulu üyeleri, …, *kanundan ve esas sözleşmeden* doğan yükümlülüklerini *kusurlarıyla* ihlal ettikleri takdirde, … verdikleri *zarardan* sorumludurlar.". Maddeden de anlaşılacağı üzere sorumluluğun şartları, kanuna ve esas sözleşmeye aykırılık, kusur ve zarar olarak sıralanabilir.

Ayrıca halka açık anonim ortaklıklar için SPK m.20'de de yönetim kurulu üyelerinin kâr payı avansı dağıtımından sorumluluk düzenlenmiştir. Her ne kadar maddede sorumluluk sebepleri "ara dönem finansal tablolarının gerçeği yansıtmaması ve mevzuat ile muhasebe ilke ve kurallarına uygun olarak düzenlenmemiş olması" olarak somutlaştırılmışsa da, bu konuların dışında bir sebeple oluşan zarardan da TTK m. 553 vd. maddelerdeki genel sorumluluk hükümlerine gidilebilir (Çamoğlu (Poray/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 301).

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu akdi nitelik taşır. Yönetim kurulu üyelerinin kanuna ve esas sözleşmeye uygun hareket etme zorunluluğu anonim ortaklık ile yaptıkları sözleşmenin gereğidir. Bu sebeple yöneticilere karşı açılacak davalar, sözleşmeye aykırılık sebebine dayandırılabilir (Çamoğlu, s. 111-112; Çamoğlu (Poray/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 390; Akdağ Güney, Sorumluluk, s. 59). Sorumluluktan söz edebilmek için öncelikle kanuna veya esas sözleşmeye bir aykırılık bulunması gerekmektedir.

[75] Konumuzun kapsamını aşan, fakat somut olayda kâr payı ile ilgili olabilecek özen ve bağlılık yükümlülüğüne aykırılık (m. 369), usulüne uygun genel kurul toplantısı yapılmaması, gündemin belirlenmesinde yanlışlık yapılması gibi konularda da yönetim kurulu sorumluluğuna gidilebilecektir.

Sorumluluğun şartlarından bir diğeri de ortaya bir zararın çıkmış olmasıdır. Bu madde metninde açıkça belirtilmiştir. Zarar aynı zamanda yönetim kurulunun sorumluluğunun sınırını da belirler. Sorumluluk ortaya çıkan zararla sınırlıdır. Maddi zarar olmayan yerde sorumluluk da olmayacaktır. Ayrıca şirkete verilen zararla yönetim kurulu üyesinin kendisine menfaat sağlayıp sağlamadığının bir önemi yoktur, mühim olan zararın sözleşmeye veya kanuna aykırılık sonucu meydana gelmiş olmasıdır (Gürbüz Usluel, s. 275).

Yönetim kurulunun sorumluluğunun bir diğer şartı da faaliyetlerinde kusur bulunmasıdır. Zira TTK m. 553/1'de açıkça "*kusurlarıyla ihlal ettikleri halde*" denilmiştir. Buradan da açıkça anlaşıldığı üzere yönetim kurulunun zarardan sorumluluğu bir kusur sorumluluğu olarak düzenlenmiştir (Helvacı, s. 37; Çamoğlu (Poray/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 389; Gürbüz Usluel, s. 276.). Kusurun varlığına dair ispat yükümlülüğü davacı tarafındadır (Gürbüz Usluel, s. 276; Çamoğlu (Poray/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 389). Eski kanunda ve 6102 sayılı kanunun ilk halinde yönetim kurulunun kusurlu olduğu karine olarak kabul edilmişti. Ancak daha sonraları bu durum değiştirilerek kusur karinesi kaldırılmıştır [76]. Bu durumda ispat yükü, davacıdadır.

Yönetim kurulu üyesinin kusur sorumluluğu konusunda da kanun belirli bir sınır çizmiştir. TTK m. 369'da yönetim kurulu üyelerinin görevlerini yerine getirirken *"tedbirli bir yöneticinin özeniyle"* yerine getirmeleri şartı aranmıştır. Bu şart yönetim kurulu üyelerinin *"iş adamı kararı (business judgement rule)"* ölçütü ile hareket etmeleri gerekliliğini de içerir (Çamoğlu (Poray/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 389). İş adamı kararı, yönetim kurulu üyesinin kuramsal yönetim ilkelerine uygun olarak verdiği kararlardır. Bu kararlardan doğan riskten ve zarardan yönetim kurulu üyelerinin sorumlu tutulması esastır[77]. Bu maddeyle de yönetim kurulu üyesinin sorumluluğunun ve özen yükümlülüğünün sınırı çizilmiştir (Gürbüz Usluel, s. 278; Çamoğlu (Poray/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 390). Bu durumda, davacı tarafından kusuru kanıtlanmış yönetim kurulu üyesi, bu kanıtları çürütebilmek için

[76] 6335 sayılı kanun ile TTK m. 553 de değişiklik yapılmış ve eTTK'da ki kasten ve ihmal neticesinde ki ifadeler yerine kusur ifadesi kullanılmıştır. Bkz. **Akdağ Güney,** Necla: Anonim Şirket Yönetim Kurulu, İstanbul 2016, (Yönetim Kurulu), s. 295; (**Poray**/**Tekinalp**), Ortaklıklar Hukuku I, s. 389.
[77] Bkz. TTK m. 369 gerekçesi, **Pulaşlı**, s. 466; **Gürbüz Usluel,** s. 278.

şirket işlerinde kendisinden beklenen özeni gösterdiğini ileri sürebilecektir (**Gürbüz Usluel,** s. 278).

Halka açık anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtımına ilişkin SPK m.20'de, yönetim kurulu üyelerinin *"durumun gereklerine göre zararlar şahsen kendilerine yükletilebildiği ölçüde"* sorumlu olacaklarına dair bir düzenleme getirilmiştir. Bu düzenleme sayesinde 'şahsen zararlar kendilerine yükletilemeyecek' üyeler sorumlu tutulamayacaktır. Kâr payı avansı dağıtılmasına ilişkin kararlara ve kâr payı avansı dağıtımına ilişkin raporlara itiraz eden yönetim kurulu üyelerinin, ortaya çıkan zarardan sorumlu tutulmaları mümkün değildir (Karacan/Erişir Karacan, s. 287; Gürbüz Usluel, s. 270).

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkin bir diğer şart da nedensellik bağıdır. Buna göre yönetim kurulu üyesinin kanuna veya esas sözleşmeye kendi kusuruyla yaptığı aykırı davranışı ile oluşan zarar arasında bir sebep sonuç ilişkisi bulunmalıdır (Gürbüz Usluel, s. 279).

1.3.1.2.3. Sorumluluk Davası

Yönetim kurulu üyelerinin kâr payı avansı dağıtımından doğan sorumlulukları dava edilebilmektedir. Sorumluluk davasında dava taraflarından davacılar TTK m. 553 hükmünce pay sahipleri ve şirket alacaklılarıdır. Halka açık anonim şirketlerde ise bu kişiler SPK m. 20 uyarınca ortaklık, pay sahipleri, ortaklık alacaklıları ve ayrıca doğrudan doğruya olmak üzere kâr payı avansının kararlaştırıldığı veya ödendiği hesap dönemi içinde pay iktisap etmiş bulunan kişiler olarak belirlenmiştir.

Davanın talep ve istemi uğranılan zarardır. Bu sebeple sorumluluk davalarını ve taraflarını incelerken öncelikle ortaya çıkan zarara ilişkin bir ayrım yapmalıyız. Şirket yönetiminde ortaya çıkan zarar doğrudan ve dolayısı ile zarar olmak üzere ikiye ayrılır (Pulaşlı, s. 653; Çamoğlu (Poray/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 378-379; Gürbüz Usluel, s. 275, 276).

Doğrudan zarar, yönetim kurulu üyelerinin kanuna veya esas sözleşmeye aykırı davranışları sonucu, ortakların veya alacaklıların, ortaklığın zararından bağımsız olarak gördükleri zarardır (Akdağ Güney, Sorumluluk, s. 51-52; Akdağ Güney, Yönetim Kurulu, s. 312; Çamoğlu, s. 124; Gürbüz Usluel, s. 275-276). Bu davranışların ayrıca ortaklığı da zarara sokmuş olup olmadığının bir önemi yoktur (Çamoğlu

(Poray/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 399; Pulaşlı, s. 651). Doğrudan zarar TTK m. 553'te düzenlenmiştir. Buna göre doğrudan zarara uğrayabilenler sadece ortaklık, pay sahipleri ve alacaklılar olarak belirlenmiştir. Maddedeki *'verdikleri zarar'* ifadesi doğrudan zararı ifade etmektedir (Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 444). Bu konuda ayrıca belirtilmesi gereken bir durum da, pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının uğradıkları doğrudan zararın, anonim ortaklığın zararından tamamen bağımsız olduğudur (Pulaşlı, s. 651). Burada bahsedilen zarar, yönetim kurulu üyelerinin hukuka aykırı kâr payı avansı dağıtımında kişilerin mal varlığında doğrudan bizzat ve bireysel doğrudan uğradıkları zarardır. Pay sahipleri açısından payı oranında kâr payı avansı alamamak, şirket açısından fazladan dağıtılan kâr payı avansı sebebiyle sermayede oluşan eksiklik ve buna benzer zararlar, anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtımında oluşabilecek doğrudan zararlara örnek olarak gösterilebilir.

Doğrudan zararlar, şirket[78], pay sahipleri ve alacaklılar tarafından dava edilebilir. Bu davada her bir davacı kendi doğrudan zararının yine kendisine tazminini ister (Çamoğlu (Poray/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 400; Pulaşlı, s. 653). Bu davanın hukuki dayanağı ise şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasında yapılan sözleşmeye aykırılıktır (Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 448; Çamoğlu (Poray/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 400).Dolayısıyla zarar ise, yönetim kurulu üyelerinin şirkete verdikleri zararın, pay sahipleri ve alacaklılara yansıması ile oluşan zarardır (Akdağ Güney, Sorumluluk, s. 51-52; Akdağ Güney, Necla: Anonim Şirket Yönetim Kurulu, İstanbul 2016, (Yönetim Kurulu), s. 295; Çamoğlu, s. 124; Çamoğlu (Poray/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 397; Gürbüz Usluel, s. 275).

. Ortaklık mal varlığını etkileyen her fiil, pay sahiplerini de hisseleri oranında etkileyecektir. Aynı zamanda şirketin aktifindeki azalma, alacaklıların da alacaklarına ulaşmasında engel olacaktır. Bu durumda şirketin uğradığı her doğrudan zarar, pay sahipleri ve alacaklılar açısından bir dolayısı ile zarar teşkil edecektir (Pulaşlı, s. 653).

Sorumluluk hukuku ilkelerine göre, zararın tazminini isteme hakkı, doğrudan zarar görene aittir. Üçüncü kişilerin böyle bir hakkı yoktur. Fakat bu talep hakkı TTK m. 555 ve m. 556 ile özel olarak tanınmıştır. Kanun pay sahibinin dolayısı ile zararını,

[78] Şirketin yönetim kurulu üyelerinin faaliyetleri sonucu uğradığı doğrudan zararı nasıl dava edeceği ile ilgili tartışmalar için bkz.

alacaklıdan önce kabul etmiştir[79]. Pay sahibi her tür malvarlığı eksilmesinde dava hakkına sahip iken, alacaklılar sadece iflas halinde dolayısı ile zararı tazmin ettirebilir (TTK m. 556). Ortaklar ve alacaklılar açtıkları davada zararın kendilerine değil, ancak şirkete ödenmesini isteyebilir (TTK m. 555-556).

Sorumluluk davalarına ilişkin değinmemiz gereken bir önemli husus da zamanaşımıdır. Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkin zamanaşımı TTK m. 560 hükmünde iki ve beş yıllık süreler olarak düzenlenmiştir. Buna göre davacının, zararı ve sorumluyu öğrendikten itibaren iki, zararı doğuran fiilin meydana geldiği tarihten itibaren ise beş yıllık zamanaşımı süresi içerisinde zararı dava etmesi gerekir.

1.3.1.2. Denetçiler

Kâr payı avansı dağıtımında denetçinin sorumluluğu, hukukumuzda özel olarak düzenlenmemiştir. Bu sebeple, TTK'da anonim şirketlere ilişkin hukuki sorumluluğun düzenlendiği genel hükümlere gidilmelidir. Denetçinin sorumluluğu başlıklı m. 554'e göre "Şirketin ve şirketler topluluğunun yılsonu ve konsolide finansal tablolarını, raporlarını, hesaplarını denetleyen denetçi ve özel denetçiler; kanuni görevlerinin yerine getirilmesinde kusurlu hareket ettikleri takdirde, hem şirkete hem de pay sahipleri ile şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludur[80]."

1.3.1.2.1. Sorumluluk Sebepleri

Denetime tabi şirketlerde, denetçinin kâr payı dağıtımına ilişkin önemli görevleri bulunmaktadır. Anonim şirketin kârlılık durumunun tespiti, net dönem kârının oluşup oluşmadığı ve diğer bütün finansal bilgiler denetçi tarafından denetlenerek rapor halinde genel kurula sunulur. Genel kurul, kâr payı avansı dağıtımına karar verirken bu raporları dikkate alacaktır.

Denetleme, Uluslararası Denetleme Standartlarıyla uyumlu Türkiye Denetim Standartlarına ve meslek etiğine göre özenle yapılır (Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s.

[79] Dolayısı ile zarardan doğan davanın dayanağı olan Şirketin Zararı başlıklı TTK'nın 555. maddesinin gerekçesinde, dolayısı ile zararın öncelikle pay sahibi için söz konusu olduğunu, alacaklı için ise istisna olarak ortaya çıktığı belirtilmiştir.

[80] Doktrinde TTK m. 554'ün kenar başlığının "Denetçinin sorumluluğu" şeklinde düzenlenmesi eleştirilmiştir. Bkz. **Kendigelen,** İlk Tespitler, s. 461; **Moroğlu,** Erdoğan: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2012, (Değerlendirme), s. 327; **Değirmencioğlu Aydın,** Nihan: Anonim Şirketlerde Özel Denetim İsteme Hakkı, İstanbul 2015, s. 121.

493). Bu tanımdaki özen üç yönlüdür; denetimin gerçek ve doğruyu açıkça ortaya koyması, ortaklığın sırlarının ifşa edilmemesi ve dürüst ve tarafsızca gerçekleştirilmesidir. Denetçinin bu görevlerini yerine getirmemesi TTK m. 554 hükmünce sorumluluk meydana getirecektir.

1.3.1.2.2. Sorumluluk Şartları

Denetçinin sorumluluğunun düzenlendiği TTK m. 554'te sorumluluk, kanuni ve akdi görevlerini kusurlarıyla yerine getirmemelerine bağlanmıştır. Hüküm bir kusur sorumluluğu tesis etmiştir[81]. Yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğuna benzer şekilde burada da ortaya bir zarar çıkmış olmalıdır.

1.3.1.2.3. Sorumluluk Davası

Denetçiler görevlerini kusurları ile yerine getirmedikleri takdirde, şirkete, pay sahiplerine ve alacaklılara karşı sorumludurlar. Bu sorumluluk davasını m. 554'e göre açılır. Denetçiler sebep oldukları zararın tümünden sorumludurlar. Doğrudan ve dolaylı zarar ayrımı burada da geçerlidir[82]. Bu ayrımlara göre açılacak dava tarafları ve tazminat isteminin kim tarafından yapılacağı tespit edilir. TTK m. 555 ve m. 556 burada da aynen uygulama alanı bulacaktır (Gürbüz Usluel, s. 292). Denetçinin sorumluluğuna ilişkin zamanaşımı süresi de, zararın öğrenildiği tarihten itibaren iki yıl ve her halde zararı ortaya çıkaran hareketten itibaren beş yıl olarak düzenlenmiştir (TTK m. 560).

1.4. Haksız ve Kötüniyetle Dağıtılan Kâr Payı Dağıtımından Doğan İade Yükümlülüğü

Kâr payı dağıtımında ortaya çıkan hukuka aykırılıklara bağlanan bir diğer sonuç da haksız ve kötüniyetle dağıtılan kâr payının iade yükümlülüğüdür. TTK m. 512 hükmüne göre; "haksız yere ve kötüniyetle kâr payı veya hazırlık dönemi faizi alan pay sahipleri, bunları geri vermekle yükümlüdür". Bu düzenlemede geçen haksız kâr kavramı, kâr payını alan kişinin aslında hak etmemiş fakat almış olduğu kâr payını ifade eder (Canözü, s. 142).

[81] Kusurun ispatına ilişkin tartışmalar içi bkz. **Gürbüz Usluel,** s. 290 vd.
[82] Bkz. yukarıda 3.3.1.2.3. Sorumluluk Davası

İade yükümlülüğünün doğabilmesi için, kârın haksız dağıtılmış olması yeterli değildir. Aynı zamanda alan pay sahiplerinin de kötüniyetli olması gerekir. Yani kâr payı dağıtımının haksız olduğunu bilmeli ya da bilebilecek durumda olmalıdır. Bu durum gerçekleştiğinde iade yükümlülüğü doğacaktır.

Kâr payı avansı dağıtımı da bir çeşit kâr dağıtımı olduğu için bu maddenin kâr payı avansı dağıtımına da uygulanması gerektiğini düşünüyoruz. Bu durum KPAD Tebliği m. 6/1'deki düzenleme ile farklılık göstermektedir. Öncelikle KPAD Tebliğine göre kâr payı avansının geri alınması için, herhangi bir kötüniyet veya haksız kâr dağıtımı olmasına gerek yoktur. Hukuka uygun şekilde dağıtılan kâr payı avansı, net dönem kârının oluşmaması sebebiyle geri istenebilecektir. Öte yandan, m. 512'ye göre dağıtılan kâr payı haksız ise ve pay sahibi de kötüniyetliyse, net dönem kâr oluşsa dahi geri ödenmek zorunda olduğunu kabul etmek zorundayız.

Halka açık anonim şirketlerde ise net dönem kârı oluşmasa dahi hukuka uygun şekilde dağıtılmış kâr payı avansı geri istenebileceğine dair bir hüküm bulunmamaktadır. Bu konuda da haksız ve kötüniyetle dağıtılan kâr payı avansı m. 512'deki şartların sağlanması durumunda geri istenebilecektir.

Haksız ve kötüniyetle dağıtılan kâr sonucu pay sahibinin tek yükümlülüğü kâr payını geri ödemektir. Ayrıca ortaya çıkan zararlardan sorumlu değildir. Geri alınan kâr payı tutarını aşan zararlardan, hukuki sorumluluk başlığı altında incelediğimiz yönetim kurulu ve denetçiler sorumlu tutulacaktır (**Helvacı,** s. 55).

1.5. Kâr Payı Avansının Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptali

Anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtılabilmesi, genel kurulda bu doğrultuda bir karar alınmasına bağlıdır. Genel kurulda alınan kâr payı avansı dağıtımı kararına karşı iptal davası açılabilir. Bu dava, özel olarak düzenlenmemiş olup, genel kurul kararlarının iptaline ilişkin düzenlenmiş genel hüküm niteliğindeki TTK m. 445'e tabidir.

Genel kurul kararının iptali, kararın mahkeme tarafından geriye dönük olarak ortadan kaldırılmasını ifade eder. Bu davada öncelikle iptal sebeplerine değinmek gerekir. Genel kurul kararının iptali için kanun üç genel sebep saymıştır; bunlar, kanuna aykırılık, esas sözleşmeye aykırılık ve dürüstlük kuralına aykırılıktır. Hakim, iptali istenen genel kurul kararında sadece iptal sebeplerinin bir veya birkaçının var olup

olmadığına bakmakla yükümlüdür. Bundan dolayı hakim, iptali istenen genel kurul kararının yerinde olup olmadığına ilişkin bir inceleme yapamaz. Bu şekilde inceleme yapamaması da anonim şirketlerde geçerli olan çoğunluk ilkesinin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (**Moroğlu,** Hükümsüzlük, s. 195; **Kırca,** İsmail/**Şehirali Çelik**, Feyzan Hayal/**Manavgat,** Çağlar, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, s. 63).

Genel kurul kararının iptal sebeplerinden biri olan kanuna aykırılık ile kasdedilen, sadece TTK'da yer alan hükümler değildir. Anayasa ve diğer kanunlara aykırılık durumunda da genel kurul kararının iptali istenebilir[83]. Ayrıca kanuna aykırılık, kanunun sadece emredici hükümlerini değil, yedek hükümlerini de kapsamaktadır (Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 395; Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, s. 65; Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 215). İptal sebebi olması açısından kararın aykırılık teşkil ettiği hükmün usule yahut öze ilişkin olması açısından bir fark bulunmamaktadır (Çamoğlu (Poray/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 534). Diğer bir iptal sebebi olarak belirtilen esas sözleşmeye aykırılıkta, genel kurul kararının, esas sözleşmedeki her hangi bir hükme aykırı olması yeterlidir. Esas sözleşmede kanunun emredici hükümlerine aykırı bir hüküm bulunuyorsa, bu durumda o hüküm hukuken geçersiz olduğundan, genel kurul kararının iptaline sebep olamayacaktır (Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 219; Çamoğlu (Poray/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, s. 534). Kanunda sayılan son iptal sebebi ise, kararın dürüstlük kuralına aykırı olarak alınmış olmasıdır. Halihazırda Medeni Kanun m. 2'de bütün hakları kullanırken uyulması zorunlu tutulan dürüstlük kuralına kanun koyucu bu maddede *'özellikle'* vurgusu ile yeniden değinmiştir. Bu iptal sebebi ile kanun koyucu, azınlıkta kalan pay sahiplerini, sermaye ve oyçoğunluğuna sahip olan pay sahiplerine karşı korumayı amaçlamıştır (Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 225). Maddede sayılan iptal sebepleri sınırlı sayılmış değildir. Hukukun genel ilkelerinin ihlali ile nesnellikten uzak kararların da iptal edilebileceği belirtilmiştir (Tekinalp**,** Sermaye Ortaklıkları, s. 393).

İptal davasında dava tarafları madde 446'da düzenlenmiştir. Davalı anonim ortaklık iken, davacılar, pay sahipleri, yönetim kurulu ve yönetim kurulu üyeleri olabilir.

---

[83] **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat),** Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, s. 64; **Moroğlu,** Hükümsüzlük, s. 215.

İptal davası üç aylık hak düşürücü süre içerisinde açılmalıdır. Bu süre karar tarihinden itibaren başlar.

Kâr payı avansının dağıtım kararı kanunu, esas sözleşmeye ve dürüstlük kuralına aykırılığı sebebiyle iptali istenebilir ve bu sebeplerin varlığı halinde genel kurul kararının iptaline karar verilir.

Kâr payı avansı dağıtımı kararı üç aylık dönemler için alınmaktadır. Alınan bir kâr payı avansı dağıtımı kararı iptal istemiyle dava edildiğinde, ihtiyati tedbir kararı verilse ve yargılama devam etse dahi, aynı hesap yılı için bir sonraki üç aylık ara dönemde yeni bir avans dağıtma kararı alınabileceği kabul edilmektedir (**Yanlı,** Kâr Payı Avansı Tartışmalar, s. 74; **Gürbüz Usluel,** s. 119-120).

Halka açık anonim şirketlerde, yönetim kurulunun kâr payı avansı dağıtma kararına ilişkin ayrıca bir iptal davası düzenlenmiştir. SPK m.20/2'ye göre hukuki sorumluluk doğuran hallerin varlığı halinde, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri, kararın ilanından itibaren otuz gün içerisinde SPK m.18/6'ya göre kararın iptalini dava edebilirler. Atıf yapılan 18/6 hükmüne göre, yönetim kurulunun aldığı kararlar aleyhine TTK'nın genel kurul kararlarının iptaline ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde iptal davası açılabilecektir.

Bu düzenlemeye göre kâr payı avansı dağıtımına ilişkin yönetim kurulu kararlarının iptali için öncelikle hukuki sorumluluk doğuran hallerin varlığı gerekmektedir[84]. Ardından 30 günlük süre içerisinde, maddede belirtilen ilgili davacılar (pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri) tarafından dava açılması gerekir. Bu süre Ticaret Sicil Gazetesinde ilanından itibaren başlar ve hak düşürücü süredir. Açılan davada, hakim TTK'nın genel kurul kararlarının iptaline ilişkin hükümleri çerçevesinde karar verecektir. Bu sayede kâr payı avansı dağıtılmasına ilişkin karar alma yetkisinin genel kurul tarafından yönetim kuruluna tanındığı durumlarda, hakları ihlal edilen pay sahipleri ve yönetim kurulu üyelerine bu kararların iptali için bir imkan tanınmıştır.

Bu düzenleme ile kâr payı avansını düzenleyen genel hükümlerden farklı bir şekilde iptal davasını bütün pay sahipleri değil, sadece hakkı ihlal edilen pay sahiplerinin açacağı belirlenmiştir. Bu hüküm ile kâr payı avansı dağıtımına ilişkin yönetim kurulu kararına karşı açılacak iptal davasını tüm pay sahipleri tarafından mı

[84] Bu durum hukuki sorumluluk başlığında incelenmiştir.

yoksa sadece hakları ihlal edilen pay sahipleri tarafından mı dava açılabileceği sorusu ortaya çıkmaktadır. SPK m. 20/2'nin m. 18/6'ya açıkça atıf yapması ayrıca kâr payı avansı dağıtılabilecek şirketlerin payları borsada işlem gören şirketler olması, bu şirketlerde pay sahipliği sıfatının hızla değişmesinin mümkün olması ve pay sahiplerinin de menfaatlerinin yatırımlarını en iyi şekilde değerlendirmek olmasından dolayı sadece "hakları ihlal edilen pay sahiplerinin" dava açmasının kabul edilmesi gerekir (Gürbüz Usluel, s. 266).

Bununla birlikte, yönetim kurulunun kâr payı avansı dağıtımı kararının iptali dışında butlan ve yokluk sebepleri varsa bunları da ileri sürmesi mümkündür (Gürbüz Usluel, s. 266).

SONUÇ

Anonim şirketlerin temel gayesi belirli bir dönemde gerçekleştirmiş oldukları faaliyetler sonucunda kâr elde etmek ve bu kârı pay sahiplerine dağıtmaktır. Bir anonim şirkete ortak olarak katılan pay sahibinin de anonim şirketten en büyük beklentisi kâr payı almaktır. Anonim şirkette en önemli mali haklardan olan kâr payı, pay sahiplerinin şirkete getirdiği veya getirmeyi taahhüt ettiği sermayenin hukuki semeresidir.

Kâr payı; anonim şirkete ödenmiş sermaye payı için hesap dönemi sonunda dağıtılabilir net dönem kârından veya serbest yedek akçelerden, genel kurulca her bir pay sahibine dağıtılması gereken, kârın belirli bir parçasıdır. Her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkına sahiptir (TTK m. 507). Esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa kâr payı, pay sahibinin esas sermayeden mahsup edilmek üzere yaptığı ödemelere göre belirlenir (TTK m. 508).

Doktrinde ve Yargıtay kararlarında kâr payının hukuki niteliğine ilişkin çeşitli tartışmalar bulunmaktadır. Kâr payı hakkının müktesep hak niteliği, kanaatimizce, güçsüz nispi müktesep hak olarak kabul edilmelidir. Çünkü, pay sahiplerine kârın tamamının dağıtılmaması ve buna ilişkin olarak mecburiyetin bulunmaması, yedek akçe ayırma mecburiyeti bulunması ve diğer paralardan kaynaklanmaktadır. Ayrıca doktrinde belirtilen hiç kâr dağıtılmaması veya şirketin menfaatinin üstün tutulması görüşünün de yerinde olmadığı kanaatindeyiz. Çünkü, anonim şirkette pay sahibi olan kişinin şirkete katılmasının en önemli sebeplerinden biri de maddi menfaat elde etmektir. TTK' da ve

Doktrinde kâr payı hakkının diğer bir hukuki niteliği ise vazgeçilmez hak olduğu ifade edilmiştir. Kâr payı hakkı, güçsüz nitelikte müktesep hak niteliğine sahip olduğundan dolayı vazgeçilmez hakkı, özüne dokunulamayan ve pay sahibinin, hak doğmadan vazgeçemeyeceği ve kural olarak da engellenemeyen hak şeklinde ifade edebiliriz. Son olarakta, Doktrinde kâr payı hakkının, şarta bağlı bir alacak hakkı niteliğinde olduğu kabul edilmektedir. Kâr payı hakkının bu niteliği kazanması için anonim şirketin finansal döneminin sonunda kâr elde etmesi veya kâr dağıtımı için yedek akçe çözülmesi yoluna gidilme ile genel kurulun kâr veya kâr dağıtma amacıyla ayrılan yedek akçelerin çözülüp dağıtılmasına karar vermesi gerekir.

Anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtımı ile bazı avantajlar söz konusu olur. Bu avantajların ilki, pay sahipleri şirketin dağıtacağı kâr paylarının belli bir kısmına, dağıtımın gerçekleşeceği tarihten önce kavuşma imkanıdır. İkinci avantaj ise, ara dönemlerde kâr payı avansı dağıtılması, hisse senetlerini kısa vadeli diğer yatırım araçları karşısında cazip hale getirecektir. Son olarakta, şirketin mali durumu hakkında daha sık ve güncel bilgi vermesi avantajı olacaktır.

Kâr payı avansı tanımına TTK ve SPK'da yer verilmemiştir. Fakat bu kanunların verdiği yetkiyle çıkartılan Kâr Payı Avansı Dağıtımı Hakkında Tebliğde ve Kâr Payı Tebliğinde kâr payı avansı tanımına yer verilmiştir. Kâr payı avansının tanımını şu şekilde yapabiliriz: Kâr payı avansı, yıllık finansal tablolar üzerinden dağıtılacak kâr payından mahsup edilmek üzere ara dönem finansal tablolara göre oluşan kârlar üzerinden şirketin türüne göre uygulanacak Tebliğ ile hesaplanan tutardır.

Kâr payı avansı müessesi, sadece halka açık anonim şirketler için söz konusu iken TTK ile halka kapılı anonim şirketler için de kabul edilmiştir. Kâr payı avansına ilişin düzenleme TTK m. 509/3' te yer almaktadır. Bu hükmün kısa bir cümle ile düzenlenmesi yerine, kâr payı avansına ilişkin genel hükümlerin ayrıntılı olarak TTK' da düzenlenmesi daha yerinde olurdu. Çünkü hem halka açık anonim şirketlerde hem de halka kapalı anonim şirketlerde uygulama alanı bulmaktadır.

Halka kapalı anonim şirketlerde kâr payı avansı sadece ortaklara ödenmesi mümkündür. Kâra katılacak olan intifa senedi sahiplerine, ortak olmayan yönetim organı üyelerine ve ortaklar dışında ki diğer kimselere kâr payı avansı ödenmesi

mümkün değildir. Halka kapalı anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtılma şartları, dağıtılacak hesap döneminde hazırlanan üç, altı veya dokuz aylık ara dönem finansal tablolara göre kâr edilmiş olması ve genel kurul kâr payı avansı dağıtım kararı alması gerekir. Bu kararın genel kurulda dönem başında bir kere alınması kanaatimizce yeterlidir. Çünkü pay sahiplerinin bir yılda birden fazla genel kurul toplantısına katılması oldukça güçtür. Bu şekilde uygulanması hem işlem ekonomisi hem de uygulama kolaylığı bakımından avantaj sağlamaktadır. Bu karar alındıktan sonra hesaplanmasında bazı şartlar vardır. Bu şartların gerçekleşmesi ile kar payı avansı dağıtımı yapılır.

Anonim şirkette genel kurulun kâr payı avansı dağıtımı kararı alabilmesi için toplantı da sermayenin en az dörtte birini karşılayan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır olması ve bu nisabın toplantı boyunca korunması gerekir. Bu karar toplantıda hazır bulunan oylarının çoğunluğu ile alınır. KPAD tebliğinde ki bu düzenleme TTK ile uyumludur. Ancak KPAD tebliğinde birinci toplantıda gerekli olan toplantı nisabının sağlanamaması durumunda, ikinci toplantıda hangi nisabın uygulanacağına ilişkin düzenlemeye yer verilmemiştir. Kanaatimizce, KPAD tebliğ hükmünün TTK'ya aykırı olması söz konusu olamayacağından dolayı, ilk genel kurul toplantısında gerekli nisap sağlanamazsa, ikinci toplantıda nisaba bakılmaksızın toplantıya katılanların oy çokluğu ile karar alınması mümkün olması gerekir.

Halka kapalı anonim şirketlerde kâr payı avansı pay sahiplerine payları oranında ödenir. Bu ödeme yapılırken, dağıtım tarihinde pay sahibi olanlar dikkate alınır. KPAD tebliği m. 8/3'e göre, ortakların sermaye taahhüt borçları dışında şirkete borçlu olmaları halinde söz konusu borç, ortağa ödenecek kâr payı avansından mahsup edileceği belirtilmiştir. Tebliğin bu düzenlemesi TTK ve TBK ile uyumlu değildir. Bu düzenlemenin uyumlu olmamasının nedeni ise, ortakların sermaye borcu dışındaki kalan diğer borçlarının kar payı avansından indirilebilmesi için bu borçların muaccel olması gerekir. Bunun yanı sıra sermaye borcu da muaccel hale gelmişse, bu borcunda kâr payı avansından indirilmesi gerekir. Ayrıca KPAD Tebliği m. 8/4 de ise, bir hesap döneminde kâr payı avansı dağıtan ve ardından sermaye artırımı gerçekleştiren şirket, aynı hesap döneminde tekrar kâr payı avansı dağıtmak istemesi durumunda uyulacak esaslar belirtilmiştir. Bu düzenleme Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Olan Halka

Anonim Ortaklıkların Temettü ve Temettü Avansı Dağıtımında Uyulacak Esaslar Hakkındaki Tebliğ ile aynı olmasından dolayı doktrinde iki farklı yorum ortaya çıkmıştır. Bizimde katıldığımız yoruma göre, kâr payı dağıtımı, pay sahibinin şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edilir (TTK m. 508). Ancak kâr payı avansına ilişkin olarak böyle bir düzenleme bulunmamaktadır. Aksine, kâr avansının pay sahiplerine payları oranında dağıtılacağı ve kâr payı avansından indirilecek unsurlara sermaye taahhüt borçlarının dahil edilmeği tebliğde düzenlenmiştir. Bundan dolayı bu düzenleme TTK ile uyumludur.

Dağıtılan kâr payı avansından faiz istenmesi sadece, genel kurulda, pay sahibine kâr payı avansı alıp almama hususunda tercih hakkı verilmesi ve alanlarda iade zamanı faiz isteneceği belirtilmesi halinde mümkündür. Ayrıca hesap dönemi sonunda şirketin net dönem kârı oluşmaması veya zarar etmesi halinde, pay sahipleri aldıkları bu kâr payı avansını yönetim kurulunun belirlediği makul sürede anonim şirkete iade etmesi gerekir. Eğer makul sürede iade edilmemişse, temerrüt faizi istenmesi mümkündür.

Halka açık anonim şirketlerde kar payı avansı dağıtılabilmesi için, esas sözleşmede hüküm bulunması, genel kurulda karar alınması ve halka kapalı anonim şirketlerden farklı olarak yönetim kuruluna kar payı avansı dağıtımı için yetki verilmesi gerekir. Bu yetki verildikten sonra kar payı avansının dağıtılması için gereken şartlar gerçekleşmesi ile kar payı avansı dağıtılması mümkün olacaktır.

Halka kapalı anonim şirket, yıl içinde dağıtılan kâr payı avansını karşılamaya yetecek tutarda net dönem kârı elde etmemesi veya şirketin zarar etmesi halinde kâr payı avanslarının pay sahipleri tarafından şirkete iade edilmesi gerekir. Halka açık anonim şirketlerde ise kâr payı avansını karşılayacak tutarda net dönem oluşmaması durumunda, net dönem kârını aşan kâr payı avanslarının varsa bir önceki yıla ait bilançoda yer alan serbest yedek akçelerden mahsup edileceği, serbest yedek akçe tutarının da dağıtılan kâr payı avanslarını karşılayamaması durumunda fazla ödenmiş olan kâr payı avanslarının yönetim organının ihtarı üzerine pay sahipleri tarafından şirkete iade edilmesine ilişkin bir düzenleme yer almamaktır. Kanaatimizce halka kapalı anonim şirketlerde olduğu gibi halka açık anonim şirketlerde de iade ilişkin düzenlemeler getirilmesi gerekir.

Halka açık anonim şirketlerde, kâr payı avansı sadece pay sahiplerine dağıtılır ve bu dağıtım nakden ödeme şeklinde yapılır. Ayrıca dağıtılacak olan kâr payı avansının taksit şeklinde ödenmesi mümkün değildir. Pay sahiplerine kâr payı avansının, dağıtım tarihi itibarıyla mevcut payların tümüne, bunların ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın payları oranında eşit olarak dağıtılacağı hükmü halka açık anonim şirketlerde kâr dağıtımına ilişkin düzenleme ile uyum içinde düzenlemiştir.

Anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtımından doğan sorumlulukla ilgili hukukumuzda halka kapalı anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtımına ilişkin özel bir hüküm bulunmadığından dolayı TTK'nın anonim şirketlerde hukuki sorumluluğu ilişkin düzenlemeler uygulanacaktır (TTK m. 549-561). Halka açık anonim şirketlerde ise bu hükümlerle birlikte SPK m. 20 ve KPT m. 9 uygulanacaktır.

Kâr payı avansı dağıtımı bir çeşit kâr dağıtımı olduğu için haksız ve kötüniyetle dağıtılan kâr payı dağıtımından doğan iade yükümlülüğüne ilişkin hüküm, kâr payı avansı dağıtımına da uygulanması gerektiği kanaatindeyiz. Bu iade yükümlülüğü KPAD Tebliği m. 6/1'deki düzenlemeden farklılık oluşturmaktadır. Bu iade yükümlüğünün gerçekleşmesi, kötüniyet veya haksız kâr dağıtımı olması gerekir. Eğer kâr payı avansı dağıtımı haksız ise ve pay sahibi de kötüniyetliyse net dönem kârı oluşsa dahi, dağıtılan kâr payı avansı geri ödenmek zorundadır.

Halka kapalı anonim şirket genel kurulunda alınan kâr payı avansı dağıtımına ilişkin karara karşı iptal davası açılabilir. Bu iptal davasına ilişkin özel düzenleme bulunmamakta olup, TTK m. 445' te düzenlenen genel kurul kararlarının iptaline ilişkin genel hükümler uygulanacaktır. Ayrıca halka açık anonim şirketlerde, yönetim kurulunun kâr payı avansı dağıtma kararına ilişkin olarak SPK'da özel bir iptal davası de düzenlenmiştir.

KAYNAKÇA

Akbilek, Nevzat: Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu Açısından Anonim Ortaklıklarda Kâr Payı Hakkı Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001.

Akbulak, Sevinç/**Akbulak,** Yavuz: Türkiye'de Sermaye Piyasa Araçları ve Halka Açık Anonim Şirketler, İstanbul 2004.

Akbulak, Yavuz: Anonim Şirketler Kâr Payı Dağıtımı Esasları ve Yedek Akçeler, Ünal Tekinalp'e Armağan, İstanbul 2003, C.1, s. 171-199, (Kâr Payı).

Akdağ Güney, Necla: Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 2010, (Sorumluluk).

Akdağ Güney, Necla: Anonim Şirket Yönetim Kurulu, İstanbul 2016, (Yönetim Kurulu).

Akyazan, Sıtkı: Anonim Ortaklıklarda Paydaşların Müktesep Hakları, Batıder, Ankara 1975, C. VIII, S. 2, s. 37-54.

Altaş, Soner: Anonim Şirketlerde Kâr Payı Avansı Dağıtımı, İadesi ve Mahsubu, Mali Çözüm Dergisi, http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/126malicozum/008_Soner_ALTASğ.pdf, Kasım-Aralık 2014.

Ansay, Tuğrul: Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1968.

Arkan, Sabih: Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2015.

Arslanlı, Halil: Anonim Şirketler Umumi Hükümler, İstanbul 1960, C.1

Aşçı, Oğuzhan: Anonim Ortaklıkta Kâr ve Kârın Dağıtımı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2009.

Ateşağaoğlu, Erdem: Vergi Hukuku Bakımından Anonim Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı, İstanbul 2012.

Atik, Ahmet/**Karyağdı,** Nazmi: Limited Şirketlerde ve Anonim Şirketlerde Kâr Dağıtımı, Vergi Dünyası, S.188, Nisan 1997, s. 14-38.

Aydemir, Dinçer: Temettü Avansı ve Örtülü Kazanç Dağılımı, Vergi Dünyası, Ekim 2000, S. 230, s. 88-89.

Aydın, Alihan: Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını İktisap Edinmesi, İstanbul 2008.

Ayhan, Rıza: Anonim Şirketlerde Haksız ve Kötüniyetle Alınan Kâr ve Kazanç Paylarının İadesi, Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Hakları Sempozyumu, Ankara 2016.

Aytaç, Zühtü: Sermaye Piyasası Hukuku ve Hisse Senetleri, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1988, (Hisse Senetleri).

Aytaç, Zühtü: Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Kâr Dağıtımı, Sermaye Piyasası Hukuku Sempozyumu, Ankara 1997, (Kâr Dağıtımı).

Bahtiyar, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 2016.

Berzek, Ayşe Nur: Anonim Ortaklıkta İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı, İstanbul 1990.

Bilgin, Yüksel: Anonim Ortaklıklarda Kâr Dağıtımı ve Kâra Katılan Kişiler, Ankara 1982.

Bilgili, Fatih/**Demirkapı**, Ertan: Şirketler Hukuku, Bursa, 2013.

Birsel, Mahmut: Anonim Şirketler Hukukunda Kâr Kavramı, İzmir 1973, (Kâr Kavramı).

Birsel, Mahmut: Anonim Şirketler Hukukunda Kâr Payı Alma Hakkı, İnci Ticaret ve Banka Hukuku haftası (10-18 Mayıs 1961), Ankara 1962, s. 325-347, (Kâr Payı).

Birsel, Mahmut: Yargıtay Kararları Işığı Altında Şirket Kârı Konusunda Anonim Şirket ile Pay Sahibi Arasında Menfaat Çatışması, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1971, Yayın No:93, (Menfaat Çatışması).

Bora, Sevda: Şirkete Borçlanma Yasağı, İstanbul 2017.

Bozgeyik, Hayri: Halka Açık Anonim Şirketlerde Kâr Dağıtımı, Batider, Ankara 2000, C. XX, S. 3, s. 117-156.

Çamoğlu, Ersin: Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 2010.

Canözü, Salih: Anonim Şirketlerde Kâr Payının Tespiti ve Dağıtılması, Ankara 2015.

Çebi, Hakan: İşletme Sözleşmeleri, Ankara 2014.

Çeker, Mustafa: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku, Adana 2011.

Değirmencioğlu Aydın, Nihan: Anonim Şirketlerde Özel Denetim İsteme Hakkı, İstanbul 2015.

Eriş, Gönen: Ticari İşletme ve Şirketler, İstanbul 2014, C. 3, (Ticari İşletme ve Şirketler).

Eriş, Gönen: Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995, (Anonim Şirket).

Erimez, Rüştü: Şirketlerde Kâr Dağıtımı ve Yedek Akçeler, (Kâr), İstanbul 1976.

Erimez, Rüştü: Şirketlerde Kâr Dağıtımı, Yedek Akçeler ve Vergileme, (Vergi), İstanbul 1985.

Gökmen, Selahattin: Yeni Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Şirketten Borçlanma Yasağı, Kâr Payı Avansı Dağıtımı ve Karşılaşacak Vergisel Sorunlar, Vergi Sorunları Dergisi, S. 282.

Hatemi, Hüseyin/**Gökyayla,** Emre: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, İstanbul 2012.

Helvacı, Mehmet: Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 2001.

İmregün, Oğuz, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Ortaklığa Karşı Hukuksal Sorumu, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul 2001, (Hukuksal Sorumu).

İmregün, Oğuz: Ticaret Hukukunun Temel İlkeleri, İstanbul 1989, (Temel İlke).

İmregün, Oğuz: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkı, Ömer Teoman' a 55.Yaş günü Armağını, İstanbul 2002, s. 413-434, (Kâr Payı).

İmregün, Oğuz: Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri, İstanbul 1962, (Menfaat İhtilafları).

İmregün, Oğuz; Anonim Ortaklıklar, İstanbul 1989, (Anonim Ortaklık).

Karacan, Ali İhsan; **Erişir Karacan,** Esra: Halka Açık Şirketlerde Kâr Dağıtımı, İstanbul 2016.

Karahan, Sami; Ticari İşletme Hukuku, Konya 2013, (Ticari İşletme).

Karahan, Sami: (Ed.), Şirketler Hukuku, Konya 2013, (Şirketler Hukuku).

Karahan, Sami: Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, İstanbul 1991, (İmtiyaz)

Karahan, Sami: Anonim Şirketlerde Tasfiye, Konya 1998, (Tasfiye).

Karasu, Rauf: Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, Ankara 2015.

Karayalçın, Yaşar; Ticari İşletme Hukuku, Ankara 1968, (Ticari İşletme).

Karayalçın, Yaşar: Muhasebe Hukuku Kavramlar İlkeler Başlıca Sorunlar Yeni Gelişmeler, Ankara 1988, (Muhasebe Hukuku).

Karayalçın, Yaşar: Bilanço Hukuku, Ankara 1979, (Bilanço Hukuku).

Karslıoğlu, Hasan: Anonim Şirketlerde Örtülü Kâr Dağıtımı, Ankara 2015.

Karyağdı, Nazmi: Tüm Yönleriyle Kâr Dağıtımı, Ankara 2014.

Karyağdı, Nazmi: Tüm Yönleriyle Kâr Dağıtımı, Ankara 2008, (Tüm Yönleriyle).

Karyağdı, Nazmi: Kâr Dağıtımı, İstanbul 1999, (Kâr Dağıtımı).

Kayar, İsmail: Hisse Senedi Yatırımcısının Korunması Açısından HAAO'larda Kâr Dağıtımı, Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan, İstanbul 2003, C. 1, s. 455-494.

Kayıhan, Şaban/**Yasan,** Mustafa: Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2017.

Kendigelen, Abuzer: Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2012, (İlk Tespitler).

Kendigelen, Abuzer: Kurucu İntifa Senetleri/İtfa, Hukuki Mütalaalar, İstanbul 2012, C. X: 2008-2009, (İntifa Senetleri).

Kendigelen, Abuzer: Ortaklık Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü, Hukuki Mütalaalar, İstanbul 2012, C. X: 2008-2009, (Hükümsüzlük).

Kırca, İsmail/**Şehirali Çelik**, Feyzan Hayal/**Manavgat,** Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Ankara 2013.

Kırca, İsmail/**Şehirali Çelik**, Feyzan Hayal/**Manavgat,** Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, C. 2/2, Ankara 2016, (Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü).

Kızılkaya, Sinem: Anonim Şirket Ortağının Kâr Payı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2012.

Kızılot, Şükrü: "Yeni Türk Ticaret Kanunu 6335 Sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi", Yeni Ticaret Kanunu'nda 6335 Sayılı Kanun İle Öngörülen Değişiklikler Paneli, Atılım Üniversitesi, 8.11.2012, s. 7, http://kurumsal.library.atilim.edu.tr/libinstitutional/view/id/1557/Yeni-Ticaret-Kanununda-6335-sayili-Kanun-ile-Ongorulen-Degisiklikler/?lang=tr ve http://kurumsal.data.atilim.edu.tr/pdfs/121108s.pdf, (E.T. 21.10.2016).

Kocabey, Asiye: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Anonim Ortaklıklarda Kâr Payı Dağıtımı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kocaeli 2016.

Kocaoğlu, Necip Kağan: Anonim Şirketlerde Avans Kâr Dağıtımı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2001.

Korgun, Aynur: Bir Temettü Politikası Olarak Temettü Avansı, Teorisi ve Türkiye'ye İlişkin Uygulama Önerileri, Sermaye Piyasası Yeterlilik etüdü, R.N: XIV-12/6-4, Ankara 1999, s. 22.

Manavgat, Çağlar: Hukuki Bakımdan Halka Açık Anonim Ortaklıklar ve Halka Arz, Ankara 2016.

Moroğlu, Erdoğan: Türk Ticaret Kanuna Göre Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul 2014, (Hükümsüzlük).

Moroğlu, Erdoğan: Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye Artırımı, Ankara 2003, (Esas Sermaye Artırımı).

Moroğlu, Erdoğan: Makaleler II, İstanbul 2006, (Makaleler II).

Moroğlu, Erdoğan: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2012, (Değerlendirme).

Öçal, Akar: Anonim Şirkette Hazırlık Devresi Faizi, İkt. Mal., C. XVIII, S. 2.

Öz, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2015.

Özkorkut, Korkut: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Şirkete Borçlanma Yasağı, Finansal Raporlama ve Bağımsız Denetime İlişkin Değişiklikler, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 28, S. 3, Ankara 2012.

Paslı, Ali: Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, İstanbul 2015.

Pulaşlı, Hasan: Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara 2015.

Pulaşlı, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi, C. 2, Ankara 2015, (Şerh).

Pulaşlı, Hasan: Corporate Governance (Kurumsal Yönetim İlkeleri) – Anonim Şirket Yönetiminde Yeni Model, Ankara 2003, (Kurumsal Yönetim).

Pulaşlı, Hasan: Şart Kavramı ve Anonim Şirketler Hukukundaki Şarta Bağlı Haklar, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, İstanbul 2001, C. 1, (Şart).

Sarıkaya, İrfan; Ticari Kâr-Mali Kâr Ayrımında Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ve Ticari Kârdan Mali Kâra Geçiş, Vergi Dünyası Dergisi, 1994, S. 158, s. 2.

Seçer, Öz: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkının Sınırlandırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007.

Sengir, Turgut: Anonim Ortaklıklarda Kâr Payı Hakkı, Ankara 1973, Batıder C. VII, S. 1.

Sevi, Ali Murat: Anonim Ortaklıkta Sermayenin Oluşturulması ve Pay Sahiplerine İade Edilmesi Yasağı, Ankara 2013.

Sevi, Ali Murat: Avans Kâr Dağıtımı, Legal Mali Hukuk Dergisi 2007, C. 3, S. 32, (Avans Kâr Dağıtımı).

Şener, Oruç Hami: Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, İzmir 2012.

Tekil, Fehiman: Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1998.

Tekinalp, Ünal: (**Poray,** Reha/**Çamoğlu**, Ersin), Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2010, (Ortaklıklar Hukuku).

Tekinalp, Ünal: Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek akçeleri, İstanbul 1979, (Bilanço ve Yedek Akçe).

Tekinalp, Ünal: (**Poray,** Reha/**Çamoğlu**, Ersin), Ortaklıklar Hukuku I, Güncelleştirilmiş 13. Bası, İstanbul 2014, (Ortaklıklar Hukuku I).

Tekinalp, Ünal: Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, İstanbul 2012, (Tek Kişi Ortaklığı).

Tekinalp, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul 2015, (Sermaye Ortaklıkları)

Tekinalp, Ünal: Esas Sözleşmesel Müktesep hak, İktisat ve Maliye Dergisi, Ankara 1983, C. XXX, S. 1, s. 21-31, (Müktesep Hak).

Tekinalp, Ünal: Sermaye Piyasası Hukukunun Esasları, İstanbul 1982, (Sermaye).

Tekinalp, Ünal: Anonim Ortaklıkta Sermayenin Korunması İlkesi, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, İstanbul 2010, C. II, (Sermayenin Korunması).

Tekinalp, Ünal: Anonim Ortaklıklarda Kârın Dağıtımına İlişkin Bazı Sorunlar IV, İktisat ve Maliye Dergisi, C. XXIV, S. 9, (Sorunlar IV).

Teoman, Ömer: Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri, İstanbul 1978, (İntifa Senetleri).

Türk, Ahmet: Hukuka Aykırı Bilançoda Kârın Düşük Gösterilmesi Halinde Pay Sahiplerinin Hakları, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. İhsan Tarakçıoğlu'na Armağan, Ankara 1999, C. II, S. 1-2, s. 105-114.

Gürbüz Usluel, Aslı E. Gürbüz; Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı, Ankara 2016.

Üçışık, Güzin/**Çelik,** Aydın: Anonim Ortaklıklar Hukuku, C. 1, Ankara 2013.

Yanlı, Veliye: Anonim Şirketlerde Kâr Payı, Batıder, C. XXX, S. 1.

Yanlı, Veliye: Kâr Payı Avansı Dağıtımı Hakkındaki Düzenleme, Türk Ticaret Kanunu'na İlişkin İkincil Mevzuatın Değerlendirilmesi Sempozyumu, Ocak 2014, (Kâr Payı Avansı Dağıtımı Hakkındaki Düzenleme).

Yasaman, Hamdi: Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku ile İlgili Makaleler, Mütalaalar, Bilirkişi Raporları, C. 2, İstanbul 2013.

Yavuz, Mustafa; Anonim Şirketlerde Kâr Payı Alma Hakkını Kısıtlayan Unsurlar, Mali Çözüm Dergisi, http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/120malicozum/9_mustafa_yavuz.pdf, Kasım-Aralık 2013, s. 90.

Yıldız, Şükrü: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibi Açısından Eşit İşlem İlkesi, Ankara 2004.

Yılmaz, Ejder: Hukuk Sözlüğü, Ankara 2006.

www.kazancı.com.

www.hukukturk.com.

www.tdk.gov.tr.

ÖZGEÇMİŞ

1991 yılında İstanbul'da doğmuştur. İlköğretim ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamlamış; Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 2013 yılında mezun olmuştur. 2014 yılında ise Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Kürsüsünde Araştırma Görevlisi olarak görevine başlamıştır.